

KROK

4

Ročník 2/2005

Knihovnická
Revue
Olomouckého
Kraje

**Místní knihovna Skrbeň
Knihovna roku 2005
v Olomouckém kraji**

OBSAH ČÍSLA

PRVNÍ KROK

Úvodník – *Helena Veličková* 1

ROZHOVOR KROKU

Roman Giebisch s Jiřím Černožským 2

KNIOVNICTVÍ DRŽÍ KROK

Mezi paragrafy – *Václava Jemelková* 4

KROK V LITERATUŘE

Od automatické kresby k celostnímu poznání (Alena Vychodilová – Svět je kouzelná hra energií) – *Helena Veličková* 7

Recenze (Ferdinand Stočes – Písně a verše staré Číny) – *Helena Veličková* 10

KROK ZPĚT

Kde voní pergamen. ...braň pravdu boží – *Štěpán Kohout* 14

Zlatá doba prostějovského knihtisku – *Ernest Hains* 18

Meziválečná výtvarná kultura v Olomouci – *Hana Bartošová* 21

KROK DO SVĚTA

Světový knihovnický kongres IFLA v Oslo – *Martin Vojnar* 25

Slovenská národní knihovna v Martině – *Libuše Machačová, Radka Vítková* 30

Holandské knihovny – *Lea Prchalová* 33

Konference ICAU 2005 v Londýně – *Martin Vojnar* 39

KROK FÓRUM

Knihovna informačního centra o NATO – *Petr Just* 45

Městský informační systém MIS – *Rastislav Šteranka* 46

Projekt VKOL podpořen Nadací Duhová energie 47

Publikační činnost SokA Přerov a zkušenosti ze spolupráce při vydávání vlastivědné literatury – *Jiří Lapáček* 48

O spontaneitě života, virtuální komunikaci a jiných věcech – *Miloš Kvapil* 53

KROK INFORMUJE

Hledání největšího Středomoravana nekončí – *Miloš Korhoň* 54

Jubileum Vlastivědného muzea Jesenicka – *Petr Košacký* 55

VKIS pro handicapované uživatele – *Miloš Kvapil* 55

Knihovna slaví šedesátiny – *Věra Hradilová* 56

Knihovny a veřejný internet 57

Aktuality 58

REGIONÁLNÍ KULTURNÍ OSOBNOSTI 61

KNIOVNIČKÁ LITERATURA 67

KROK • Knihovnická revue Olomouckého kraje
Vydává Vědecká knihovna v Olomouci
Ročník 2., číslo 4, vychází čtyřikrát ročně

Vedoucí redaktorka: Ing Hana Študentová,
e-mail: studentova@vkol.cz
Odpovědný redaktor: Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.
e-mail: roman@vkol.cz
Výkonná redaktorka: PhDr. Helena Veličková,
e-mail: velickova@vkol.cz

Redakční rada:
Václava Jemelková,
e-mail: v.jemelkova@kr-olomoucky.cz
Mgr. Hana Bartošová,
e-mail: bartosova@olmuart.cz
Mgr. Miloš Korhoň, e-mail: korhon@vkol.cz
Mgr. Ivo Vysoudil, e-mail: vysoudil@anag.cz

Adresa vydavatele a redakce:
Vědecká knihovna v Olomouci,
Ostružnická 3, 779 11 Olomouc
Tel.: 585 222 375, fax: 585 225 774
e-mail: redakce@vkol.cz
IČO: 100625

Grafická úprava obálky: Ivana Perůtková
Kresby: Ing. Markéta Veličková
Technická redakce: Petr Jančík
Tisk: Polygrafické středisko
Univerzity Palackého v Olomouci
Biskupské nám. 1, 771 11 Olomouc

ISSN: 1214-6420 (tištěná verze)
1214-648x (elektronická verze)
Registrace: MK ČR E 6450

www.vkol.cz/krok

Uzávěrka čísla: 14. listopadu

Vážení čtenáři,

tak jsme se zase octli na konci roku, vánoční výlohy nám to letos připomněly ještě dřív, než nastal advent.

Kdysi jako dítěti se mi zdál rok být náramně dlouhá doba a Vánoce byly vzácností. Teď mě spíš zaskočí a přijdou málem dřív, než si stačím zvyknout na mrazivá rána a neodmyslitelné olomoucké mlhy. Jaksi se mi ten čas s přibývajícím věkem zrychluje. Možná je to tím, že na všechno potřebuji delší dobu. Ale třeba není viníkem jen moje slabost a nedostatečnost: astronomové totiž přišli na myšlenku, že v důsledku pohybu zemské osy a kdovíčeho ještě vzniká na Zemi efekt, jako by se zrychlil čas. Astrologové k tomu dodali názor, že s blížícím se Věkem Vodnáře budeme všichni prožívat čas jinak a budeme víc trpět pocitem spěchu než dosud. Nevím, je-li zrychlování času tou správnou výmluvou na skutečnost, že Vánoce nás zaskočí. Ale budiž nám všem útechou, že čas lze svým způsobem i překonat a pak nejen není naším pánem, ale dokonce někdy pracuje pro nás, protože přidává vykonanému dílu hodnotu jako zrajícímu vínu v bečce. Ale tím už se Vás, čtenáře Kroku, pokouším převést od vánočních úvah k obsahu posledního čísla roku 2005:

Především se dozvíte, jak bojovali s časem kandidáti soutěže o Největšího Středomoravana. Třeba Vás v něčem inspirují. A nejsou to jen činorodí lidé, kdo v tomto nerovném boji vítězí, nýbrž i například knihy, respektive rukopisy, bojující za myšlenky Nejvyšší Pravdy, o čemž Vás přesvědčí pravidelný seriál Kde voní pergamen.

I pan Černoorský, jehož firma restauruje vitráže a pustila se i do olomouckého „červeného kostela“, o boji s časem má co říci – aspoň v rozhovoru s redaktorem R. Giebischem.

O umění, které kvetlo v Olomouci mezi světovými válkami, poutavě napsala H. Bartořová, a v článku E. Hainse se dočtete o vzdělanosti a knižní kultuře, na kterou v dějinách může být hrdý Prostějov. Samozřejmě nechybí ani žhavá současnost – referát M. Vojnara z konference IFLA informuje podrobně o nejnovějších trendech v uchování a prezentaci literatury, map i denního tisku.

I v dalších rubrikách, na které jste si za předchozí 2 roky četby Kroku snad už zvykli, se dozvíte zajímavé věci ze života knihoven a informačních center v olomouckém regionu, v České republice i ve světě – ale k Vánocům patří i trocha tajemství, takže nic víc už nebudeme prozrazovat předem. Jenom popřejeme příjemné čtení a samozřejmě – ať Vám dá povánoční odpočinek impuls k dalšímu boji se zrychlujícím se časem v příštím roce 2006!

Helena Veličková

ROZHOVOR KROKU

s restaurátorem a sklářem Jiřím Černoorským

Jiří Černoorský a Vilém Voňka jsou majitelé sklářského ateliéru VITRAJ, a protože s touto firmou spolupracuje Vědecká knihovna v Olomouci při restaurování vitrajového prosklení novogotického kostela VKOL, rozhodl jsem se požádat jednoho z majitelů této firmy o následující rozhovor.

Pane Černoorský, v tomto roce Vaše firma VITRAJ restaurovala vitrajové prosklení osmi velkými okny v lodi tzv. Červeného kostela v Olomouci, který slouží od roku 1960 jako depozitář pro uložení knižního fondu Vědecké knihovny v Olomouci. Většina původního prosklení se nedochovala a zbylé vitrajové sklo bylo silně poškozené a znečištěné. Byla pro Vás tato zakázka náročná. Jak se Vám líbí novogotická okna této kulturní památky?

Tato práce probíhala běžným způsobem, jedná se o geometrické dělení olověným profilem a vše potřebné se dochovalo. Maximum původních nerozbitých skel bylo po umytí a očištění použito při rekonstrukci vitrají. Problém tedy žádný nenastal. Toto prosklení je zajímavé hlavně použitým ručně válcovaným sklem, tedy sklem s proměnlivou strukturou povrchu. Současně průmyslově vyráběná skla tohoto typu mají stejnou strukturu v celé tabuli skla.

V zápisu z kolaudace jsem se dočetl, že i zástupkyně Národního památkového ústavu v Olomouci neměla k Vašemu způsobu restaurování těchto oken námitek a práce byly provedeny v požadované kvalitě dle restaurátorského záměru. Osazení nových plastových oken na provozní budově Vědecké knihovny v Olomouci, Bezručova 2, se bohužel nesešlo s takto příznivým přijetím památkářů. Jaké má Vaše firma VITRAJ zkušenosti s Národním památkovým ústavem?

Každému restaurátorskému zásahu předchází zákonem předepsaný postup, ve kterém je třeba vše potřebné prodiskutovat a posoudit včetně návrhu na restaurování. Výsledkem tohoto procesu je „závazné stanovisko“, které je třeba respektovat a v případě zjištění nových skutečností je třeba vyvolat nové jednání, jehož výsledkem může být nové „závazné stanovisko“. Z tohoto pohledu spolupráce ateliéru VITRAJ s NPÚ probíhá standardním způsobem.

Váš sklářský ateliér nabízí na webových stránkách – www.vitraj.cz – restaurování vitrají a historických prosklení na základě povolení MK ČR (tzv. restaurátorská licence MK ČR). Podíleli jste se na restaurování významných kulturních památek např. hřbitovního kostela sv. Vojtěcha v Havlíčkově Brodě, kostela ve Zvoli, českobratrského evangelického kostela v Mariánských Lázních a mnoha

dalších. S touto restaurátorskou licencí MK ČR můžete pracovat na všech historických stavbách v ČR? A kdybyjste chtěli pracovat v rámci EU nebo v jiných zemích, existují i tam nějaké licence?

Držitel tzv. restaurátorské licence MK ČR v přesně definovaném rozsahu v daném oboru je oprávněn provádět tyto práce po celé ČR. Z vlastní zkušenosti vím, že obdoba našich licencí existuje např. v Belgii.

Firma VITRAJ se podílela nejen na restaurování jedné z nevýznamnějších secesních památek v Praze – Obecního domu, ale i na rekonstrukci vynikající funkcionalistické Loosovy vily v Praze. V této památce jste vytvářeli i repliky původního vybavení, např. originální skleničky, místičky na mýdla a dokonce i blinkry k automobilovému veteránu, který stojí zaparkovaný v garáži. Prozradte nám nějaké zajímavosti z těchto výjimečných zakázek.

Každá zakázka je zajímavá a přináší velmi příjemné chvíle, ale hlavně zkušenosti. V případě zmíněných památek také přinesla hlubší poznání objektů, jejich historii a další souvislosti při pracovních i neformálních setkáních všech zainteresovaných odborníků a kolegů restaurátorů.

Vaše firma restaurovala i úžasného skleněného psa Jaroslava Róny, který byl poničen při povodních v roce 2002. Spolupracujete s prof. Karlem Vaňurou z Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze a s dalšími přední-

mi sklářskými výtvarníky. Máte rád soudobou českou skleněnou tvorbu? Kterého výtvarníka byste nám doporučil? Přeci jen ... Vánoce jsou za dveřmi.

Spolupráce s Jaroslavem Rónou byla velmi příjemná a optimistická. Plastika psa byla součástí jeho diplomové práce na konci studia u prof. Stanislava Libenského na Vysoké škole Umělecko-průmyslové. Plastika byla několikrát poškozena, většinou při přepravě mezi jednotlivými výstavami a nakonec nejvíce utrpěla v Trojském zámku při povodni v roce 2002.

Soudobou sklářskou tvorbu samozřejmě sleduji celý profesní život a sklářů, se kterými spolupráce byla, je nebo se opakuje, je víc. V této souvislosti se těším na spolupráci s akademickým malířem Janem Exnarem z Havlíčkova Brodu při realizaci nových soudobých vitrají pro čtyři okna presbytáře hřbitovního kostela sv. Vojtěcha v Havlíčkově Brodě. V tomto kostele jsme před několika lety restaurovali velmi poškozená figurální okna v lodi kostela.

Řada drobných závěsných vitrají vznikla ve spolupráci s prof. Karlem Vanutou. Tyto a další případné „dárky“ můžete vidět na stránkách www.vitraj.cz

Pane Černohorský, děkuji Vám za rozhovor

Roman Giebisch

Mezi paragrafy

Vydavatelům neperiodických publikací

Václava Jemelková

Pro vydavatele neperiodických publikací je nezbytné seznámit se s právními normami, které upravují jejich práva a povinnosti. **Základním předpisem je zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů.** Vyhláškou Ministerstva kultury č. 156/2003 Sb. se provádí ustanovení zákona, týkající se povinných výtisků. Změna uvedeného zákona byla publikována v zákoně č. 320/2002 Sb. a týká se pro tento účel nepodstatných změn souvisejících s transformací veřejné správy a stanovení kompetencí krajským úřadům. (V uvedeném textu si dovoluji pro lepší srozumitelnost místo čísla zákona, příslušných vyhlášek a jejich názvů užít výrazu „zákon“).

Zákon především deklaruje svobodnou vůli fyzické či právnické osoby vydávat a veřejně šířit neperiodické tiskoviny. Vydavatelům stanoví základní povinnosti, především povinnost zajistit, aby neperiodická publikace obsahovala zákonem vymezené údaje, dále upravuje povinnost vydavatelů odevzdávat tzv. povinné výtisky a zajistit nabídkovou povinnost vůči oprávněným subjektům. Pro případ neplnění uvedených povinností jsou zákonem stanovena sankční opatření.

Pro účely zákona je pojem **neperiodická publikace** vymezen jako rozmnoženina literárního, vědeckého nebo uměleckého díla určená k veřejnému šíření. Je vydávána jednorázově, popřípadě nejvýše jednou ročně anebo po částech i častěji,

tvoří-li obsahově jeden celek (§ 1 odst. 1). Je třeba připomenout, že pod pojmem neperiodická publikace si představujeme většinou publikaci knižní. Za neperiodickou publikaci z hlediska vydavatelské činnosti v této oblasti lze však považovat i propagační materiály (pokud se nejedná o reklamu na výrobky a služby, propagaci občanských sdružení, politických stran, církví, náboženských společností apod.), pohlednice, kalendáře, plakáty apod. Zákon formou taxativního výčtu určuje ty neperiodické publikace, na něž se zákon nevztahuje. Jedná se namátkou o tiskové rozmnoženiny, které slouží provozní potřebě a odbytu výrobků a nabídky služeb, bankovky, poštovní známky, nástěnné mapy, ale i rozmnoženiny audiovizuálních děl. Za neperiodickou publikaci obecně se nepovažuje tiskovina sloužící výlučně pro služební či vnitřní potřebu vydavatele, tj. není určena k veřejnému šíření. Ve sporném případě, zda se jedná či nejedná o neperiodickou publikaci ve smyslu zákona, lze velmi zjednodušeně říci, že určujícím hlediskem je užití rozmnoženiny uměleckého díla ve smyslu autorského zákona bez ohledu na způsob jejich pořízení, nosič či podobu a podmínka veřejného šíření této publikace.

Veřejným šířením se rozumí zpřístupnění neperiodické publikace předem individuálně neurčenému okruhu příjemců (§ 1 odst. 2). V rámci okruhu členů rodiny vydavatele a s ním spjatého okruhu osobních přátel, je-li vydavatel fyzickou osobou, se šíření publikace za veřejné nepovažuje. Veřejným šířením publikace, jejímž obsahem se vydavatel dopouští hanobení rasy, národa, omezení náboženské svobody, porušování práva na ochranu osobnosti, nebo porušuje-li práva autorů, se vydavatel vystavuje možnému stíhání za trestný

čin podle příslušných ustanovení přestupkového zákona, trestního zákona, občanského zákoníku apod. O pozastavení prodeje může pak rozhodnout jedině soud.

Pojmem **vydavatel** se v zákoně rozumí právnická či fyzická osoba, která se svobodně rozhodne při dodržování zákonných povinností a principů morálních zásad a zvyklostí vydat tiskovinu. Pojem vydavatel zákon nevymezil přímo, lze však analogicky využít citace o vydavateli periodického tisku. Zákon tiskový upravuje pojem vydavatel jako fyzickou nebo právnickou osobu, která vydává a zároveň vydávání jako činnost, při které vydavatel zajišťuje obsah, vydání a veřejné šíření na svůj účet a na svou zodpovědnost.

Na otázku, jak definovat pojmy „nakladatel“ a „vydavatel“ a rozdíly mezi těmito činnostmi, je odpověď nejasná. Jazyk český významově odlišuje vydavatele knih (tj. nakladatele) a vydavatele periodického tisku (tj. vydavatel). Zákon živnostenský pojmenoval obojí podnikání jako činnost vydavatelskou. Právní záruky vydavatelské činnosti má však vydavatel jako právnická osoba i osoba fyzická srovnatelné.

Vydavatel je povinen zajistit, aby neperiodická publikace obsahovala údaje, které taxativně vymezuje zákon (§ 2). Bez povinných údajů nelze neperiodickou publikaci veřejně šířit. Kromě názvu publikace musí **tiráž** obsahovat jména všech autorů – autoři textu, ilustrací, fotografií, obálky, překladu (jsou-li známa nebo pokud jejich uvedení autoři výslovně nezakázali), popř. pseudonymy autorů, dále vydavatele včetně jeho sídla nebo trvalého pobytu, rok prvního vydání, u děl přeložených původní název díla a označení vydání, ze kterého byl překlad pořízen, označení

nositele autorských práv, číslo Mezinárodního standardního číslování knih (ISBN) a obchodní jméno a sídlo či jméno a příjmení včetně adresy trvalého pobytu osoby, která neperiodickou publikací vyrobila, dále pak rok prvního vydání, je-li znám a rok, ve kterém byla publikace vydána. Uvedena musí být *jména všech autorů*, jejichž díla byla v publikaci použita: autoři textu, ilustrací, fotografií, překladu, obálky, grafického ztvárnění apod., a jejichž užití je založeno smlouvou dle autorského zákona. *Sídlo vydavatele-právnické osoby* je určeno adresou, kde má právnická osoba skutečně sídlo (nikoliv sídlo provozovny, není-li totožné). Podobně je tomu u povinnosti uvádět trvalý pobyt vydavatele-fyzické osoby, tj. adresu bydliště (nikoliv místo podnikání nebo adresy provozovny, nejsou-li totožné). Zrovna tak se údaje o sídle a trvalém pobytu uvádějí u osoby, která publikaci vyrobila.

Označení nositele autorských práv – Copyright se označuje písmenem ©. Copyrightová výhrada, neboli výhrada autorských práv, je pojmem dle Všeobecné úmluvy o autorském právu, která byla v r. 1952 uzavřena v Ženevě a ke které přistoupilo Československo v r. 1960. Takové označení publikace znamená, že autorům, jejichž státy přistoupily ke smlouvě, je poskytována stejná autorskoprávní ochrana jako vlastním občanům – autorům při splnění stanovených podmínek: uvedení symbolu, jméno subjektu (nositele autorského práva), rok uveřejnění. Účinnost výhrady zajišťuje uvedení na všech exemplářích díla, a to od prvního uveřejnění. Copyright nezakládá žádná práva, pouze deklaruje, že někdo, kdo je v copyrightu jako nositel práv uveden, autorská práva k dílu má. Údaje o autorech na díle a výhradu autorských

práv nelze ztotožňovat ani zaměňovat. Autorem může být pouze fyzická osoba, kdežto subjektem – nositelem autorského práva může být osoba fyzická i právnická.

Číslo ISBN (*International Standard Book Numbering*) je jednotnou, mezinárodně srozumitelnou a využitelnou identifikací knih, umožňující vydavateli širěji prezentovat své publikace. ISBN se označuje desetimístným číslem. Číslo je součástí bibliografických záznamů v národní i mezinárodní databázi a je nejspolehlivějším vyhledávacím prvkem. Vstup do systému ISBN je dobrovolný. Povinně je uváděno v české národní knižní bibliografii. Bližší informace podá Národní agentura ISBN ČR se sídlem v Národní knihovně ČR. V souvislosti s ochranou práv podle autorského zákona, a také z důvodu možnosti a dostupnosti kontroly uvádění povinných údajů, rozšířil zákon odpovědnost i na osoby, které se podílejí na veřejném šíření neperiodických publikací (§ 2 odst. 3).

Zákon upravuje institut tzv. **povinných vý-tisků**, které vydavatel bezplatně na svůj náklad odevzdává z každého vydání neperiodické publikace zákonem určeným knihovnám (§ 3). Stát tak garantuje rovnoprávné zpřístupnění domácí produkce neperiodických publikací a v nich obsažených informací všem občanům. Zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu podtrhuje plnění několika základních funkcí, zejména: vytvoření úplné konzervační sbírky národní produkce jako významné součásti kulturního bohatství a paměti národa, dále zajištění procesu úplné a pohotové bibliografické registrace, již zmiňované zajištění univerzální dostupnosti domácí produkce neperiodických publikací ve vztahu k občanům ČR i ve

vztahu k zahraničí v návaznosti na meziknihovní výpůjční systém. Vydavatel povinně odevzdává výtisky oprávněným subjektům:

- Národní knihovna ČR Praha (2ks)
- Moravská zemská knihovna v Brně
- Vědecká knihovna v Olomouci
- příslušná krajská knihovna podle sídla vydavatele

Jelikož v současné době neexistuje ucelený a pohotový informační systém o produkci neperiodických publikací, stanovuje se kromě výše uvedeného vydavateli **nabídková povinnost** vůči knihovnám, které jsou určeny vyhláškou. Těmi jsou jednak odborná specializovaná pracoviště (např. Knihovna Akademie věd ČR, Kancelář Poslanecké sněmovny, Knihovna Národního muzea), dále pak všechny krajské knihovny, které plní funkci regionálních center (celkem 17 oprávněných subjektů). Vydavatel je povinen od každé neperiodické publikace, kterou vydává, písemně nabídnout ke koupi jeden výtisk určeným knihovnám (§ 4). Kupní smlouva se uskuteční za podmínek daných zákonem. Výčet oprávněných subjektů lze získat např. na webových stránkách Národní knihovny ČR nebo Olomouckého kraje.

Abychom téma vyčerpali, je třeba ještě zmínit, že pro případ neplnění zmiňovaných povinností formuluje zákon sankce, a to diferencovaně podle závažnosti, způsobu, doby trvání a následků jednání vydavatele. Věcně příslušným orgánem je krajský úřad, který kontrolní činnost i sankční řízení vykonává v rámci výkonu přenesené působnosti. Místní příslušnost krajského úřadu se řídí sídlem vydavatele, popř. místem, kde k porušení povinnosti došlo.

RECENZE

OD AUTOMATICKÉ KRESBY K CELOSTNÍMU POZNÁNÍ

Alena Vychodilová: Svět je kouzelná hra energií

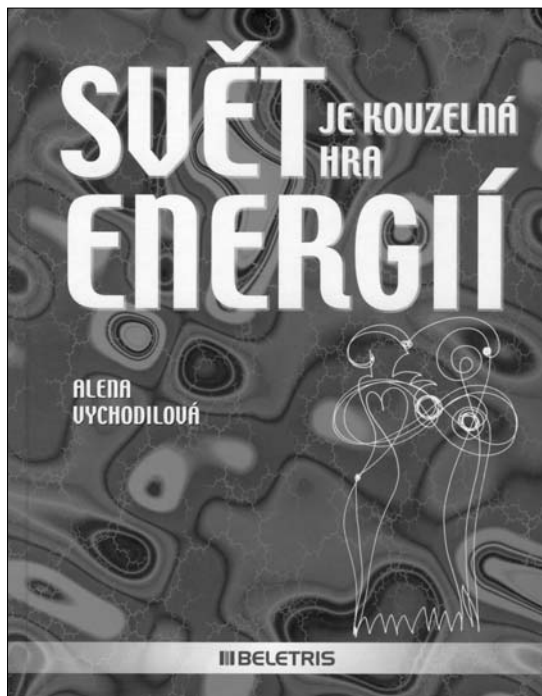
Helena Veličková

Alena Vychodilová je povoláním architektka. Hra s neviditelnými energiemi a automatická kresba pro ni je jistým doplněním této spíš praktické než umělecké profese, vlastně je posunutím jejího abstraktně-výtvarného vidění světa věcí i lidí do vyšší, duchovnější dimenze. Z vyššího stanoviska se člověku ledacos jeví jinak, najednou pochopíme smysl a souvislost jevů, které se zdály být jednotlivinami, a tvůrčí síla v nás dostane širší pole působnosti. Co se dosud jevílo jako dřina a nudná rutina, stane se tvořivou hrou.

Kniha v přívětivě modré vazbě a s půvabným názvem Svět je kouzelná hra energií, vydaná v Praze nakladatelstvím Beletris v roce 2005, by mohla být považována za vtipně motivující příručku pro ty, kdo se chtějí seznámit s pojmem automatická kresba, případně se o ni sami pokusit. Automatické kreslení je vlastně hra s energií, která nás prostupuje a kterou odpovídáme na vnější podnět. Grafický výsledek, kresba, je patrný na následujícím obrázku. Čáry jsou kódovaným zobrazením toho, jak proudí energie různých úrovní např. zobrazovaným předmětem, člověkem, místností, neviditelnými kanály mezi dvěma blízkými lidmi, Vesmírem jako celkem.

Stačí důkladně v sobě trénovat schopnosti pravé mozkové hemisféry, umět přepnout mysl do hladiny alfa a tužku nechat kroužit automaticky po papíře, a přitom nespouštět ze zřetele zadané téma nebo zadaný objekt.

Existují kurzy a střediska, kde se lidé automatické kresbě učí, jsou osoby, které tyto služby nabízejí jako diagnostickou metodu (najdeme je např. v centru Agape v Brně). Cílem kresby je nalezení problematických míst v lidské bytosti nebo ve vymezeném prostoru, odhalení příčin těchto problémů, nemocí apod., přičemž by mělo následovat jejich postupné odstraňování. Na rozdíl

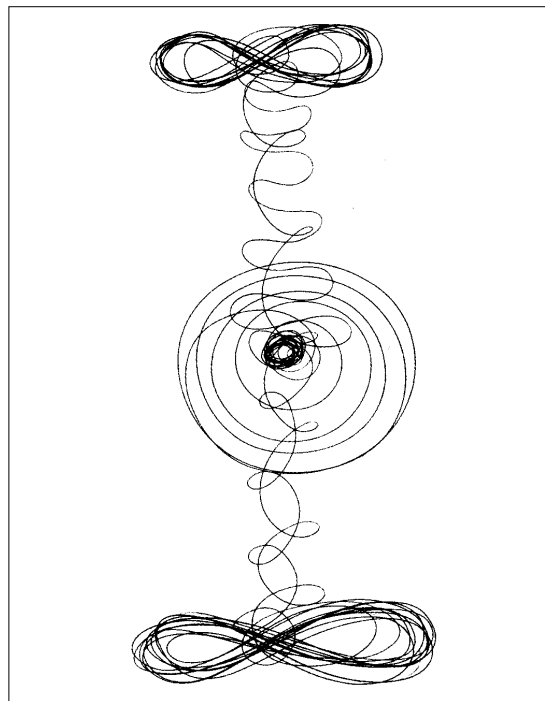

např. od grafologie, která je také diagnostickou metodou, ale analyzuje pouze stav „tady a teď“, tedy v okamžiku, kdy byl text psán, automatická kresba dokáže abstraktně znázornit stav energií v jakémkoliv časovém období – okamžitý stav, průměrný stav za určité období, stav energií někdy v minulosti. Naproti tomu na rozdíl od písma (které je přece jen dlouhodobě stabilní) energetický systém člověka se neustále mění, tak jako se neustále proměňuje celý Vesmír. „*To, co v jedné chvíli může vypadat jako ideální stav, se může během okamžiku změnit v diametrálně odlišnou situaci. Proto je důležité posuzovat dlouhodobý průměrný stav. Změny průtoku energie vyvolávají odezvu organismu jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické. Proto je dobré si těchto změn všimnout. Čím je člověk citlivější, tím rychleji zareaguje na změnu a nenechá na sebe působit negativní energie až do rozvinutí nemoci. Zvýšená vnímavost k projevům vlastního těla a ke změnám nálady vás může dovést k nápravě, protože prvním krokem k nápravě je uvědomění si změněných pocitů a následně hledání jejich příčin.*“ (s. 9)

Automatická kresba však není jen metodou na rozpoznání disharmonií v lidském těle a duši. Může zobrazit, jak působí negativní energie počítače na energetické pole sedícího člověka při práci s počítačem. Automatická kresba dovede také zmapovat geopatogenní zóny na předkresleném půdorysu bytu, zobrazí energetické dění v jednotlivém tělesném orgánu – například v srdci a jeho jednotlivých komorách a síních. Kreslíř si na papíře označí jednotlivé osoby jako A a B a pak automaticky vykreslí energetické vazby mezi nimi – přitažlivost nebo odpuzování, komplikace atd. Takový vztah lze analyticky znázornit i na úrovni

jednotlivých čaker řečených osob – čakry fyzické, sexuální, emociální, mentální atd. Neboli poznáme, v jaké oblasti se vztah odehrává harmonicky, kde se neuskutečňuje čili k propojení energií vůbec nedochází, kde je vztah slabý nebo kde v něm vší problémy.

Diagnóza je ovšem jen úvodní krok, po němž má následovat terapie. Knížka A. Vychodilové pamatuje i na jednoduché metody, jak si první pomoc obstarat sám. Jsou tu popsány způsoby,

Příklad člověka s přiměřeným polem energie (uprostřed) a vyváženým příjmem energie Vesmíru (nahore) a Země (dole).

kteří se učí na kurzech duchovní výchovy, nejsou tedy originálním přínosem autorky, ale jsou osvědčené a snadno dostupné. Tyto duchovní metody samoléčby ovlivňují pozitivně psychický stav a tím postupně stabilizují i zdravotní stav. Jsou při své prostotě překvapivě účinné. Autorka připojila i několik obrázků vlastních i jiných výtvarníků, které na pozorovatele – čtenáře knihy – působí léčivě.

Posledních deset stran této útlé, výtvarně i obsahem neobvyklé knihy popisuje jednoduše, ale velice výstižně prostředí, kde se všechny tyto půvabné i závažné hry energií odehrávají: Ti, kdo nechtějí trávit dlouhý čas nad duchovědnými a filozofickými příručkami z per duchovních učitelů, mohou se na pár stranách srozumitelného textu dovědět to nejpodstatnější – obecný obraz Vesmíru a člověka v něm jakožto živoucího strukturovaného celku, kde zdrojem všeho pohybu, života i smrti, jsoucna i nebytí je univerzální energie, nazývaná jedněmi čchi a jinými Bůh – záleží, ke kterému filozofickému pojetí nebo náboženství se přikloníme. Automatická kresba je výtvarným, grafickým, tedy okem viditelným projevem toho, co se v duchovních naukách nazývá mnohdy dosti složitými jmény. Tím automatická kresba umožňuje i čtenářům, kteří jsou zvyklí myslet exaktně a opírat se o názorný příklad nebo smyslovou zkušenost, proniknout poměrně snadno a logickou cestou mírné abstrakce do podstaty a struktury vesmírné energie nebo vesmírného ducha, aniž by došlo k hrubému zkreslení nebo přílišnému zjednodušování. Autorka pojednává alespoň stručně o sférách a vibracích, o způsobu naší komunikace s Bohem, o současném životě každého člověka jako článku v řadě inkarnací, o roli našeho vědomí

a podvědomí, o tom, jak naše duše prochází ve svých životech transformací, proměnou, na jejímž konci by mělo být úplné poznání a splynutí s celkem, dosažení celistvosti. Každý je součástí celku – a proto každý, kdo zpracuje a přemění vlastní negativní energii v základní energii pozitivní, pomůže trochu napravit škody v energetickém systému Země. Je-li takových lidí hodně, popřípadě sdružují-li se do skupin, jejich duchovní vyzářování (řekněme „stav osvětlení“) dosáhne po čase „kritického množství“ a posune energetické vibrace celého lidstva o něco výše, tedy směrem k vyšší úrovni lidství, kterou by měl přinést nadcházející vodnářský věk.

Knihy A. Vychodilové je inspirativní příručkou nejen pro ty, kdo se chtějí dovědět o automatické kresbě a sami se o ni pokusit. Je určena i těm, kdo chtějí porozumět sobě a světu, ve kterém žijí a který vnímají a prožívají mnohem více, než si jsou vědomi. Že je člověk součástí nějaké větší jednoty – Přírody, Vesmíru – to už je pro mnohé samozřejmost. A. Vychodilová však čtenářům přibližuje ty jemnější, nehmotné dimenze našeho bytí v celku Vesmíru, a to způsobem poutavým, půvabným, čtivým a názorným. Svou přirozeností si tato knížka získá snadno sympatie i velmi skeptických čtenářů a může prohloubit jejich zájem o tyto neviditelné (nebo nepřímě viditelné) aspekty našeho života. Pokud se někteří alespoň pokusí postoupit na úrovni svého vědomí a nevědomí o kousek výše k pozitivní energii a harmonii těla i mysli, bude to záslužný přínos této knihy pro harmonii celku Přírody i světa nás, lidí.

Vychodilová, Alena : Svět je kouzelná hra energií
Praha, Beletis 2005, 47 s.

RECENZE

FERDINAND STOČES: PÍSNĚ A VERŠE STARÉ ČÍNY

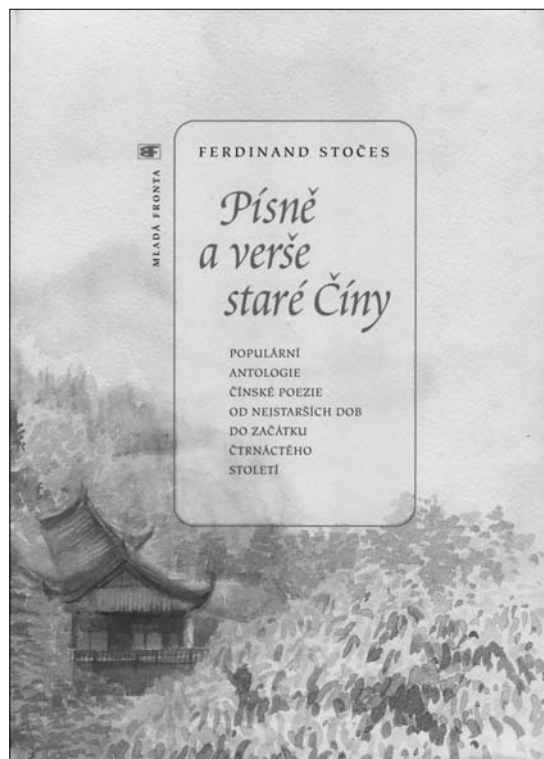
Helena Veličková

Čína a její kultura byla Evropanům vždycky víc vzdálená než blízká. Zdá se, že to nebylo jen tím, že mluvená čínština, ostatně dosud poměrně vzácná v našich krajích, Evropanovi připomíná spíš ptačí trylkování proložené zvuky pralesa. Písemný projev je snad evropskému oku půvabnější, ale čínské znaky, i když kaligrafické, jsou rovněž spíše odtažitě než blízké a prastaré čínské symboly ani nemají přívětivě názorný charakter jako třeba egyptské hieroglyfy. A to ani nevíme, jak diametrálně rozdílný byl odjakživa a dosud je čínský přístup k umění zvanému básnictví: Zájem o poezii v Evropě nikdy nebyl tak mohutně rozšířen jako v Číně a dnes je spíše vzácností, trh s literaturou má básnické sbírky jen na okraji pro poněkud elitní zájemce.

Zájem o čínský duševní svět dnes však přece jen vzrůstá. A také roste respekt k čínské filozofii, k čínskému lékařství, k fyzickým a mentálním technikám (např. taj-či), k naukám jako makrobiotika nebo feng-šuej, prosazujícím zdravý životní způsob a univerzální harmonii. Čínské myšlení je bezesporu poněkud odlišné od evropského, ostatně jazyk, písmo i literatura jsou jeho projevem a na nich je to znát. Avšak lidé jsou všude lidmi, a právě poezie – především lidová a lyrická – by měla tento jednotící spodní proud mezi odlehlými kulturami vyjadřovat a prozrazovat.

Písně a verše staré Číny, populární antologie čínské poezie od nejstarších dob do začátku

čtrnáctého století, kterou vydala Mladá fronta v Praze roku 2004, je jedinečným dokladem toho, že lidská podstata se po tisíciletí nemění. Ferdinand Stočes vybral a přebásnil celkem 230 básní z celkového počtu několika tisíc. Navázal zčásti

na známý výbor Bohumila Mathesia Zpěvy staré Číny z roku 1967, využil však především světové významné prameny – Š-ťing (kanonizovaný text zvaný Kniha písní), ale i příležitostné překlady čínských veršů do francouzských, německých, ruských a anglických výborů čínské poezie. F. Stočes vycházel z předpokladu, že čínská lyrika je v podstatě impresionistická. Čínské básnictví bylo vždy těsně spjata s malířstvím – doplňkem obrazu bylo obvykle několik čínských znaků čili veršů, a naopak – báseň bývala často miniaturním slovním snímkem nějakého pocitu, nálady a myšlenky, provázející přírodní scénérii, přítomnost nějaké osoby či vzpomínku na ni. Při překladu, či spíše „převedení“ do češtiny F. Stočes tudíž vytvářel jakési zářivé medailónky, obrázky evokující charakteristickou náladu křehkosti, povznesenosti, a přitom hluboce lidské intimity. Kamenem úrazu při překládání byla jemná, rafinovaná symbolika čínského myšlení. V době vzniku básní bylo např. zvykem, že chtěl-li básník říci své ženě, že na ni myslí, napsal verše, v nichž ona říká, že myslí na něho. Li Po a Tu Fu se vlastně vyjadřovali poněkud ne-čínsky, když své city k ženám vyjadřovali přímo, bez složitých oklik. F. Stočes vyřešil symboliku v básních tak, že doplňující informace k symbolu jsou nějak patrné v textu nebo dokonce vyřčeny naplno. Tím trochu zbavil čínského ducha jeho jedinečnosti, ale zato přiblížil čínskou poezii a její lidský obsah evropskému čtenáři.

Překládání přineslo F. Stočesovi různá dobrodružství s básněmi i lidmi – evropského i čínského původu. Kupříkladu shledal, že mnohé básně obsažené v Mathesiově výboru Zpěvy staré Číny nejsou překlady čínského starověkého originá-

lu, nýbrž francouzských básní z r. 1867. Jejich autorka, nadaná Francouzka Judita Gautierová (dcera známého spisovatele Theofila Gautiera) vydala „přeložené čínské verše“, které byly ve skutečnosti jejími vlastními literárními výtvyry v čínském duchu. Byl to tedy provedený literární žert, ale svědčí o jednom: čínská poezie je svým duchem natolik blízka evropskému nebo natolik univerzální, že ji lze výborně procítit, ztotožnit se s ní, dokonce ji napodobit. Ti, kdo považují Čínu za zemi s příliš odlišným uměleckým vkusem i příliš vzdáleným, orientálním myšlením a cítěním, se velice mylí. Co je však u Číňanů naprosto odlišné, je vztah k poezii – Číňané si poezie vysoce cení a v historii Číny byly dokonce doby, kdy psát básně nebo aspoň verše bylo samozřejmostí pro každého vzdělaného člověka. U nás je knížka básní popelkou na trhu s literaturou, který značně podléhá vlivu komerce, sází na vizuální efektnost scén, fotografií a dramatičnost příběhů. Čínská poezie je niterná, tichá a působivá jen tehdy, dopřejeme-li si ji beze spěchu a přístupni kouzlu intimity ve chvílích četby. Oslovuje to lidské v nás, jemně rozechvívá vzpomínky na dětství (dobu pozitivního ladění duše, důvěry ke světu) a přináší pochopení stáří (moudrost a klid, s nimiž člověk přijímá zklamaná očekávání). K udatným činům zralého věku se staví s laskavou skepsí (Touha císaře z Čchin po elixíru nesmrtnosti – „rozmachem meče dokázal přetnout plující oblaka“). Erotika v čínském pojetí není většinou strhující vášně, ale jemný, křehký cit, vztah lásky a úcty dvou lidí, zaujatých zcela vlastním, společně vytvořeným světem intimity, do nějž má přístup nanejvýš příroda, nikoliv však zvědavé oči veřejnosti.

*Moje sestřička
se trápí stále víc.
Jak dlouho
se ještě načeká,
než se vdá?*

*Viděla častokrát,
jak vítr odnáší
květy jabloní.
Ale ještě nezahlédla,
že by je vracel
zpátky do větvi.*

(lidová píseň)

I bohatství a chudoba jsou častými náměty lidové poezie, v každém prostředí však nakonec nejdůležitější jsou prožitky a pocity lidí, aniž by je sociální postavení výrazně ovlivnilo: bohaté ženy teskní po mužích ve válce, muži se z ciziny vracejí k domovu s úlevou, nadějí i bojácným očekáváním.

Návrat domů

*Jako chlapec
domov jsem opustil,
nyní už stařec,
vracím se zpět.*

*Má rodná řeč
zas hrdlem hlaholí.*

*Jenom mé skráně
stříbrem prokvetly.
Zvědavě na mě hledí
děti z vesnice.*

*S úsměvem se ptají:
Z jaképak země přicházíš,
cizinče?*

Ch Č'-čang

Přátelství, erotika, udatné činy, shledání marnosti a výsměch vši světské slávě, rozchody a zklamání, osamělost... Všechny stavy, jimiž projde člověk během života, jsou v podání Číňanů hluboce lidské, pochopitelné a symbolické – lidský úděl je součástí běhu přírody, která je nezbytným rámcem většiny básní, průvodcem a spoluhráčem člověka v jeho prožívání světa. V čínských verších se i banální jevy života, jako barvy hor a řek, vůně květů a trav, létající vlaštovky a spící kachny, kvetoucí stromy stávají něčím takřka vznešeným a vždy symbolickým.

Návštěva z rodného kraje

Přicházíte z mého rodného kraje.

*A jistě jste viděl
na tisíc věcí.*

*Řekněte, prosím,
když jste odcházel,
mladá zimní švestka,
ta pod okénkem
zastřeným hedvábím,
byla už rozkvetlá?*

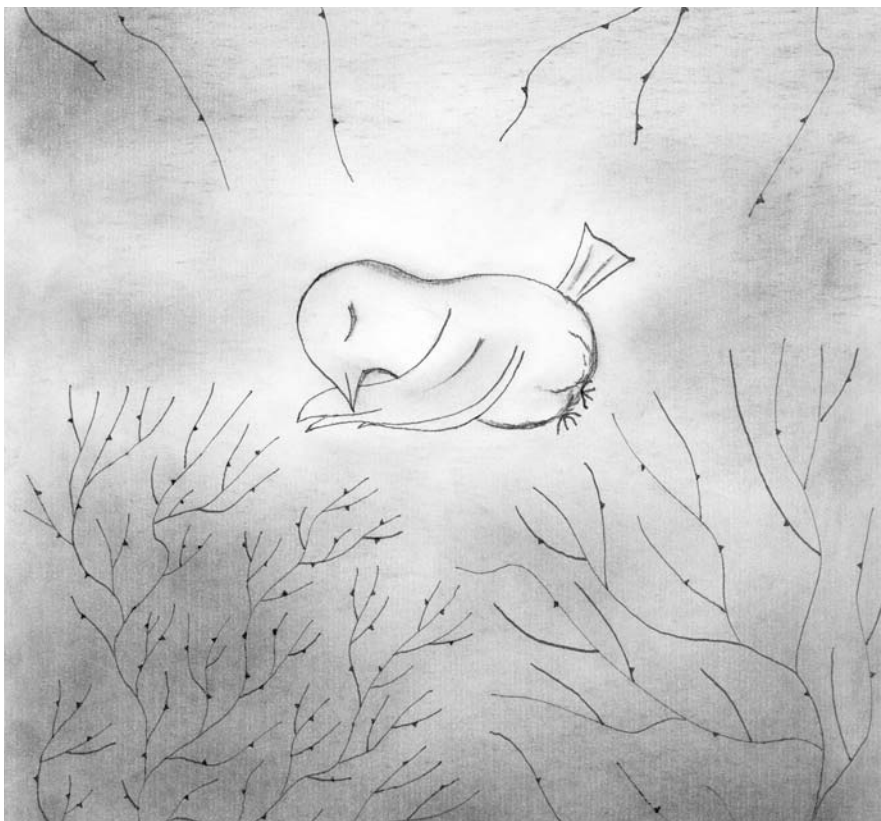
Wang Wej

Soudíme-li podle této decentní poezie, staří Číňané si dovedli vážit sami sebe, živých bytostí i krajiny kolem sebe a nalézali všude krásu jako nejen smyslově dostupné bohatství, jež bylo nám lidem dáno, ale především krásu jako oduševnělou substanci, přítomnou ve všem – v přírodě i člověku, ve všem, čím kdy člověk žil a o čem psal básně. Číňané si uvědomovali více než Evropané půvab, krásu, ducha a smysl drobností, kterým my jsme přivykli mnohdy nepřikládat význam. Křeh-

kost a lyrismus čínských básní je obrazem jemné, téměř duchovní podstaty i těch nejobyčejnějších věcí a událostí. Při básnický pozorném pohledu do nitra najdeme křišťálovou esenci, onu „perličku na dně“ čehokoliv. Tou křišťálovou esencí je pocit důvěrné známosti, intimity se světem i lidmi, intimity ne na fyzické, nýbrž duševní úrovni. Ve světě čínské poezie má dobro i zlo své místo – obojí

je součástí tohoto všeobecně sdíleného kouzla. Vzájemným kontaktem dobra i zla, kontaktem krásy i krutých životních stimulů dochází ve světě k procesu zrání, jehož výsledkem je koneckonců zmoudření člověka.

Ferdinand Stočes (sestavil a přeložil) : Písně a verše staré Číny. Praha : Mladá fronta, 2004, 321 s.

*Zimní
spánek*

KDE VONÍ PERGAMEN

...braň pravdu boží

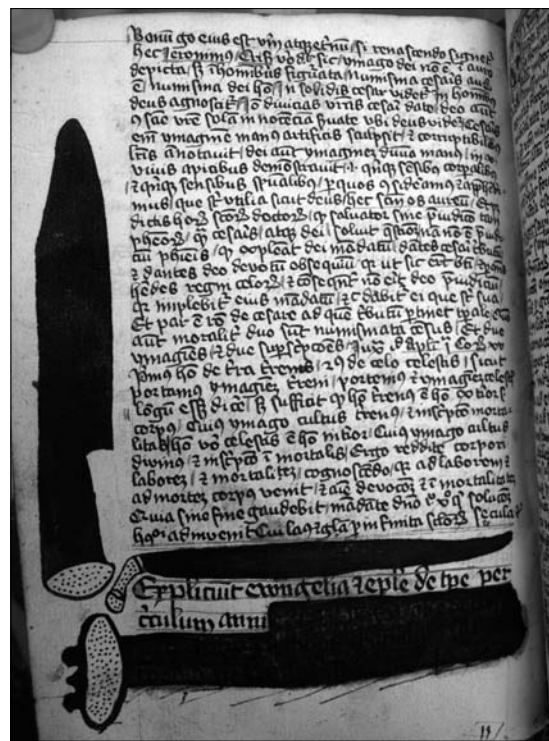
Štěpán Kohout

Je jen logické a předvídatelné, že po takzvaných předchůdcích Husových, probraných v minulém čísle, se nyní podíváme, která díla jejich nástupce uchovává olomoucká kapitulní knihovna. Snad se to bude zdát někomu zvláštní, že v knihovně katolické instituce, jež vedla s husity nesmířitelný boj, nalézáme právě spisy Jana Husa, ale údiv je zbytečný: Husovy nejradikálnější knihy zde opravdu nenajdeme, co nám zůstalo zachováno, je vesměs v souladu s dobovou církevní naukou, jakkoli ostře vyhoceno reformně. Nemáme ani to štěstí jako olomoucká knihovna vědecká, která uchovává řadu jeho spisů českých. To ovšem neznamená, že v našem případě jde o díla naprosto nezajímavá.

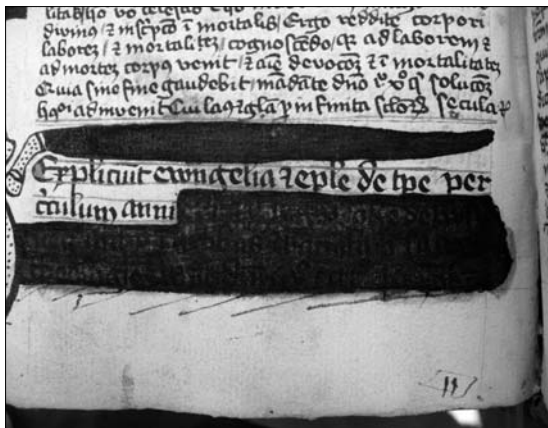
Rukopis CO.123 obsahuje Husova kázání de tempore, tedy určená pro neděle a další pevné svátky církevního roku (f. 2r–179v). Postilla, známá pod označením Ad te levavi, je silně moralistní a kritická k chybám ostatních duchovních i lidu: oněm vytýká lakotu, nezáměr, zkaženost – a nemůže-li vytknout zkaženost, pak alespoň pokrytectví; těmto zase klade před oči jejich pověřivost, zálibu v hříchu a ve všem, co k němu svádí, kupříkladu v tanci, jenž by měl být zcela zakázán a světskou vrchností trestán.

Závěr textu je začerněn tuší, černá barva chránila rukopis před případným zničením, jinde také bývaly choulostivé listy s prokletými jmény vytrhávány. Po jejím částečném setření snadno přečteme

jméno Jana z Husince a nejspíše datum sv. Jana (24.6. či 27.12.) roku 1400; dodávám ihned, že datum málo pravděpodobné, neboť Hus mohl být na kněze vysvěcen nejdříve 18. prosince 1400 a kázat počal až v následujícím roce, nadto je v explicitu nazýván bakalářem theologie, jímž se stal až roku 1404. Spis jinak nikde nedatovaný je na základě narážek na zázraky o krvi Kristově obvykle kladen do roku 1405.

CO.123, f. 179v – Kresby sečných nástrojů či zbraní překrývají Husovo jméno

CO.123, f. 179v – Detail předchozího snímku

Do téhož svazku opsal písař Husův výklad *Super quattuor libros Sententiarum Petra Lombarda* (cca 1095/1100–1160). Původem severoitalský učitel katedrální školy v Paříži a v posledním roce svého života rovněž tamní biskup sestavil někdy v padesátých letech svého století knihu zvanou *Sententiae* – Výroky, souhrn katolické dogmatiky, který se tak dokonale vžil, že byl po biblí druhým pilířem bohosloveckého studia, dokud jej pomalu nevytěsnila *Theologická summa* Tomáše Akvinského. V Husově době začínali budoucí kněží své vzdělávání právě čtením (a nasloucháním) Lombardových *Sentencí*. Bakaláři teologie pak měli za úkol podat jejich výklad, komentář. Proto máme různých výkladů zachovány tisíce. Husův je jedním z nich, Hus jej tvořil kolem roku 1409 a je to mistrovo dílo nejobsáhlejší, knižní edice zabírá 750 stran. Náš rukopis ovšem přináší na f. 180r–260v jen výklad k poslední, čtvrté knize Lombardově, a to ještě je posledních pár listů ztraceno.

Husovský dojem rukopisu jen potvrhují české modlitby Desatero přikázání, Otčenáš a Věřim (f. 1v), poslední je zajímavě přeložena rozkazovacím způsobem: „Věři v buoh, otce všemohúceho...“

Ale jako na výsměch přísnému karatskému slohu Husovu si někdy ve dvacátých letech 16. století poznamenal tehdejší majitel knihy Matyáš Coriambus, oltářník u Panny Marie na Předhradí v Olomouci, dodatečně na konci svazku (f. 261r–262r) partituru perly německé renesanční hudby, milostné písně-svítáníčka *Ich stund an einem morgen*, zatím ale těžko rozhodnout, zda v úpravě slepého mnichovského varhaníka Conrada Paurmanna (cca 1410–1473), kapelníka dvorní kapely císaře Ferdinanda I. Heinricha Fincka (cca 1445–1527), či snad skladatele Heinricha Isaaca (cca 1450–1517), poctěného současně přízní florentských Mediciů a vídeňských Habsburků, anebo jiných, méně slavných skladatelů. Text se v našem rukopisu omezuje jen na první verše sedmi slok.

Dalším rukopisem, obsahujícím Husovu tvorbu, je CO.157. V něm je zapsán jemu připisovaný cyklus postních kázání, *quadragesimale*, nicméně se náš text (f. 5r–33r) s autentickým textem Husovým poněkud rozchází. Nesporně Husova jsou však do souboru zahrnutá kázání na všechny postní neděle, převzatá ze zimní části Husova *Leccionaria bipartita*, jakož i kázání na Zelený čtvrtek (f. 126r–128r), odjinud neznámé. Oříškem je česká volně rýmovaná báseň *Bud' pozdraveno*, svaté božie tělo (f. 171r), budí dojem písňového textu, ale struktura veršů je tak nepravidelná, že by měl případný skladatel nápěvu práci hodně ztíženu. Rukopis přináší ještě další soubor svátečních kázání, připisovaných dříve Husovi, ale

veskrze mylně (f. 133r–221v). Posledním husovským rukopisem je CO.233, uvedený ovšem dvěma traktáty z protitáborské polemiky pražského universitního mistra Jana z Příbrami († 1448) *De ritibus misse* (f. 3r–23v) a *Contra articulos Piccardorum* (f. 27r–111r). Příbram, zprvu vášnivý stoupenec Husův, nedokázal udržet krok se všemi překotnými změnami, a tak se nakonec ocitl v konzervativním křídle hnutí.

Druhou část kodexu vyplňuje řada celkem jedenadvaceti kvestií, kázání k nápravě kněžstva a drobnějších textů, z toho jsou pro nás zajímavé Husovy kvestie *Utrum aliquid lege divina* z roku 1408 (f. 124r–v) a *Utrum Moyses legislator* (f. 117r–120r), je-li tato ovšem skutečně Husova. V první dokazuje, že za určitých výjimečných okolností lze považovat za dovolené to, co zákon boží jinak zakazuje, druhá pak rozvíjí myšlenku všeobecného kněžství dobrých laiků oproti nepravému kněžství špatných duchovních. Před universitní obcí přednesl Hus roku 1404 při příležitosti vzpomínky na smrt zakladatele pražského vysokého učení císaře Karla kázání *Abiciamus opera tenebrarum* (f. 162v–170r) proti svatokupectví a mnohoobročnictví duchovenstva, roku 1410 snad před tímž fórem kázání *Vos estis sal terre* (f. 144r–147r) o vlastnostech pravého kněze. Další články rukopisného sborníku vyšly z pera Stanislava ze Znojma a Jana z Jesenice.

Knihovna ukrývá i spisy Husova „velkého učitele“, anglického reformátora Jana Viklefa (1320/1325–1384). Bylo by samozřejmě troufalé říci, že bez Viklefa by nebylo Husa: Husa by bylo jistě, ale stejně jistě by to byl Hus jiný! Snad více podobný Milíčovi, opatřený výzbrojí z díla

Janovova. Za co vše vděčí Hus Viklefovi, ukazuje jediná drobnost: výše zmíněné kázání *Vos estis* je z Viklefova kázání na totéž téma opsáno nejméně z poloviny, takřka ze tří čtvrtin... i pro nás významné české spisy Husovy, *Výklad Desatera* a *páteře*, *O svatokupectví* nebo *Dcerka* jsou tu z větší, tu z menší části překlady děl anglického myslitele. Ale je tomu i naopak: bez Husa by zůstal Viklef jen čistě místní veličinou, promlouvá-li Hus ústy Viklefovými do celé střední Evropy, činí mu službu neocenitelnou.

CO.115 přináší důležité Viklefovo dílo *De veritate sacre scripture* (f. 2r–296r), jež inspirovalo Husa při jeho výkladech *Písma* a obecně v působení kazatelském. Myšlenky zde vyslovené lze například nalézt v nám známé kvestii *Utrum Moyses*, ale slova Viklefova zde vyřčená přicházejí u Husa na řadu vždy, když je řeč o nápravě kněžstva a o odebrání církevního majetku. Místy jsou to opisy zcela doslovné, ale co kdo od koho opsal, nehrálo ve středověku tak velkou roli, důležitější bylo, jak dokázal s opsaným textem naložit: tu vidíme, že Hus byl kompilátorem bystrým a v díle svého mistra velmi sečtělým.

Text výkladu ovšem není úplný, snad ještě anglický opisovač omylem vypustil část 7. a 8. kapitoly, prastará chyba je patrná hned v polovině z celkem dvanácti známých rukopisů díla. Náš rukopis byl kapitulní knihovně odkázán roku 1506 a není pochyb, že byl používán, svědčí o tom četná živá záhlaví a marginální glosy na okrajích stran, některé z nich v češtině („falešné líčidla“ na f. 254r). České glosy se ostatně v různé míře vyskytují ve všech jmenovaných rukopisech, prvenství v tomto ohledu drží nesporně CO.157, kde se vyskytují takřka na každé straně a nejedná se jen o překlady

slov latinských, můžeme zde ku příkladu číst větu: „Husa ven, Husa utrhači!“ (f. 230r).

Další drobnější Viklefova dílka máme v kodexu CO.118. Prvním je *Dialogus de ecclesia militante* (f. 182r – 198r), dvě osoby, Pravda a Lež, hovoří o církvi bojující – rozumějte tím společenství všech živých věřících – rozdělené na tři části: lid, pány a duchovenstvo. To je ten navzájem ne podřízený, nýbrž sobě rovný a spolupracující trojí lid, dobře známý z díla Chelčického, a není divu, vždyť i on vědomě z Viklefa vychází. I Husovi byl *Dialogus* zdrojem úvah o evangelické chudobě a o rozdělení společnosti. Druhým je *Speculum secularium dominorum* (f. 198v–202v) a třetím *Sentencia de incarcerando fideles* (f. 202v–204r). Autorství prvních dvou připsal písař výslovně „doktoru evangelickému“, což byla Viklefova akademická přezdívka.

Hus pochopitelně nečerpal jen z Viklefa, to bychom mu křivdili. Pro jmenovanou čtvrtou knihu výkladu *Sentenci* mu za pramen posloužil jednak obdobný velmi rozšířený výklad předního augustiniana Tomáše ze Štrasburku (cca 1300–1357), a k němu též neméně oblíbené *Compendium theologiae veritatis* neznámého autora, nejspíše dominikána Hugona Ripelina ze Štrasburku (1200/1210–1268).

V čem tedy vlastně spočívala Husova originalita, ptají se badatelé? Ne v učení, ne v původnosti myšlenek, nýbrž v osobnosti mimořádně uzpůsobené k dokonalému vytěžení myšlenek cizích a jejich uplatnění v životě. Není to vůbec málo, a je k tomu mnohem více odvahy a charakteru potřeba, než ke geniálnímu kabinetnímu vědatorství. Přesto to starší husovští badatelé neradi připouštěli, Hus byl pro ně hluboce uvažujícím

theologem, jenž cizími slovy vyjadřoval myšlenky své. „Malé, ale naše“ jim tak rostlo v jejich vlastních očích, že se stávalo velkým, ještě větším, až bylo bezmála největším na celém světě. Avšak takového nadýmání není už dnes třeba.

Měli bychom ale při vzpomínce na Husa pociťovat ostře a bodavě, že „národ Husův“ nedokázal za sto padesát let – alespoň tak je stará tato fráze – vydat tiskem v úplnosti jeho spisy. A stav edičních prací neukazuje na rychlou změnu. Řadu husovských dokumentů vydali v šedesátých letech 19. století Karel Jaromír Erben s Františkem Palackým nebo v počátečních letech 20. století nadaný, ale trochu příliš úspěšný badatel Václav Flajšhans (1866–1950), či autor prvního moderního Husova životopisu, katolický kněz Jan Sedlák (1871–1924). Bohužel, zamýšlená vyčerpávající kritická edice *Magistri Iohannis Hus Opera omnia*, započatá před bezmála padesáti lety, zatím přinesla z plánovaných šestadvaceti svazků jenom devět a její dokončení je v nedohlednu. Může být omluvou, že je Husovo dílo roztroušeno v pěti stovkách rukopisů od Petrohradu přes Stockholm a Seville až po Řím?

Nicméně alespoň jeho spisy české byly v této řadě zpřístupněny péčí olomouckého universitního profesora Jiřího Daňhelky (1919–1993), jenž obětavě připravoval své čtyři svazky i v době, kdy byl zaměstnán jako obsluha výtahu na stavbě Železniční nemocnice. Daňhelkův osud je obžalobou nejen místních bolševických tajemníků, kteří by podle autentického výroku byli spokojeni, teprve kdyby profesůrek zametal ulice, nýbrž i vysokých soudruhů akademiků, kteří pro svého někdejšího kolegu nehnuli prstem. Že by snad Husova kletba?

Zlatá doba prostějovského knihtisku

Ernest Hains

Po husitských válkách, především však za vlády smířlivého císaře Maxmiliana II. v 16. století, začíná se u nás nebyvalou měrou rozvíjet náboženský, literární i hudební život. Otupily se náboženské spory a byla dána jak katolíkům, tak i protestantům určitá svoboda vyznání a možnost zakládání konfesijních škol. K humanitnímu vzdělání tehdy patřily latinské a německé knihy, které k nám přinášeli a dále šířili naši lidé studující na německých univerzitách (Wittenberk, Norimberk, Lipsko). To všechno napomáhalo rozvoji školního vzdělání, knihtisku a vydávání knih v národním jazyku, potřebných pro školní a náboženskou výuku. Je obecně známo, že tehdejší školní výuka byla zaměřena výlučně konfesijně a skládala se ze čtení (podle modlitebních textů), psaní, jednoduchého počítání a především memorování modliteb a církevních písní (zpěvů).¹

Ani Prostějov, na tehdejší dobu vyspělé městské centrum, nezustával stranou tohoto pokrokového trendu. Již na počátku 16. století zde vznikla „imprese“ – tiskárna, ze které vzešlo na tehdejší

¹ O historii prostějovského školství staršího období a vzdělanosti vůbec publikovali: Koželuha, F.: Paměti o školách prostějovských od počátku až do roku 1620, Olomouc 1889, Janoušek, V.: K dějinám prostějovského školství, Zprávy Vlastivědného muzea v Prostějově, 1968, Hains, E.: Jaké byly počátky vzdělanosti v Prostějově, Prostějovský týden, roč. 12, č. 2 a 3, z 9. A 16. 1. 2002 aj.

dobu mnoho významných publikací a knih.² Z prvních známějších tiskařů vzpomeňme především Jana Olivetského (1543–44), popraveného roku 1547 v Olomouci za tisk a šíření protikatolických knih, což podle tehdejších zákonů bylo trestné.³

Dalším známým pokračovatelem Olivetského byl Jan Günther, vyučený knihařskému řemeslu v Norimberku, kde i nějaký čas působil a vydával knihy. Jeho pomocníky byli Kašpar Aorgus (Neděle) a Jiří Melantrich z Aventina, pozdější známý vydavatel knih v Praze. V Prostějově u Günthera působil ještě jako korektor Pavel Vorličný Aquilinas (1547–53) s bakalářským vzděláním. Protože Günther pokračoval ve vydávání protikatolických knih, podala pražská kapitula, které se to nelíbilo, roku 1547 u císaře Ferdinanda žalobu, aby zakročil. Jak to nakonec dopadlo, nevíme, nemáme zpráv. Jedno však víme, že Günthera osud Olivetského nepotkal, protože své knihy tiskl bez problémů dál.⁴ K tomu jistě napomáhala i skutečnost, že Pernštejnové se přiznávali k Jednotě bratrské a tiskárnu všemožně podporovali.⁵ Gün-

² Kühndel, J.: Seznam knih a rukopisů Městského archivu v Prostějově z doby předbělohorské, Ročenka národopisného a průmyslového muzea města Prostějova a Hané, 1924, Koželuha, F.: Knihotiskařství v Prostějově v 16. a 17. století, Zprávy prostějovské české reálky, 1900. Na str. 10–12 uvádí 49 titulů vyšlých z Güntherovy tiskárny.

³ Podle olomoucké kroniky „sedě na stolci byl sťat“. Uvádí F. Koželuha, c.d. Knihotiskařství... str. 8. Por. Jireček, J.: Rukověť k dějinám literatury české do konce 18. věku II, Praha 1876, str. 60 an.

⁴ J. Günther byl katolík, ale své knihy tiskl pro obě konfese. Proto navzdory pomluvám a žalobám proplouval nejistou dobou až do své přirozené smrti.

⁵ O tom se zmiňuje F. Koželuha: Paměti o věcech náboženských od nejstarších dob až do roku 1620, Prostějov 1901,

ther roku 1547 (nebo 1548) svoji tiskárnu, lépe řečeno část tiskárny, přestěhoval do Olomouce, kde vydával knihy až do své smrti roku 1571. Prostějovskou část tiskárny postoupil již vzpomínanému K. Aorgovi, po otci Mikuláši, příjmením Mečír (nožíř).⁶

Jan Günther provozoval svoji tiskárnu ve vlastním domě naproti kostela Povýšení sv. Kříže, přibližně v místech dnešního OD Prior. Dům roku 1553 podle gruntovní knihy prodal. Aorgus, který se krátce předtím již v pokročilém věku oženil, koupil od své tchyně hospodářský dvůr (grunt) v Žešovské (dnešní Brněnské) ulici, kam tiskárnu přestěhoval. V roce 1559 se pro svůj vysoký věk a nemoci tiskárny vzdal, takže podnik se stal opět majetkem Jana Günthera. Aorgus-Neděle zemřel roku 1562 ve vysokém věku.⁷

V další části tohoto článku se budeme zabývat dvěma nejstaršími prvotisky prostějovské (nebo olomoucké odbočky) tiskárny v českém jazyce. Pro naši národní kulturu a vzdělanost jsou to stěžejní publikace!

První kniha je „Slabikář český a jiných náboženství počátkové...“ vytištěný anonymně

u J. Günthera roku 1547. Jak je všeobecně známo, je nejstarším slabikářem v českých zemích.

I když z našeho dnešního hlediska má tato útlá knížečka mnohé nedostatky, nemůžeme jí upřít snahu po zlepšení vyučovací metody čtení, a to dokonce v národním, dětem srozumitelném jazyku. Podle J. Kubálka jeho autorem je Jan Blahoslav (1523–1571), pozdější biskup Jednoty bratrské.⁸ Není to však pravděpodobné, protože Blahoslav v tuto dobu (od roku 1544) studoval ve Wittenberku, potom působil v Mladé Boleslavi, kde byl vysvěcen na kněze a roku 1557 zvolen biskupem.⁹

F. M. Bartoš za autora Slabikáře považuje Pavla Aguilina Vorličného, který od roku 1547 působil v Güntherově tiskárně jako korektor a v letech 1550–55 jako správce (rektor) prostějovské školy.¹⁰ Autorem slabikáře by mohl být také Jan Bělkovský z Ronšova, který v kritické době na prostějovské škole působil jako učitel. Později, když se oženil, stal se radním písařem a zavedl „Knihy pamětní města Prostějova“. Ze své funkce písaře se o školu, učitelské platy a další hmotné požitky učitelů (sobotales, cretales, deputáty dřeva atp.) nepřestal po celý svůj další život zajímat.¹¹

str. 70 ad., J. Polišenský: Pohled zpátky a pohled dopředu, str. 14 ad. In: Prostějov a jeho místo v dějinách Moravy, výbor příspěvků z konference, Prostějov 1994, J. Válka: Kravařský a pernětejský Prostějov, tamže, P. Vorel: Páni z Pernštejna, vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy, Praha 1999.

⁶ Jméno si pořečtil na Aory – Meč, nebo polatinštil na Aorgus – Neděle. Por. Koželuha, c.d. str. 14 a Cerroni, J. P.: Geschichte mährische Buchdrucker, Brno 1827.

⁷ Uvádí F. Koželuha, c.d. str. 15, por. Kühndel, J.: Zlatá doba prostějovského knihtisku, Vlastivědný sborník pro mládež župy olomoucké III, 1924/25 (Prostějovsko), příloha, str. 1–5.

⁸ Kubálek, J.: Slabikář český, Prostějov 1947.

⁹ Podle vlastního životopisu. Uvádí F. A. Slavík: Jan Blahoslav. In: Lidová čítanka moravská, Telč 1901, str. 111–122.

¹⁰ Bartoš, F. M.: Čechy v době Husově 1378–1415 (České dějiny II, 6/1947. Por. Čuprová, L.: Časop. Maticе moravské 1948, str. 164–5 (recenze Kubálkova Slabikáře).

¹¹ V tehdejší době učitelé museli dodržovat celibát. Pokud se oženili, museli ze školy odejít. Obyčejně se potom uplatnili jako městští písaři, radní apod. Tak tomu bylo i u J. Bělkovského, který byl ze všech možných zainteresovaných nejpravděpodobnějším autorem Slabikáře. Jeho pamětní kniha je

O autorovi Slabikáře bychom pochopitelně mohli spekulovat dál, což by ale moc nepomohlo, protože skutečné autorství na domněnkách a bez hmatatelných důkazů není možné spolehlivě určit.

Druhou knihou stěžejního významu je první česká učebnice zpěvu a hudební teorie nazvaná *Musica*. Jako autor je uvedený Jan Josquin, ovšem jak bylo od samého počátku tradováno, jedná se o pseudonym, takže skutečného autora publikace ani zde nepoznáme. Podle výzkumů několika posledních desetiletí¹² kniha byla vydána v Olomouci roku 1551 (tedy ještě před Blahoslavovou *Musicou*)¹³ a o deset let později (1561) v Prostějově. Obě vydání se uskutečnila v tiskárně u Günthera, pochopitelně za účinné pomoci a podpory K. Aorga.¹⁴

Co se týče autorství *Muziky*, i zde se naskytá několik možností. Tak např. O. Hostinský se domnívá, že Jan Josquin je pseudonym Václava Solína.¹⁵ To

ovšem popřel již J. Dolanský¹⁶ a J. Jirásek.¹⁷ Dalším autorem *Muziky* by podle I. Vávry mohl být Jan Facilis, zvaný Husička, též Býčkovský.¹⁸ Ovšem později se mu objevili Facilisové dva: Býčkovský a Boleslavský, které ztotožnil. Facilis-Husička sice v Prostějově působil (až roku 1557), ale krátce na to odešel do Německa a na Moravu se vrátil až po roce 1566 již jako kněz. Rok nato (1567) se dostal do „Ejvanovic za faráře“, kde setrval do smrti.¹⁹ Podle J. Blahoslava, který s Husičkou několikrát veřejně polemizoval, byl to kněz „všetečný a pyšný“, protože psal různé kacířské spisy a působil mezi bratřími rozkol.²⁰ Navíc Facilis-Husička neměl k hudbě žádný vztah a vůbec se v ní nevyznal.²¹ Autorství *Muziky* by se tedy mohlo spíše připisovat Facilisi Boleslavskému, který byl muzikant (údajně autor čtyřhlasé písně), ale v Prostějově nikdy nepůsobil a v kritické době vydání knihy studoval a působil v Německu.²²

Dalším z autorů *Muziky* by mohl být i Jan Jelecký (stejně počáteční iniciály jako pseudonym Jan Josquin, i stejné křestní jméno), který v té

datována rokem 1583, ale kronikářské záznamy v ní jsou už od roku 1553–54. „Kniha pamětní města Prostějova“ je uložena v Archivu města Prostějova, inv. č. 299, f. 16.

¹² Gregor, V.: O první českou *Muziku*, *Opus musicum*, 1969, č. 5–6, Horák, J.: *Naše lidová píseň*, Praha 1946, str. 24. Por. Tadra, F.: O zpěvu a hudbě na starých školách českých, čas. *Škola a život* 1879.

¹³ Blahoslav, J.: *Musica*, tj. knížka zpěvákům náležitě zprávy v sobě zavírající, poprvé vyšla r. 1558 v Olomouci (vydání se nezachovalo) a v r. 1569 v Ivančicích se dvěma přídávky: Zprávy některé potřebné těm, kdož chtějí dobře zpívat i Naučení potřebné těm, kteříž písně skládají chtějí.

¹⁴ Günther knihy nakládal, Aorgus-Neděle je tiskl. Uvádí Navrátil, B.: *Glosy k dějinám moravského tisku*, Čas. *Maticice moravské* 1932/26, str. 43–56 a 126–151.

¹⁵ Hostinský, O.: *Jan Blahoslav a Jan Josquin*, Praha 1896, XXIII ad.

¹⁶ Dolanský, L.: *Johannes Josquinus a Václav Solín*, *Listy filologické* XXVIII/1901, str. 17.

¹⁷ Jirásek, J.: *Jan Blahoslav*, Praha 1966.

¹⁸ Jireček, J.: *Rukověť*, c.d. str. 187.

¹⁹ Koželuha, F.: *Paměti...* c.d. str. 82.

²⁰ Koželuha, F.: *Paměti...* c.d. str. 83, por. Jireček, J.: *Rukověť I*, c.d. str. 187 a Vávra, I.: *Dnešní stav josquinovské otázky*. In *Listy filologické*, LXXX/1957, sv. II, str. 253–257. Týž: *Autor tzv. josquinovy Muziky*. In *Miscellanea Musicologica*, 1959/XI, str. 35–59.

²¹ Gregor, V.: O první českou *Muziku*, o.c. str. 138.

²² Tamže. Por. Hrejza, F.: *Kancionály Jednoty bratrské*, Praha 1946.

době působil na prostějovské škole jako učitel-kantor (vyučoval zpěv). Rovněž byl muzikantem (v Šamotulském kancionálu má 3 písně), navíc s Thamem a Herbertem redigoval německý kancionál (1566). Zřejmě i proto v obou výtiscích Muziky je mnoho cizích slov, hlavně germanizmů.²³ Jelecký byl dle Fiedlerovy úmrtní knihy v Prostějově vysvěcen na kněze (1555) a krátce nato se stal správcem sboru ve Fulneku, kde také „na den Mláďatek“ zemřel (28.12.1568).²⁴

Obdobně jako u Slabikáře nemůžeme stoprocentně určit ani autora Muziky. Zůstaneme tedy v domněnce, že nejbližší k autorství má J. Jelecký, muzikant, známý skladatel církevních písní, který v kritické době na prostějovské škole působil jako kantor či dokonce rektor.

Tento skromný článek nechce, ba ani nemůže být nějakou vyčerpávající studií podrobně se zabývajícím tématem. Chce pouze osvěžit paměť na zlatou dobu prostějovského knihtisku a na dva stěžejní prvotisky (inkunábule) celonárodního kulturního významu tohoto období (poloviny 16. století).

²³ Jireček, J., c.d., Hostinský, O.: Jan Blahoslav a Jan Josquin, c.d., Remeš, M.: Vynikající hudebníci z Kravařska (o Herbertu P., spoluredaktoru německého kancionálu, vyd. v Kralicích r. 1566), Našinec z 12.9.1933, Olomouc. Por. Hrejza, c.d. v pozn. 22.

²⁴ Todtenbuch der Geistlichkeit der böhm. Brüder, Vídeň 1863, vydal Josef Fiedler ve Fontes rerum austriacarum, díl V.

Meziválečná výtvarná kultura v Olomouci

Hana Bartošová

Foto archiv redakce

Na formování kulturně-společenského života v olomouckém regionu mělo výtvarné umění vždy svůj specifický podíl. V průběhu dvacetiletého trvání první republiky můžeme na tomto poli sledovat několik významných předělů, a to jak v oblasti organizační, tak ve vlastní autorské tvorbě. S koncem první světové války nastaly příznivější podmínky i pro rozvoj výtvarného života na Moravě. Zájem veřejnosti o umění, nejen výtvarné, ale i hudební a slovesné, pozvolna narůstal a vytvářely se okruhy jejich příznivců. To vytvořilo vhodnou půdu pro soustředění umělců ve spolcích i pro jejich výstavní činnost.

Moravským výtvarným centrem se po roce 1918 stalo Brno, kde se Klub přátel umění transformoval v Klub výtvarných umělců Aleš (1919), který sdružoval výtvarníky bez ohledu na jejich teritoriální působení nebo zaměření tvorby. Z Aleše se časem odtrhla Skupina výtvarných umělců (1922), usilující o moderní umělecký výraz. V Brně se také prezentoval spolek valašských výtvarníků, literátů a estetiků Koliba (1919–1922), který však pro svoji poněkud zmatenou ideologii neměl dlouhého trvání.

Významným střediskem se stala rovněž Moravská Ostrava, přestože zde nebyla návaznost na nějakou dřívější výtvarnou tradici a kde do roku 1920 v podstatě neprobíhala organizovaná výstavní činnost. Hnutí za postavení uměleckého

domu v Moravské Ostravě však skončilo úspěšně – otevřením Domu umění (1926) a současným vznikem Moravskoslezského sdružení výtvarných umělců.

Ve městech na střední Moravě (Olomouci, Prostějově, Kroměříži, Přerově a Litovli) sehrály významnou kulturní úlohu kluby přátel umění, sdružující místní umělce a zájemce o jejich tvorbu.

František Hoplíček: *Žena s knihou*

Snad nejbohatší předválečná výstavní činnost byla v Prostějově, podílel se na ní nejstarší prostějovský kulturní spolek Beseda (1907, vznikl však již v roce 1866 pod názvem Měšťanská beseda).

Snahy o kulturní emancipaci českých sympatizantů umění v jazykově smíšeném olomouckém prostředí, ovlivněné i podněty ze strany brněnského KPU a hodonínského Sdružení výtvarných umělců moravských, vedly krátce před vznikem samostatné Československé republiky k založení českého *Klubu přátel umění* i v Olomouci. Vnitřní strukturou byl nový spolek poplatný svému brněnskému vzoru, v organizační činnosti se však projevoval zcela samostatně. Ke kulturním aktivitám jej podněcovala koexistence s německou Společností přátel umění *Gesellschaft der Kunstfreunde in Olmütz* a později též činnost kulturních spolků, které se vytvořily v okolních městech.

Historie olomouckého KPU se datuje od 2. září 1918, k ustavující valné hromadě KPU však došlo až 5. října 1918 v besedních místnostech olomouckého Národního domu. Klub se zpočátku členil na tři odbory – hudební, literární a výtvarný. Podle původních stanov „účelem spolku jest pěstovati veškerá krásná umění, šířiti zájem a porozumění pro ně a hájiti jejich prospěchů se zvláštním zřetelem ke zjevům a potřebám severní Moravy. Cíle toho hledí spolek dosíci: pořádáním přednášek a rozprav o věcech uměleckých, knihovnou, čítárnou, provozováním skladeb hudebních a dramatických, pořádáním uměleckých výstav, vydáváním uměleckých děl, spisů neb časopisů, přátelskými schůzemi a vycházkami“.

V čele stál výbor, jehož prvním předsedou byl zvolen advokát JUDr. Jaroslav Svoboda, prof. Klement Králík vedl odbor literárně dramatický

a předsedou výtvarného odboru byl akademický sochař Julius Pelikán. Mezi náhradníky výboru působil akademický malíř František Hoplíček, s nímž úzce spolupracoval výtvarný pedagog a umělec Karel Wellner, který pro zakládající členy KPU vytvořil lept na diplom. Mezi neaktivnější členy spolku patřili ředitel olomoucké filiálky První vzájemné pojišťovny v Praze, právník dr. Václav Čelner, inspektor státních drah Jan Čechák a tajemník městského odboru Národní jednoty v Olomouci Adolf Kubis. K aktivitám KPU patřili také mnozí „skuteční členové“, umělci z Olomouce a okolí: sochaři Julius Pelikán a Václav Janoušek a malíři Karel Wellner, František Hoplíček, Jindřich Lenhart, František Rek, Oldřich Lasák, Bohumil Krs a další.

Hudební a literární odbor spolku byl velice aktivní, nicméně po dvou letech práce dospěl olomoucký KPU k závěru, že činnost hudebního odboru se kryje s aktivitami místního hudebního spolku Žerotín a částečně dubluje i program Jednoty divadelních ochotníků. Rovněž snahy literárního odboru byly v mnohém podobné činnosti České besedy. Realizaci kulturních akcí někdy navíc bránily neujasněné vztahy mezi výborem a jednotlivými odbory i osobní preference a rozdílné odborné zaměření členů výboru. Tyto okolnosti vedly v roce 1921 k přetvoření olomouckého KPU v organizaci zaměřenou především na výtvarnou sféru. Pro místní poměry bylo příznačné, že veškerý spolkový život se odehrával v překvapivě malém okruhu aktivního členstva, který tvořilo jen asi třicet osob. Rovněž celkový počet občanů organizovaný v KPU nebyl vysoký. V období mezi první a druhou světovou válkou se pohyboval mezi 250 až 500 registrovanými členy,

přičemž např. brněnský KPU měl již před první světovou válkou přes tisíc členů.

Hlavní kulturní aktivita KPU v Olomouci se přirozeně soustředila na pořádání výstav. Veškeré výstavy KPU lze rozdělit do tří skupin. Do první spadají expozice seznamující s tvorbou olomouckých autorů, do druhé akce celomoravského

František Smolka: Švédská ulička v Olomouci

významu, do třetí výstavy, které překračovaly regionální vazby. Otázka stálých výstavních prostor a postavení domu umění patřily nejpálčivějším problémům, které klub tehdy řešil. Výstavy byly pořádány v místnostech na náměstí, které měla pronajaty německá Společnost přátel umění a střídaly se zde německé výstavy s českými. Od roku 1921 byl využíván pavilón ve Smetanových sadech, ten však nebylo možné využívat v zimních měsících. Příležitostně se vystavovalo i jinde – ve dvoraně Pöttingea nebo v místnostech Komenia. Umělecko informativní funkci měl Drábkův salón v kinopasáži. Stálé galerijní prostory byly nakonec otevřeny v domě preláta Maxe Mayera Ahrdorffa v Křížkovského ulici, ale dům umění se v Olomouci ve dvacátých letech postavit nepodařilo, akce ztroskotávala na výběru vhodného pozemku pro stavbu této budovy.

Počátkem třicátých let se v klubu snažili prosadit mladí výtvarníci. Jejich cílem bylo upozornit na sebe nejen jako na individuality, ale i na nové pojetí umění charakteristické pro nastupující generaci. První společnou výstavu mladých výtvarníků uspořádali v roce 1927 a zúčastnili se jí mimo jiných také Bohumír Dvorský, Alois Fišárek, Karel Svolinský a Richard Wiesner. Začal proces hledání nového výtvarného výrazu i nových možností výtvarného sdružení. Za opravdový nástup mladé generace lze považovat vánoční výstavu KPU v roce 1932, která rozvířila stojaté olomoucké výtvarné vody. Olomoucký Index tehdy napsal: „Výstavnický svět olomoucký představil se tu v poněkud jiné konstelaci než dosud – značný odklon k modernímu“. Prohlubující se rozpory mezi starou a mladou generací nakonec vedly až k odtržení mladších umělců od

klubu a založení *Skupiny olomouckých výtvarníků* v roce 1937.

Význam olomouckého KPU je zejména regionální. Podařilo se mu soustředit místní umělce a postupně rozšiřovat počet zájemců o výtvarné umění. Zdejší umělci nepatřili k těm, kteří formovali programové ideje nebo proboužovali nové směry v umění, ale svým působením rozhodně přispěli k rozšiřování a upevňování pozice výtvarného umění v povědomí kulturní veřejnosti v Olomouci a na Moravě.

Světový knihovnický kongres IFLA v Oslo, 14.–18. 8. 2005

Martin Vojnar

Účast na letošní konferenci IFLA v Oslu mi umožnil cestovní grant norské organizace KOPI-NOR, která zajišťuje vypořádání a odměny autorského práva (<http://www.kopinor.org>). Celkem takto bylo podpořeno 25 účastníků, převážně mladých odborníků z různých zemí světa. Dále nabízím výběr z nejzajímavějších přednášek.

Jean-Philippe Accart (Swiss National Library) prezentoval projekt „SwissInfoDesk“ (<http://www.snl.admin.ch/swissinfodesk/>). Jedná se virtuální referenční a informační službu, ve které se lze zeptat na cokoli, co se týká Švýcarska. Stránky slouží současně také jako předmětová brána. Je v provozu od r. 2003, tehdy se jí věnovali 3 pracovníci (1,7 úvazku) a komunikačním jazykem byla angličtina. Předmětové kategorie byly rozděleny do 12 základních oblastí. V roce 2005 se o provoz služby stará již 6 pracovníků (4,35 úvazku), kromě angličtiny existuje její německá a francouzská podoba. Měsíčně přichází průměrně 80 dotazů, vypracování odpovědi trvá cca 30–60 minut, 60 % otázek přichází ze Švýcarska, 20 % z Evropy a zbytek tvoří dotazy ze zámorí (zejména USA). Důležitá je popularizace služby, která probíhá formou tiskových zpráv a vzájemného odkazování se spřátelenými službami, byly vydány speciální brožury, publikovány články v odborných časopisech a předneseny prezentace na významných

akcích. Současným cílem je vytvoření partnerství s dalšími švýcarskými knihovnami tak, aby bylo možné provozovat SwissInfoDesk jako virtuální referenční a informační síť.

V bloku o vládních a oficiálních dokumentech vystoupila **Mariam Ansari** (*Center for Scientific Documents and Publications, Iran*). Referovala o aktivitách Organizace pro plánování a řízení (MPO), která patří k největším vládním organizacím v Iránu a má 30 poboček po celé zemi. Vydává tři druhy publikací: právní (např. rozpočty), technické (např. ceníky) a ekonomické (např. zprávy a analýzy). MPO buduje bibliografickou databázi, která dnes obsahuje přes 18000 záznamů, z nichž některé obsahují i abstrakty a odkazy na plné texty. Hlavním projektem MPO je TAKFA, která se zaměřuje na podporu informačních technologií. V rámci této podpory byl také vybudován národní portál. Samostatným útvarem MPO je ústřední knihovna, jejíž sbírky obsahují přes 110 tis. knih a 500 časopisů. Většina dokumentů je v jazyce fár-sí (perštině), který kombinuje zápis zprava doleva pro běžné znaky perské abecedy a zleva doprava pro číslice. Významnou část fondu tvoří speciální sbírky (16541 projektů a 18286 map), které nyní procházejí procesem digitalizace v rámci projektu CHIZAR. Práce by měly být dokončeny v roce 2006 společně se zpřístupněním výsledků na Internetu.

V bloku věnovaném digitalizaci periodik se o své zkušenosti a plány podělili zejména zástupci evropských zemí. Prvním prezentujícím byl **Pascal Sanz** (*Bibliothèque Nationale de France*), který se věnoval novému francouzskému digitalizačnímu projektu deníků od poloviny 19. století do roku 1944. Nejprve shrnul současný stav seriálových

exemplářů a umístění sbírek, které jsou rozptýleny v různých odborech národní knihovny. Nejvíce titulů lze nalézt v odboru právním, politickém a ekonomickém. Významnou úlohu hrají také mikrofilmované tituly periodik, kterých je k dispozici více než 2200 titulů, a na mikrofilmu jsou všechny významné deníky 19. a 1. poloviny 20. století. Takto reformátované dokumenty pak už nejsou půjčovány a užívány ve své originální podobě. V letech 2005–2009 byl zahájen nový digitalizační program denních periodik. V první fázi bylo vybráno 21 titulů a k nim patřících 6 suplementů (celkem představující množství 3,2 mil. stránek). Postup digitalizace bude mít dvě fáze:

- a) vytvoření obrazové informace z mikrofilmu, uložení zdrojové podoby v nekomprimovaném TIFF formátu a konverze uživatelské podoby do JPEG formátu; zpřístupnění bude realizováno prostřednictvím portálu *Gallica*; digitalizace bude probíhat na dvou produkčních linkách v národní knihovně, třetí produkční linku bude provozovat externí firma na půdě knihovny; na první fázi vyčlenilo ministerstvo kultury speciální rozpočet 3.5 mil. € (je ale pravděpodobné, že tato částka bude ještě navýšena)
- b) v druhé fázi proběhne optické rozpoznání textu (OCR), což umožní textové zónové vyhledávání a označování; finanční zajištění by mělo proběhnout formou grantů a sponzorských darů (např. francouzský senát již oznámil udělení grantové částky ve výši 150 tis. € na každý rok v rozmezí 2005–2007)

Zajímavou plánovanou funkcí rozhraní by měl být „novinový stánek“, který po výběru data nabídne přehled relevantních titulů a jejich obsah.

Budoucí plány také počítají s výzkumem ohledně možných cenzorských zásahů, aby byly texty periodik rekonstruovány v maximální úplnosti a s úplnou digitalizací francouzské národní bibliografie periodik. Za mezinárodní partnery byly vybrány Národní knihovna v Québecu a probíhající projekt Evropská digitální knihovna.

Druhým řečníkem byla **Jane Shaw** (*British Library, UK*), která představila projekt digitalizace periodik 19. století ve Velké Británii. Financování bylo zjištěno prostřednictvím JISC na začátku roku 2004. Očekává se digitalizace celkem 2 mil. stránek, převážně z mikrofilmu (90%). Volný přístup k digitalizovaným dokumentům by měl být zaručen všem akademickým pracovníkům. V rámci plánování produkční linky se jako podstatná v době testování ukázala fáze kontroly, a to jak před mikrofilmováním nebo digitalizací, tak i po ukončení těchto činností. Dobrou zprávou projektu byl fakt, že pouze 2% svazků periodik vyžadovala před manipulací odborný restaurátorský zásah. Otázkou výběru digitalizovaných titulů se zabývala odborná komise na základě průzkumu formou dotazníku. V některých případech bylo potřeba provést opakované mikrofilmování vzhledem ke kolísavé kvalitě některých starších mikrofilmů. Pořizování metadat bude založeno na formátu METS, popisné údaje budou zapisovány na úrovni kvalifikovaného Dublin Core. Pro zajištění interoperability bude implementován OAI-PMH protokol. Obrazy budou skenovány v šedé škále, ze zdrojového formátu bez ořezu se bude automaticky vytvářet servisní formát s ořezem. Aplikováno bude zónové čtení (s barevným rozlišením pro obsluhu), články budou dále rozlišeny podle typu a kategorie, pokračující články na více stranách

budou provázány. Předpokládá se 80 %-ní úspěšnost OCR fáze. Prototyp uživatelského rozhraní by měl být hotov na začátku roku 2006.

Informace o digitalizaci periodik v severských zemích podala **Majlis Bremer-Laamanen** (*University of Helsinki*). Digitalizace probíhá ve všech zemích současně (Norsko, Dánsko, Švédsko, Finsko a Island), nachází se v různých fázích a provádějící instituce spolu postupy prací konzultují a koordinují. Cílem je tak vytvoření společného historického archivu severských periodik. Projekt se setkal se vstřícnou reakcí veřejnosti zejména také proto, že noviny se stále těší velké čtenářské přízni (téměř 90 % mladých čtenářů užívá noviny častěji než 1x týdně). V rámci přípravných prací byla vypracována studie, která prokázala, že je ekonomicky výhodnější a časově rychlejší digitalizovat z mikrofilmu než přímou cestou. V průběhu roku 2006 by tak mělo být ve všech zemích digitalizováno celkem až 2 mil. stran. Stejně jako v předchozích projektech se aplikují stejné technologie: OCR, METS jako výměnný metadatový formát, zvýraznění hledaného textu. Lidský dohled a účast v přípravné fázi jsou nezbytné, stejně jako automatizace jednotlivých úkonů (indexování, získání obrazů, prezentace obrazů, OCR, analýza obsahu). Mezi pokročilejší země patří Finsko, které již nabízí rozsah periodik datovaných v rozsahu 1771–1860 včetně indexu článků. Do budoucna bude kladen důraz také na propojení periodik s genealogickými zdroji, které jsou u uživatelů velmi populární.

Obecnou problematikou zpřístupňování mapových informací na Internetu se zabýval **Peter Korsgaard** (*National Survey and Cadastre, Copenhagen*). Nejprve charakterizoval nejstarší část

mapové sbírky své instituce: 2000 námořních map, 70 000 katastrálních map a 30 000 topografických map. Většina map se týká Dánska, některé mají širší záběr včetně Pobaltí, Faerských ostrovů, Islandu a Grónska. Téměř 90 % dokumentů je jedinečných, neboť nejsou kreslené. V současné době probíhá masivní digitalizace, hotovo je cca 10 000 map, dalších 40 000 map by mělo být zpracováno v následujícím roce. Při digitalizaci se využívá předchozích zkušeností z kooperace se švédskými kolegy a s univerzitou v Greifswaldu, které umožnily zpřístupnění cca 3000 map. Podobnými projekty se zabývají i další dánské instituce, např. Národní archiv, Královská knihovna a Kodaňská univerzita. Při prezentaci výsledků je důležité si uvědomit, komu budou sloužit. Pro vyhledávání je pak třeba obvykle použít jak časový aspekt, tak geografické místo. Důležitým pomocníkem mohou být stránky projektu INSPIRE (<http://eu-geoportal.jrc.it/gos>), který vznikl pod patronátem Evropské komise. Při zpracování metadat je velmi výhodné dodržování standardů: použití ISO 19115 a možnosti jeho konverze do formátu Dublin Core se ukázaly jako prospěšné a praktické.

Navázal na něj **Patrick McGlamery** (*University of Connecticut, USA*), který přednesl vizi globálně budovaného mapového serveru. Jedná se o mezinárodní spolupráci 7 institucí (University of Connecticut, American Geographical Society, New York Public Library, Oxford University's Bodleian Library, Royal Library in Denmark, National Library of Slovenia, National Library of Croatia), které v rámci pilotního projektu digitalizovaly a zpracovaly mapování Rakouska-Uherska z let 1877–1914. Celkem se jedná o 776 listů, při souč-

tu všech vydání o více než 3665 listů. Vzhledem k neúplnosti dokumentů uložených v jednotlivých knihovnách bylo rozhodnuto o vybudování centrálního mapového serveru. Zpracování metadat a georeferencí bylo provedeno podle ISO TC 211. Jednotlivé etapy projektu lze rozdělit na:

1. skenování (na černobílém skeneru, v rozlišení 300 dpi na základě doporučení Kongresové knihovny – obecně lze použít i digitální kameru)
2. konverzi souřadnic (pomocí předdefinovaných tabulek v Excelu)
3. propojení s geografickým informačním systémem (na základě dat poskytnutých ministerstvem obrany USA)
4. odstranění bílého prostoru u jednotlivých listů a následné propojení listů
5. zpracování a doplnění metadat
6. přiřazení geografických názvů k jednotlivým mapovým listům

V současné době je kompletně zpracováno cca 1000 mapových listů (University of Connecticut) a 300 mapových listů (American Geographical Society), Veřejná knihovna v New Yorku má mapové listy pouze digitalizovány. V rámci projektu byl vyvinut katalogizační nástroj „MetaLita for Map Librarians“ (ML4ML) a vyhledávací stroj. Zbývá finalizovat prototyp uživatelského rozhraní (<http://arcsrver.lib.uconn.edu/AuHuProto>), vytvořit metadata, rozšířit referenční údaje o sekundy (hodiny a minuty sice umožní přibližnou lokalizaci, ale stává se, že více míst pak spadá do jednoho bodu), převést speciální znaky z ISO Latin 1 do znakové sady Unicode a zavést podporu pro varianty geografických názvů. Podrobnější

informace byly publikovány také v RLG Diginews, 2005/1.

Zájemce o bibliografické formáty seznámila **Sally H. McCallum** (*Library of Congress*) s reprezentací formátu MARC21 v jazyce XML. Porovnala stav úplné definice MARC21 ve formátu SGML a DTD z r. 1995 a zjednodušené definice ve formátu XML, která byla pojmenována MARCXML. Praktické používání úplné definice se ukázalo jako obtížné, proto byla zvolena cesta zjednodušené definice. Lze tak provádět bezztrátovou konverzi formátu MARC21 mezi reprezentací v ISO 2709 a XML. MARCXML obsahuje tři základní elementy: <controlfield> (pole 001-009), <leader> (pole LDR) a <datafield> (pole 010-999), které obsahuje dílčí element <subfield>. Indikátory jsou vyjádřené jako atributy. Z/do formátu MARCXML jsou možné následující transformace:

- oboustranné: MODS, Dublin Core, úplná reprezentace formátu MARC21 v XML
- na výstupu: pro validátor, pro zobrazení v modelu FRBR, pro HTML reprezentaci
- na vstupu: konverze z formátu ONIX

Aktuální otázkou je návrh nového ISO standardu, který by měl nahradit ISO 2709. Byl podaný dánskými knihovnami, vychází z formátu MARCXML a obsahuje některá potřebná zveřejnění (např. typ formátu, více indikátorů). Příklady použití formátu MARCXML:

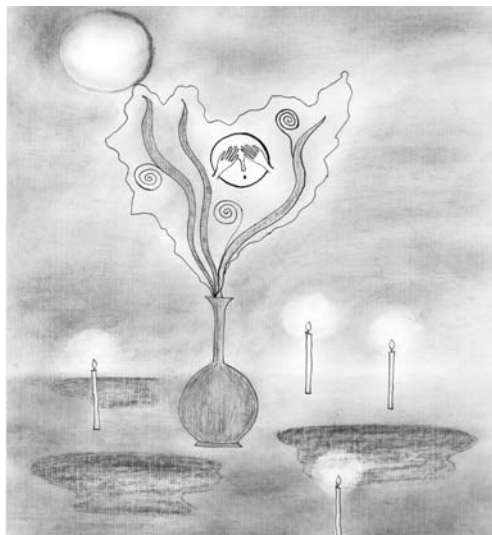
- OCLC jej využívá při experimentálních konverzích mezi termíny řízených slovníků (LCSH, MeSH, DDC, LCC...)
- volně dostupný nástroj MarcEdit nabízí transformace mezi EAD do MARC21 a Dublin Core

- do MARC21 prostřednictvím MARCXML
- vstup a výstup pro různé procedury a programy, které se používají k údržbě záznamů na Univerzitě v New Yorku
- jako metadatový formát v transportních protokolech OAI-PMH a SRU/SRW
- jako výměnný formát pro autority v projektu VIAF („Virtual International Authority Files“)

Kongresová knihovna má podporu formátu MARCXML pro bibliografické záznamy standardně zabudovanou a nabízí tak současně jejich transformaci do Dublin Core nebo MODS. Podobně se připravuje využití formátu MARCXML i pro autoritní záznamy, které umožní jejich transformaci do formátu MADS.

Kongres byl doprovázen řadou kulturních

a společenských událostí a jeho součástí také byly rozsáhlé výstavní prostory (téměř 120 vystavujících firem a knihoven). Ze zajímavých vystavovatelů je třeba zmínit především Korejskou národní knihovnu, která tradičním způsobem nabízela ukázkou tisku z kopie kovové matrice, podle které se tiskla v r. 1377 nejstarší kniha na světě. Jmenuje se „Jikji“ (začátek z úvodního „Jikji insim keon seong seongbul“, což znamená „pohled do nitra srdce“) a obsahuje učení Buddhovo a jeho žáků ve dvou svazcích. První svazek se bohužel nezachoval a originál druhého je uložen v sejfu v Národní knihovně v Paříži. V květnu 2004 byla „Jikji“ zapsána v rámci programu „Memory of the World“ na seznam památek kulturního dědictví UNESCO. Další podrobnosti lze nalézt např. na adrese http://www.jikjiworld.net/eng/main/kw_main.jsp.

*Džin
z láhve*

Slovenská národní knihovna v Martině

Libuše Macháčová, Radka Vítková

Dne 16. 6. 2005 navštívila početná skupina zaměstnanců Vědecké knihovny v Olomouci Slovenskou národní knihovnu v Martině. Uvítání proběhlo v zasedací místnosti a zde jsme se také od vedoucích pracovníků knihovny dozvěděli mnoho užitečných informací o knihovně. Potom následovala vlastní prohlídka knihovny včetně prohlídky různých odborných pracovišť. Slovenská národní knihovna (dále SNK) vznikla roku 2000 odloučením od Matice slovenské. Generálním ředitelem SNK je doc. PhDr. Dušan Katuščák, PhD. Knihovna má celkem 19 odborů a okruh její činnosti je velmi široký.

foto: autorky

SNK je konzervační knihovnou Slovenské republiky. Ze zákona shromažďuje a uchovává slovacikální literaturu a má nárok na povinný výtisk. Je národní bibliografickou agenturou – zajišťuje zpracování a vydávání slovenské národní bibliografie; je také národní agenturou pro mezinárodní standardní číslování dokumentů. Je vědeckovýzkumným, standardizačním, metodickým, poradenským a koordinačním pracovištěm knihovního systému. Buduje slovenský souborný katalog. Vede ústřední evidenci historických fondů. Je národním pracovištěm pro restaurování, konzervování, ochranné mikrofilmování a digitalizaci a má i další úkoly.

Akvizice

Celkový fond je cca 2.500.000 dokumentů. V současnosti je 90% získáváno povinným výtiskem. Ten je ve dvou exemplářích, z toho je jeden výtisk uložen do konzervačního fondu. Dalšími druhy akvizice jsou nákup, dary a výměna. U výměny spolupracují se 450 partnery z celého světa. V úvahu se bere cena knihy, proto je za jednu získanou zahraniční knihu vyměněno až 5 slovenských, což není výhodný poměr. Povinný výtisk: při nákladu do 500 výtisků dostává tento povinný výtisk 5 knihoven na Slovensku, mezi nimi přirozeně i SNK, při vyšším nákladu má nárok na povinný výtisk 14 slovenských knihoven.

Zpracovávány jsou též rezervní fondy, které se nashromáždily už od roku 1863 – od doby vzniku Matice slovenské a dále především z 50. let 20. století po zrušení církevních řádů a klášterů. Také zůstává nezpracováno asi 200.000 historických fondů. Knihy, které se ztratily nebo byly zničeny, je snaha znovu získat nákupem, ať už v an-

tikvariátech nebo i od soukromníků. Mají zájem také o české knihy a snaží se je nakupovat.

Národní agentura ISBN

SNK má funkci národní agentury. Na Slovensku existuje povinný princip přidělování ISBN – každý vydavatel se musí povinně přihlásit agentuře.

Odbor zpracování fondů

Jmenná a věcná katalogizace jsou součástí jednoho odboru, každý katalogizátor popisuje zároveň jmenně i věcně, což se jim osvědčilo, ale klade to vyšší nároky na jejich kvalifikaci a schopnosti. Na úseku pracuje 11 katalogizátorů a 3 pracovníci autorit. Za r. 2004 zpracovali cca 13 000 bibliografických záznamů.

Kromě toho, že katalogizátoři musí být všestranní, další nároky jsou na ně kladeny i změnami systémů a bibliografických formátů – nejsme v „tom“ tedy sami ☺. Nejdříve pracovali v systému ISIS, přešli na ALEPH 300, posléze na ALEPH 500 a nyní pracují v novém systému VIRTUA, na který si ještě zcela nezvykli a navíc v systému VIRTUA ještě nefunguje vše (systém je v záběhu) – prostě se nacházejí v takovém náročném mezidobí.

Katalogizátoři pracují v bibliografickém formátu MARC 21, používají angloamerická pravidla a navíc i tzv. FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records – Funkční požadavky na bibliografický záznam – doporučení IFLA).

Program národní retrokonverze

V rámci tohoto programu jsou přepisovány záznamy z lístkového katalogu do elektronické podoby.

Odbor služeb

Tento úsek nás překvapil především tím, že je zde v porovnání s naší knihovnou nejen málo návštěvníků, ale i poměrně malé množství knih, které je pro ně nachystáno. Na první pohled je vidět, že je to knihovna opravdu vědeckého charakteru, která plní především své národní poslání ve shromažďování a uchovávání literatury, ale není knihovnou „veřejnou“ ve smyslu velkého počtu návštěvníků – je využívána spíše badateli. Registrace stojí 100 korun za rok, přihlásit se může zájemce od 15 let. Expedice knih ze skladu: na každém poschodí je jeden pracovník, který převezme žádanky a do výtahu nachystá žádané knihy. Po vrácení knihy zase zařadí zpět. Ne celý

foto: autorky

fond je určen k absenčním výpůjčkám. Prezenčně se půjčují knihy do roku 1830, konzervační fond a periodika.

Národní bibliografický ústav

Tento ústav má 41 pracovníků a zpracovává souběžnou i retrospektivní bibliografii. Retrospektivní bibliografie jde až do 16. století. Slovenskou národní bibliografii vydávají na CD-ROM.

Národní biografický ústav

Vznikl jako součást Matice slovenské, od r. 2000 přešel pod SNK. Úkolem je vytváření biografických slovníků. Shromažďují výstřižky z periodik, týkající se významných slovenských osobností. Jsou tvůrci šestisvazkového Slovenského biografického slovníku, nyní nově zpracovávají biografický lexikon a další významná díla. Sídlí zde redakce časopisu Knížnica.

Odbor mikrofilmování a digitalizace dokumentů

Toto pracoviště vzniklo r. 1992 a zabývá se především mikrofilmováním periodik. Každý rok je zpracováno několik desítek titulů. SNK realizovala několik projektů v rámci KIS3G (Knihovnicko-informační systém třetí generace – projekt informatizace knihoven SR), např. Slovenskou knižnici, digitální knihovnu Memoria slovaca a Virtuální knižnici Slovenska. Slovenská knižnica <http://www.kis3g.sk/> je portál ke katalogům a sbírkám slovenských knihoven, který umožňuje přístup do těchto knihoven:

- Slovenská národní knihovna Martin
- Univerzitní knihovna Bratislava

foto: autorky

- Státní vědecká knihovna Banská Bystrica
- Slovenská chemická knihovna Bratislava
- Knihovna Bratislavské vysoké školy práva
- Slovenská pedagogická knihovna Bratislava
- Hornozemplínská knihovna Vranov nad Topľou

Slovenská knižnica obsahuje asi 1,5 milionu záznamů a je v systému Virtua.

Digitální knihovna Memoria slovaca je slovenský portál kulturního dědictví a také projekt Evropské digitální knihovny. Má asi 15.000 záznamů. Najdete ho na adrese: <http://www.memoria.sk/> Virtuální knihovna Slovenska <http://www.viks.sk/> umožňuje vyhledávání slovenských osobností, měst a rytin. Další podrobnosti a zajímavosti o SNK můžete najít na adrese: <http://www.snk.sk/>.

Holandské knihovny

Lea Prchalová

Foto Jaroslav Vyčichlo

Letošní cesta ředitelů krajských knihoven (17. – 22. 9. 2005) orientovaná na nové a zrekonstruované knihovny směřovala do Nizozemska. Výběr země byl do značné míry ovlivněn moderní architekturou, která vtiskla nevšední výraz holandským univerzitním komplexům a především knihovnám. Návrh české strany na univerzitní knihovny v Utrechtu a Delftu, veřejnou knihovnu v Rotterdamu a společnost NBD/Biblion byl konzultován s Asociací nizozemských veřejných knihoven. Ta naši volbu velmi vhodně doplnila. Paní Dr. Marian Koren a pan Iwan Schultz z oddělení pro výzkum a mezinárodní záležitosti Asociace se pak účastnili exkurzí s námi.

Dopravovali jsme se mikrobusem brněnské společnosti Rozsival, která se již několikrát osvědčila jak erudovaností řidičů, tak dobrým stavem vozidel. Čas startu pro moravské účastníky byl zvolen velmi nekompromisně na 3:00 hod., vidina včasného příjezdu do holandského motelu Maarsbergen s dobrou dostupností do všech cílů naší cesty však byla dostatečným lákadlem.

Nabitý program jsme zahájili v nové **Univerzitní knihovně v Utrechtu**, která byla občas zmiňována v souvislosti s připravovanou novostavbou Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě.

Knihovna byla založena v roce 1584 jako knihovna městská, jejíž sbírky byly obohaceny v 16. století o konfiskáty prvotisků z klášterů. V roce 1636 se stala univerzitní knihovnou, přičemž s rozvojem univerzity byly zakládány další

fakultní knihovny. Část z nich je nyní centralizována do nové budovy. Celkově však působí na utrechtské univerzitě několik knihoven sdružených v asociaci, která v současné době řeší optimální strategii knihovnických služeb, související také s redukcí zaměstnanců knihoven. S trochou nadšázky hovořil pan Boumans o diskusi nad tím, co pohltí „černá díra“ (nová budova) a co zůstane na fakultách a ústavech.

V univerzitní knihovně jsou kromě všeobecné studovny soustředěny např. sbírky z oborů teologie, filozofie, sociologie, testování materiálů a geografie včetně rozsáhlého souboru kartografických dokumentů. Jako poslední byl černou dírou pohlcen obor chemie. Odolává zatím právnická knihovna, knihovny pro lékaře i veterináře, biologie a farmakology, fyziky a další.

Novou atraktivní budovu univerzitní knihovny navrhl architekt Wiel Arets. Byla otevřena v září 2004.

Celková plocha: 24 000 m²

Investice: 45 mil. EUR bez DPH.

Knihovní fond: 4,2 mil. svazků.

Fasáda budovy je tvořena kombinací betonu a skla, betonové části vymezují uzavřené sklady knihovního fondu, leptané sklo způsobuje při různém osvětlení změnu atmosféry ve veřejných prostorech knihovny. Na skle i na betonu jsou uplatněny stejné rákosové motivy. V interiéru převládá černá barva (na stropěch, stěnách, regálech), přesto však prostory působí vzdušně a světle. Účinek kombinovaného osvětlení umocňuje lesklá bílá podlaha, bílý nábytek, bílé stolní lampičky. Pulty jsou potaženy červeným textilem. Často je v interiéru užíváno průsvitné matované sklo.

Heslovité postřehy z interiéru a diskuse s knihovníky:

- větrání jen klimatizací,
- boky regálů potaženy textilem kvůli tlumení hluku,
- 7 skupinových a 24 individuálních studoven,
- přednáškový sál pro cca 100 lidí,
- telelift ERGOTRANS s vyústěním do každé půjčovny, ale s problémy, protože byla poddimenzována přepravní kapacita,
- kompaktní regály s 6 policemi,
- schody se speciálním protiskluzovým nátěrem, který působí dojmem zbroušeného betonu,
- „footbridge“, relaxační zóna s pohovkami z měkčené pryže,
- fond chráněn proti odcizení magnetickými proužky,
- otvírání místností na chipové karty, ale též klíči,
- problém s průsvitným sklem na toaletách,
- všude sprinklery.

Otvírací doba:

pondělí – pátek 9:00 – 22:30 hod.

sobota 9:00 – 18:00 hod.

neděle 12:00 – 18:00 hod.

Vstup do knihovny není regulován, ale k užívání služeb je zapotřebí registračního čísla a hesla. Registrace je zdarma pro univerzitní studenty z celého Nizozemska (studentské průkazy nahrazují čtenářské), zdarma pro zaměstnance univerzity a středoškoláky z Utrechtu, ostatní platí 25 EUR ročně.

Kontakt: Universiteitsbibliotheek Utrecht, Heidelberglaan 3, 3584 CS Utrecht. www.library.uu.nl

Po vydatné přesnídávce v univerzitní menze jsme na doporučení holandských kolegů směřovali do nově otevřené pobočky v **Hoograven**, kde nás přijal ředitel **Městské knihovny v Utrechtu**, pan drs. A. G. J. van Vlimmeren. Beseda o současnosti městských knihoven proběhla v nečekaném prostředí zaměstnanecké kuchyňky, abychom nepřekáželi čtenářům. Nicméně nebo možná právě proto byla atmosféra setkání velmi bezprostřední.

Městská knihovna v Utrechtu, založena roku 1892, se stává multimediálním, vzdělávacím, kulturním a informačním centrem města. Vícerozměrné poslání knihovny souvisí také se změnou složení obyvatelstva Utrechtu v posledním období. Z 275 000 obyvatel je 33 % jiného původu než holandského, žijí zde obyvatelé 146 národností (9 % Maročané, 5 % Turci, 3 % občané Surinamu, 60 – 70 Čechů) a 237 etnických skupin.

Městská knihovna působí v centrální budově a 13 pobočkách, 1 artotéce založené v roce 2001 a 1 dětském bibliobusu.

Charakteristika:

- 59 950 registrovaných čtenářů
- 1 500 000 návštěvníků
- 2 140 000 výpůjček
- 705 000 svazků plus 7.500 obrazů a jiných uměleckých předmětů
- 185 zaměstnanců, z toho 145 plných úvazků.
- Roční rozpočet: 13 000 000 EUR (78 % od zřizovatele, 22 % od návštěvníků). Práce se sponzory přináší ovoce jen okrajově (cca 0,5 %).

Informační funkci knihovna spatřuje především v poskytování servisu starým lidem, rodičům s malými dětmi, imigrantům a nezaměstnaným, např. učí tyto sociální skupiny využívání infor-

mačních technologií. V pobočkách jsou zřizovány dětské koutky s počítači připravenými pro různé věkové skupiny, pro 2,5–4leté děti, 4–7leté děti. Systematická práce s dětmi je rozdělena na skupiny nejmenších návštěvníků, pak dětí z mateřských škol (4–6letých), základních škol ve dvou kategoriích (7–8letých a 9–11letých) a středních škol (12–13letých).

Není opomíjena ani kulturní a společenská role, v níž knihovna nabízí svůj prostor – obývací pokoj – pro různé společenské akce.

Prioritami v činnosti knihovny jsou:

- internetové kurzy a počítačové pracovny ve všech pobočkách,
- digitalizace informací o veřejné správě,
- podpora školních knihoven,
- pořádání výstav a autorských čtení,
- zavedení automatizované výpůjčky technologií RFID a bezhotovostních pokladen,
- stanovení nových měřitelných ukazatelů knihovnické práce,
- opakované průzkumy uživatelských potřeb.

Knihovny jsou otevřeny jen odpoledne, z toho 2× týdně do 21. hod.

Služby jsou zpoplatněny.

Registrační poplatek činí 14 EUR plus 25 centů za výpůjčku nebo 30 EUR bez dalších výpůjčních poplatků.

Půjčování CD, DVD, video je zpoplatněno 1,25–2,5 EUR.

Slevu 70 % mají občané s minimální mzdou a slevu 50 % mladí lidé do 21 let. Děti a mládež do 16 let neplatí.

Pobočka v Hoograven realizuje všechny zmíněné aktivity v malém leč účelně rozděleném

prostoru vybaveném moderní výpočetní technikou a knihovnickým software BICAT. Příjemné prostředí, přehledná orientace ve fondu a neustálá nabídka knižních novinek přitahuje nejmenší čtenáře i seniorské kategorie, které bez problémů užívají nově zavedenou techniku.

Kontakt: Gemeentebibliotheek Utrecht, Hoograven, Smaragdplein 100, 3523 ED Utrecht. www.gbu.nl

Před návratem do motelu jsme si prohlédli katedrálu a prošli se v poklidné atmosféře starobylého centra Utrechtu. Ne však dlouho, neboť zážitek předchozího večera byl příliš silný a holandské dállice příliš ucpané. Cože se nám to přihodilo? Přestože jsme do motelu dorazili před zavírací hodinou, našli jsme jen opuštěnou recepci s našimi klíči od pokojů (viditelnými přes prosklení). Zvonek určený pro případ uzamčení byl sice funkční, zvonil však na oné recepci. Uváděné telefonické spojení vedlo opět na pult za dveřmi. Při pokročilé večerní hodině padaly různé návrhy, ... Zkoušeli jsme také příslušnou bezpečnostní agenturu, kde však hovořil pouze záznamník – holandsky. S klesající teplotou jsme učinili pokus o policejní zákrok. Jenže holandská policie nám nepomohla, neb pomoc řádným turistům čekajícím před recepcí nepatří k jejím povinnostem. Vše se vyřešilo až po půlnoci díky zásahu místního řidiče, který šťastnou náhodou tankoval u motelu. S údivem vyslechl náš příběh a s využitím našich mobilů přivolal (holandsky) bezpečnostní agenturu a následně službu motelu. Ó, jak jsme byli šťastní a klíče jsme již víckrát nevydali.

Drobná příhoda po návratu z Utrechtu, kdy byly dveře do přízemního pokoje zcela otevřené a lákaly volně se pasoucí králíky, byla ve srovnání

s předchozím dramatem jen úsměvnou epizodkou. Nic se neztratilo, králíci nevstoupili.

Dalšího dne jsme zamířili do technického centra knihoven srovnatelného s centrem v německém Reutlingenu. Vydavná opora holandských knihoven NBD/Biblion, je vlastněna z 25 % knihkupci, z 25 % vydavateli a z 50 % knihovny. Vyvážený poměr sil je velmi důležitý. Z padesáti procent je hlídáno, aby NBD/Biblion zohledňoval měnící se potřeby knihoven a aby cenová hladina výrobků a služeb nepřesáhla tržní cenu. Společnost nabízí knihy a další publikace v kvalitě vhodné pro půjčovny včetně vybavení magnetickým proužkem nebo chipem, doplňuje knihám laminované obálky, krabičky, pouzdra pro zvukové a obrazové zvukové dokumenty, zajišťuje katalogizaci nabízených dokumentů apod. Doufejme, že se takové služby dočkáme i v naší vlasti, resp. že si ji sami zorganizujeme.

NBD/Biblion podporuje knihovny též v oblasti vydavatelských aktivit a nabídky databází s literárními přehledy a informacemi o autorech nebo s informačním zázemím k denním událostem.

Kontakt: NBD/Biblion, Veursestraatweg 280, 2265 CL Leidschendam, Postbus 437, 2260 AK Leidschendam. www.nbd.nl

Proslulá **Městská knihovna v Rotterdamu**, v níž nás provázela paní Karin van Wylick, nás svými prostory ohromila. Přirovnání k obchodnímu domu Kotva určitě nebylo od věci.

V nejnavštěvovanější kulturní instituci Rotterdamu proběhla postupná renovace jednotlivých podlaží se skvělým výsledkem. Interiér působí velmi barevně, světle (osvětlen 821 lustry) a jeho

členění je flexibilní. Pevné police s publikacemi jsou umístěny pouze po obvodu jednotlivých pater a v prostoru se nacházejí pohyblivé regály na kolečkách, které se při pořádání společenských akcí odklízí. Nabídka na počítačích se liší podle jejich umístění. Informační pracovníci se pohybují po patrech a jsou k dispozici návštěvníkům, v případě potřeby se vracejí k informačním pultům (určeným jen k stání). Ve vtipně pojatých regálech jsou vystavovány nové publikace. Knihovna odebírá fond z NBD/Biblion, ale navíc nakupuje žhavé novinky, které nabízí v regále „TOP TEN“. Týdenní výpůjčky jsou zdarma, pak jsou zpoplatněny.

Celkem je veřejnosti k dispozici 200 pracovních stanic, jejichž monitory jsou uzavřeny v obalech. Krádeže jsou bohužel na denním pořádku, a přestože je fond chráněn magnetickými proužky, jsou z knihovny ročně odcizeny publikace za cca 30 000 EUR.

Knihovní fond zahrnuje více než 1 000 000 knih, periodika, CD-ROM, DVD, hudebniny, videokazety apod. V budově Centrální knihovny

se dále nachází samostatná rozsáhlá „diskotéka“ ve smyslu půjčovny hudebních nahrávek s 250 000 CD a 300 000 LP.

K Městské knihovně patří Centrální knihovna s roční návštěvností přes 3,4 mil. osob, k níž přispívá divadlo, restaurace a kavárny umístěné v téže budově, 23 poboček a 2 bibliobusy.

Management se velmi zaměřuje na to, aby prostředí knihovny bylo vzhledově atraktivní a uživatelsky přívětivé. Důsledně věnuje pozornost propagaci připravovaných akcí a aktivní práci knihovníků s veřejností.

Otvírací doba:

pondělí – pátek 10:00 – 20:00 hod.
sobota 10:00 – 17:00 hod.
neděle 13:00 – 17:00 hod.

Roční registrační poplatek:

Dospělí 27 EUR.
Starší 65 let 21,5 EUR.
Do 18 let zdarma.

Kontakt: Gemeentebibliotheek Rotterdam, Hoogstraat 110, 3011 PV Rotterdam. www.bibliotheek.rotterdam.nl

Nabitý střední program jsme zahájili procházkou v probouzejícím se Haagu – ve čtvrti s klasicistním Paleis Noordeinde s kanceláří královny Beatrix a významnými rezidencemi včetně velvyslanectví.

Mimořádný a zplnomocněný velvyslanec České republiky v Nizozemském království pan Petr Kubernát informoval o spolupráci s Českým centrem, které se zabývá dovozem české kultury do Nizozemska, dále o projektu „společné čtení“ opakovaně realizovaném s městskou knihovnou

v Haagu a o podílu ambasády při přípravách kulturních akcí mezi partnerskými městy, např. Brna a Utrechtu, Berouna a Rijswijku. Beseda se týkala také studijního pobytu ředitelů krajských knihoven a jeho dopadu na budoucí spolupráci s holandskými knihovnami.

Z velvyslanectví pokračovala naše cesta do **Městské knihovny v Rijswijku**, jejíž novostavbou se holandské kolegové právem chlubili.

Knihovna v městečku s 47 000 obyvateli byla otevřena v dubnu 2005. Největší část je koncipována jako obývací pokoj rozdělený do 5 sekcí: pro dospívající mládež, k tématu zdraví, volný čas, sport a cestování. Vše září pestrými barvami.

Knihovní fond je chráněn magnetickými proužky pod čárovým kódem. Publikace si čtenáři půjčují pomocí automatů a vracejí je do štěrbin rozdělených podle druhů literatury. Knihovnice vše kontroluje a případně dotřídí.

Celková plocha: 3 060 m²
Pro veřejnost: 2 680 m²
Registrovaní čtenáři: 12 – 13 000 osob ročně

Návštěvnost: 300 000 osob ročně

Výpůjčky: 540 000 ročně

Otvírací hodiny: od 11:00 hod. do 20:00 hod. (3× týdně), do 17:30 hod. (2×), v sobotu do 14:00 hod.

Kontakt: Bibliotheek Rijswijk, Generaal Eindhovenplein 101, postbus 7000, 2280 KA Rijswijk. www.bibliotheek.nl/rijswijk

Budovu s prosklenou fasádou a šikmou travněnou střechou s trčícím kuzelem – **Knihovnu Technické univerzity Delft** – znali mnozí z nás ze seminářů o architektuře knihoven a velmi se na závěrečnou zastávku studijního pobytu těšili. Budova ateliéru Meccanoo Architecten, která byla otevřena v květnu 1998, je chloubou univerzitního areálu. Mimořádnost architektonického návrhu je však velmi znehodnocena současným stavem budovy. Pětipodlažní stavba, v níž převažuje pohledový beton, nebyla zřejmě provedena v nejvyšší kvalitě. Do budovy na mnoha místech zatéká, dřevěné obklady a nábytek jsou již dnes zprohýbány a některé části budovy jsou z bezpečnostních důvodů pro veřejnost uzavřeny (snad dočasně).

Celková plocha: 10 024 m²

Volný výběr: 800 m², 60 000 k. j. Fond je označen magnetickými proužky, RFID technologie zatím nikoliv.

Sklady: 1 250 000 k. j. Výtah ze skladu končí v přízemí, dále se fond rozváží vozíčky a osobním výtahem.

Počet počítačů: 520

Studijní místa: 1 000

Náklady: 28 000 000 EUR

Vstup volný, všude jsou kamery.

Knihovna Technické univerzity Delft sdružuje sedm fakultních knihoven a centrální knihovnu umístěnou v novostavbě. Pečuje nad rámec stále aktualizovaného informačního zázemí studijních oborů o velmi vzácné knihy z hornictví a stavebnictví, významný fond starých map a atlasů. V trezoru knihovny, sloužícímu historickému technicko-vědeckému zkoumání, průmyslově-archeologickému výzkumu i neprofesionálním zájemcům, jsou uloženy knihy a periodika z období před rokem 1850. Sbírka pochází z několika knihoven, mj. z Královské knihovny, a je budována se zřetelem dokumentovat vývoj technologií v Nizozemsku a historii výzkumu a vzdělávání na TU Delft.

Otvírací doba:	během semestru	ve zkuškovém období	o prázdninách
pondělí – čtvrtek	9:00 – 22:00	9:00 – 24:00	9:00 – 17:00
pátek	9:00 – 18:00	9:00 – 22:00	9:00 – 17:00
sobota, neděle	10:00 – 18:00	10:00 – 22:00	---

Kontakt: Bibliotheek TU Delft, Prometheusplein 1, Postbus 98, 2600 MG Delft. www.library.tudelft.nl

V Holandsku je na první pohled zřetelný zájem o moderní architekturu, probíhají architektonické soutěže, stavby nemají unifikovaný ráz. Na rozdíl od provozních prostředků, kdy je velmi dbáno na úspory, lze při prvotních investicích do knihoven vidět velkorysost.

Je zřejmé, že Nizozemsko považuje knihovny za místa, která mají nabízet příjemné prostředí pro setkávání lidí různých kultur a napomáhat vzdělávání populace.

Konference ICAU 2005 v Londýně (11.–14. 9.)

Martin Vojnar

Úvodem (11. 9.)

Program letošní ICAU konference byl zahájen v neděli 11. 9. setkáním národních skupin. Místem konání byla Britská knihovna, stejně jako tomu bylo i po celý průběh konference. Neformální schůzku moderovala **Else-Marie Poulsen**, která vyzvala jednotlivé zástupce k vzájemnému seznámení. Přítomni byli zástupci Německa, Itálie, Švédska, Dánska, Norska, Francie, Velké Británie a Irsku, Polska, Maďarska, Izraele, Spojených států, Jihoafrické republiky a Portugalska. Nově se představila skupina španělských uživatelů.

Úvodním bodem tříhodinové diskuse se stala transformace struktury Mezinárodního sdružení uživatelů Alephu (ICAU), včetně změny názvu, jehož nová podoba bude nabízet členství a služby i uživatelům dalších produktů firmy Ex Libris. **Guido Badalamenti** zdůraznil, že tak dojde ke sloučení s neformální organizací SMUG reprezentující uživatele SFX a Metalib (uživatelé produktů DigiTool a Verde dosud organizování nebyli). Zájemci se mohli v předstihu seznámit s návrhem nové zakládací listiny. Podobným procesem prochází i Sdružení severoamerických uživatelů Alephu (NAAUG).

Mark Ellingsen podal přehled ICAU aktivit ohledně rozvoje funkcionality www rozhraní, tj. čtenářského katalogu. V minulém roce (kdy se ICAU konference konala v Portu) zástupci Ex Libris požádali o sepsání technické zprávy, kte-

rá by podchycovala hlavní zásady přístupnosti k www stránkám a jejich uživatelské dostupnosti („accessibility“ a „usability“), a současně založili vlastní pracovní skupinu. Ta se však zaměřila na rámcový pohled a změnu paradigmatu vyhledávacího rozhraní obecně. Protože se jednalo o složitou problematiku, ke které požadovalo Ex Libris vyjádření ve velmi krátké době, nepodařilo se podobnou zprávu sestavit. Byla zvažována účast externího experta, vzhledem k finančním aspektům nebyla podpořena. V současné době se tak nepodařilo původně požadovanou problematiku do vývoje v systému Aleph zahrnout. Na druhé straně byla v Ex Libris pověřena **Tamar Sadeh** úkolem, který spočívá v zajištění dostupnosti a přístupnosti www stránek ve všech produktech Ex Libris.

Jiří Kende vyjádřil překvapení nad tím, že se snižuje počet vznášených požadavků na rozvoj. Bude třeba najít cesty, jak zvýšit a podnítit motivaci knihoven pro jejich podávání. Z průběžných diskusí a kuloárových debat se totiž ukázalo, že je řada funkcí a oblastí, ve kterých by si uživatelé systému přáli jeho chování zlepšit a rozšířit.

Podstatná část debaty byla věnována také problému podpory z hlediska několika aspektů:

- některé země nejsou spokojené se stavem podpory poskytované lokálním distributorem (Itálie), jiné byly převedeny pod německou kancelář Ex Libris (Jihoafrická republika)
- v současnosti probíhá zavádění nového systému pro komunikaci s uživateli (CRM), který je založený na komerčním produktu Pivotal – němečtí, francouzští i britští uživatelé mají k některým rysům výhrady a vyjádřily nespokojenost

Na závěr se účastníci shodli, že ač se koná setkání pouze jednou ročně, je užitečné a přínosné a je třeba v něm pokračovat.

Den první (12.9.)

Vlastní konferenci zahájil v pondělí tradičním přednesem zprávy o stavu sdružení jeho předseda **Guido Badalamenti**. Zmínil zejména pokračující nárůst počtu členů – od roku 2000 došlo k navýšení o 50% na současných 255, z toho v loňském roce přibyly mj. 4 rumunské knihovny a z českých zástupců se přidalo Vysoké učení technické v Brně. Důležitou událostí bylo pracovní setkání řídicí komise v Amsterdamu, kde byla podrobně diskutována transformace ICAU na novou organizaci. Ačkoliv se rozhodně nejedná o lehký úkol, zdá se vytvoření společné skupiny uživatelů všech produktů Ex Libris jako nevyhnutelné a mělo by k němu dojít v průběhu roku 2006. Dalšími aktivitami sdružení je plánované založení pracovní skupiny pro MVS a pravidelné strategické schůzky na téma jednotlivých produktů. V roce 2006 proběhne roční setkání ve Stockholmu, kandidát na rok 2007 se hledá.

Poté prezident Ex Libris **Matti Shem Tov** prezentoval firemní fakta za rok 2005. Nejzajímavější novinkou bylo oznámení o zahájení vývoje nového produktu s názvem „Project Primo“, který má sloužit jako nové znalostní a vyhledávací rozhraní postavené na současných moderních technologiích. Pozornost také vzbudila informace o vstupu Ex Libris na kapitálový trh. Cílem je získat dostatečný kapitál pro investice do vývoje nových produktů.

Následující dvě prezentace byly zaměřené na otevřený přístup a změnu komunikace ve vědec-

kém prostředí. **Paul Ayris** hovořil o otevřeném přístupu k vědeckým informacím z hlediska legislativního procesu ve Velké Británii s důrazem na digitální prostředí včetně elektronického celoživotního vzdělávání. Věcný pohled na problematiku digitálních knihoven nabídl **Reagan W. Moore** (San Diego Supercomputing Centre, Kalifornie). Aplikaci datových gridů jako koncepčního řešení pro budování a dlouhodobé uchování digitálních knihoven považuje za nevyhnutelné. Účast knihoven v takových projektech je sice zatím z hlediska množství a záběru dat marginální, v dalších měsících a letech ale bude růst.

Mark Ellingsen se věnoval úvodu do oblasti webových služeb. Vysvětlil jejich význam a zasadil do kontextu příslušné standardy s nimi spojené (XML, XSLT, XSD, architektury SOAP a REST, WSDL, UDDI, URI a WSRP). Současné rozhraní Alephu, které se blíží webovým službám představuje X server. Jedná se o architekturu na bázi REST (kombinace URI a XML posílaných přes protokol http). Do budoucna by bylo užitečné zvážit validaci pomocí schématu XSD, publikování obsahu webových služeb pomocí WSDL a podporu architektury volání SOAP namísto současného URI. Připomněl také existenci sdružení producentů softwaru VIEWS, které ale zatím nevyvinulo očekávané výsledky. V tématu pokračoval **Omri Gerson** poukazem na nedostatečné profilování některých protokolů zaměřených na interoperabilitu (např. NCIP, www služby). Avizoval změny ve funkcionalitě X serveru pro Aleph verzi 18 (podpora architektury SOAP, publikování a popis služeb pomocí WSDL bez zavedení hierarchických vazeb a skupin a rozšiřování nabídky X služeb podle požadavků knihoven). Z následující

diskuse vyplynulo, že Ex Libris zatím nehodlá zavést podobnou XML komunikaci např. na úrovni PC aplikačního serveru.

Součástí odpoledního programu také byly stručné prezentace – postery. **Dror Berger** (*MALMAD – Israel Center for Digital Information Services*) představil projekt nového www rozhraní na základě studie o přístupnosti k www stránkám (<http://www.cinabu.com/aleph>), které je implementováno ve více než deseti akademických knihovnách v Izraeli. O prototypu nového vyhledávacího stroje testovaného v německé knihovní síti HBZ hovořil **Ronald Schmidt** (*Hochschulbibliothekszenrum NRW, Germany*). Kreativní způsob využití akvizičního modulu pro evidenci informací o konzervaci knih v Britské knihovně popsal **Kevin Fromings** (*British Library, UK*). Projektem na národní úrovni zaměřeným na obohacování bibliografických záznamů se mohl pochlubit **Victor Babitchev** (*The Austrian Library Network*), který prezentoval paralelní rozhraní eDOC nabízející obálky, obsahy, recenze a jiné doprovodné informace integrované v knihovním systému Aleph. Elektronické objekty vznikají jednak v rámci kooperativního skenování, jednak přebíráním dat od vydavatelů. Masivní projekt konsolidace bibliografických záznamů se štedrým financováním prezentovala **Carol Fuchs** (*Hebrew University, Israel*).

Den druhý (13. 9.)

Program druhého dne byl zaměřen na budoucí vlastnosti systému ALEPH. Nejprve shrnula **Barbara Rad-El** novinky WWW katalogu verze 17:

- čtenář bude mít možnost současného prodloužení více výpůjček podle jeho výběru (při zachování funkce prodloužení všech doku-

mentů nebo jednotlivě) – navíc v případě, že prodloužení není povoleno, objeví se u těchto výpůjček konkrétní zpráva vysvětlující důvod zamítnutí požadavku na prodloužení

- k dispozici je vylepšené rozesílání avíz nových přírůstků knihovního fondu (SDI), které je založeno na konfigurovatelnosti „nových“ exemplářů (různé pro monografie a seriály); v rámci svého profilu může čtenář službu dočasně pozastavit nebo zaregistrovat alternativní email
- obecný zápis data je řízen vestavěným kalendářem místo ručního zápisu
- novým způsobem je realizována schránka čtenáře, kam si průběžně ukládá výsledky svého vyhledávání – je-li čtenář přihlášen, schránka je trvalá a nabízí správu složek pro hierarchické ukládání záznamů.

Knihovníci také nepochybně ocení následující nové rysy systému:

- řazení dlouhých řetězců je možné až do délky 2000 znaků, při navigaci lze používat doplňkový text, který lépe stanoví počáteční bod listování rejstříkem
- v případě, že zůstalo z nějakého důvodu autoritní záhlaví nespárováno s autoritním záznamem, lze tlačítkem z grafického klienta požádat o kontrolu a opětovné propojení
- z rejstříku lze přímo vybrat záznam(y) ke katalogizaci v editačním módu
- při platbě výpůjčních transakcí lze rozlišovat mezi úhradou v hotovosti, kreditní kartou nebo fakturací
- v záznamu čtenáře byla rozšířena poznámková pole na dvojnásobek a přidána dvě nová

poznámková pole a datum registrace čtenáře v knihovně

- knihovník se již může stejně jako čtenář podívat na historii výpůjček nebo jiných událostí konkrétního čtenáře s možností filtrování
- seznamy výpůjčních aktivit a peněžních transakcí nyní umožňují volbu mezi několika druhy řazení
- úsporu práce nabízí volba implicitní platnosti adresy, která se týká všech možných způsobů vytváření adresy (běžný, zrychlený, hromadný import, předregistrace)

Přehled požadavků na vývoj systému, které prosadili uživatelé ICAU, představila pro verze 17 a 18 **Dalia Mendelsson**. Na úvod zmínila nový způsob spolupráce s koordinátory modulů. Ex Libris nejprve vypracuje písemnou analýzu požadavku na rozvoj, který příslušní koordinátoři prostudují a schválí nebo doplní. Výsledkem byla oboustranná spokojenost při průběhu připomínkování. Většina nových vlastností verze 17 již byla řečena v předchozí prezentaci, a tak zde uvádím pouze požadavky, které se týkaly verze 18. Vzhledem ke zkrácení životního cyklu implementace požadavků na rozvoj (z 3 let na 2 roky) se v hlasovacím období 2004/2005 rozhodovalo o verzi 18 dvakrát. Bude tak možné např. částečné promíjení peněžních poplatků, selektivní změna data výpůjčky u více exemplářů současně, automatická změna rozpočtu u skupiny objednávek, použití operátoru NOT při dávkovém hledání bibliografických záznamů, automatické rušení pole COR, posílání urgencí ve formátu EDI, rozesílání upozornění na nezaplacené poplatky, posílání emailů ve formě příloh nebo holého textu podle nastá-

vení u konkrétního čtenáře/dodavatele a přenos vyřízených MVS požadavků do archivu. Současně grafický klient pro MVS modul zahrnuje jak ISO kompatibilní, tak ISO nedodržující dodavatele. (Dosud bylo samostatné rozhraní pro web a pro grafického klienta.)

Katriel Reichman se představil jako nový ALEPH manažer. Ve firmě Ex Libris pracuje od dubna 2005 a ve své prezentaci zdůraznil spíše marketingová hlediska při vývoji systému. Za důležité považuje vstřícnost vůči novým hráčům na informačním poli (např. Google, e-learningové systémy, digitální knihovny aj.), podporu nikdy nekončící inovaci s důrazem na uživatele včetně integrace nových standardů (např. RSS a OpenRSS) a prohlubování interoperability (spolupráce produktů Ex Libris s dalšími systémy) a intraoperability (spolupráce produktů Ex Libris mezi sebou). V dalších verzích bude úsilí směřovat ke zprůhlednění systému a k odstranění současné vysoké úrovně složitosti. Jako jeden z úkolů pro jarní úklid ohlásil revizi kódu. V nejbližších verzích se bude Ex Libris soustředit na publikování záznamů katalogu ve www prostředí a spojení uživatelského rozhraní MVS do grafického klienta.

Jenny Walker pokračovala prezentací dalších produktů Ex Libris: Metalib byl v červnu uvolněn ve verzi 3.13 a na začátek roku 2006 je plánována revize 3.14 (včetně očekávané Z39.50 brány). Mezi příklady zajímavých implementací lze zmínit projekty Xerxes a EVIFA. Nová generace digitální knihovny DigiTool se objevila před měsícem ve verzi 3.0 a přináší zcela novou koncepci budování digitálního repozitáře. Linkovací server SFX rovněž oznámil novou verzi 3.0 již letos v únoru

a klíčovými vlastnosti je rozšíření znalostní báze o předmětové kategorie a možnost přidávání vlastních objektů i polí. A-Z seznam časopisů je již generován dynamicky. Ex Libris nabízí i další služby založené na linkování: SFX Express (což je jednoduchá verze SFX serveru umožňující velmi rychlý začátek) a ScholarSFX, který je nabízen jako volný nástroj pro registraci elektronických exemplářů časopisů v prostředí Google Scholar.

Největší pozornosti se na závěr těšila přednáška **Oren Beit Arieho** s názvem Project Primo. Jedná se o nový produkt Ex Libris zaměřený na novou generaci vyhledávacího rozhraní. Skládá se ze dvou částí (publikování/normalizace obsahu + vyhledávací stroj) a v první verzi bude umožňovat snadný přístup k lokálním zdrojům knihovny. Při jeho vývoji jsou použity technologie J2EE a portlety. V současné době probíhá s vybranými partnery fáze ověřování koncepce (např. vyhledávací stroj FastData je testován v konsorciu HBZ), která by měla být dokončena v posledním čtvrtletí 2005. První verze nového produktu pak bude k dispozici zhruba za rok.

Den třetí (14.9.)

Třetí den se nesl ve znamení uplatnění radiofrekvenční technologie (RFID) v různých typech knihoven. Nejprve vystoupil **Jo Rademaker** z Katolické univerzity Leuven v Belgii (založena v roce 1425). Řešení na bázi RFID zvolila univerzitní knihovna v kampusu Arenberg (jedna z pěti knihoven, které tvoří společně s centrální knihovnou univerzitní knihovní síť LIBIS obhospodařující 13 fakult) z důvodu nízkého počtu pracovníků a z hlediska perspektivní nabídky samoobslužného fungování knihovny. Systém

dodala švýcarská firma Bibliotheca a očištěno bylo 120.000 svazků. Mezi hlavní funkce patří půjčování a vracení, pracuje se na rezervacích a zobrazování informací ze čtenářského konta. Jako komunikační protokol se používá SIP2. Pro zajištění bezpečnosti je používáno lokální pole (nikoliv EAS nebo „security bit“).

Pohled na RFID problematiku očima dánské knihovny prezentoval **O. Hansen** z veřejné knihovny v Silkeborgu. Volbu technologie odůvodnil vizí automatizace těch knihovnických činností, které neproduktivně zabírají čas knihovníka (např. rovnání dokumentů zpět do regálů). Lze si ale představit i další použití – např. tzv. pohádková jeskyně, do které se uchýlí s knihou návštěvník dětského oddělení knihovny a senzor v ní umístěný automaticky detekuje název knihy a použít její audiovizuální podobu, zatímco si dítě listuje knihou a sleduje vyprávěný příběh. V současnosti jsou implementovány následující služby: samoobslužné půjčování a vracení, automatické třídění vrácených knih, ochrana proti krádeži a kontrola obsahu polic. Jako dodavatele systému si zvolili menší dánskou firmu, která neměla příliš mnoho zkušeností, ale ve zkoušce obstála. Původní časový plán očekával dokončení projektu v rámci 1 roku, vzhledem ke komplikacím s videokazetami se protáhl na necelé 3 roky. Volba obsazení datové mapy čipu byla jednoduchá: kód knihovny, id exempláře a kód země. Nyní jsou tak chráněny čipem veškeré dokumenty knihovny. Zajímavou ukázkou tvořily speciální obaly na sady více kusů CD (2, 4, 6), kdy je zajištěno, aby se čipy na CD vzájemně nepřekrývaly a nerušily. Rovněž se z praktického hlediska ukázalo, že lze současně půjčovat a vracet maximálně 3 dokumenty součas-

ně. Při větším počtu čtenáři inklinovali k manuální kontrole počtu zpracovávaných dokumentů, což proces zpomalovalo.

Co obsahuje dílna dodavatele RFID technologií, demonstroval **Ivar Thyssen**, zástupce skandinávského konsorcia pěti firem P.V.SUPA. Na začátku vyjmenoval klíčové aspekty úspěchu při dodávání RFID technologie:

- krycí štítek
- lepidlo
- vlastní čip
- spojení mezi čipem a anténou
- anténa
- datový model a frekvence

Krycí štítek může být čistý nebo potišťený, s ohledem na praktické zkušenosti lze doporučit potisk, případně ještě překrytý čirou krycí fólií. Efekt je prostý – dochází k méně úmyslným poškozením. Je třeba zvážit jeho tvar podle druhu chráněného dokumentu. Lepidla se ve skutečnosti používají dvoje: jednak mezi krycím štítkem a čipem a jednak mezi dokumentem a čipem. Levnější lepidla jsou citlivá na teplo a vlhkost, která vedou k nefunkčnosti čipu. Samotný čip by měl mít kapacitu alespoň 32 bytů (lépe dnes už dvojnásobek) a dodržovat jeden ze standardů ISO 15693 nebo

18000-3 (druhý nemá své vlastní jednoznačné id). Spojení mezi čipem a anténou může být opět realizováno různými způsoby: lepením, zahnutím nebo zkřížením. Levnější (první) metoda špatně snáší teplo a není tak spolehlivá. Anténa musí poskytovat stabilní signál velmi blízký standardní frekvenci 13,56 MHz. Datový model by měl být jednoduchý a založený na existujícím standardu (viz nedávno schválený pod patronátem DNLA). Je vhodné, jsou-li čtecí zařízení vybavena polohovatelnou anténou vzhledem k přítomnosti pevných kovových prvků, které mohou signál rušit. Na otázku z publika Ivar Thyssen potvrdil, že RFID nepředstavuje žádné zdravotní riziko a že zátěžové studie ve speciálních laboratořích potvrdily trvanlivost vybraných čipů až po dobu 500 let.

Závěr konference ICAU tradičně patřil rozhodování o nových členech řídicího výboru a hlasování. V něm přítomní rovněž souhlasili s transformací na větší mezinárodní seskupení reprezentující uživatele všech produktů Ex Libris, jak bylo avizováno na setkání národních skupin. V roce 2005 se tak konala poslední konference ICAU, ať žije rok 2006! Příští setkání proběhne ve Stockholmu, přihlásit se můžete již dnes (<http://www.bibl.hj.se/icau/>).

Knihovna Informačního centra o NATO

Petr Just

Knihovna Informačního centra o Severoatlantické alianci (NATO) slouží jako veřejné informační a studijní středisko se zaměřením na aktuální problematiku NATO, vojenské, bezpečnostní, obranné otázky a problematiku mezinárodních vztahů. Základním cílem specializované knihovny je poskytovat nebo zprostředkovávat zájemcům o bezpečnostní problematiku přístup k co nejširšímu okruhu relevantních informačních zdrojů.

Knihovna se obsahově zaměřuje na získávání materiálů týkajících se zejména současného vývoje aliance a proměn jejích politických struktur a vojenských akcí a strategií od konce dvacátého století. V poslední době rozšiřujeme fond o monografie tematicky zaměřené na tzv. nové bezpečnostní hrozby (terorismus, chemické a biologické zbraně). Fond knihovny v současné době čítá zhruba dva tisíce knižních titulů a odborných periodik. Čtenáři zde najdou všechny oficiální publikace vydávané ústředím NATO a Ministerstvem obrany ČR, dále všechny české publikace, které se zabývají bezpečnostní problematikou a vztahem NATO a České republiky, aktuální české i zahraniční monografie týkající se bezpečnostní problematiky, multimédia (CD-ROMy, videokazety) s odbornou tematikou NATO s možností jejich shlednutí a odborná periodika (v tištěné i elektronické podobě).

Vzhledem k unikátnosti fondu naší knihovny nabízíme uživatelům materiály pouze k prezenč-

nímu studiu s možností zhotovení fotokopií pro vlastní potřebu. Pro návštěvu knihovny a studium materiálů není nutná žádná registrace, stačí knihovnu kdykoli v otevíracích hodinách (viz níže) navštívit. Mimopražským zájemcům o přístup do našeho fondu pak nabízíme možnost využití meziknihovní výpůjční služby. Vybranou publikaci zašleme do knihovny, která ji čtenáři poskytne k prezenčnímu studiu. Katalog knihovny naleznete jednak na našich internetových stránkách www.natoaktual.cz (sekce Knihovna), fond knihovny IC NATO je rovněž součástí souborného katalogu Národní knihovny ČR pod siglou ABE179.

Uživatelům nabízíme asistenci při zjišťování informací týkajících se NATO či jejího fungování, prostřednictvím mezinárodní meziknihovní výpůjční služby přístup k více než 20 tisícům publikací ústřední knihovny NATO v Bruselu, asistenci při vyhledávání a zpřístupnění ostatních informačních zdrojů v jiných odborných institucích v Praze, pro výzkumníky bezplatný přístup k internetu s možností tisku (přístup na internet je omezen na zdroje týkající se NATO a bezpečnostní problematiky) a zhotovení kopií z materiálů naší knihovny.

Informační centrum o NATO je jediným zařízením svého druhu v České republice, zaměřeným na komunikaci se širokou veřejností o bezpečnostní problematice, a také prvním v rámci Severoatlantické aliance. Bylo založeno v roce 2002 a jeho zřizovatelem je Ministerstvo zahraničních

věcí České republiky. Provozovatelem je pak od roku 2003 sdružení Jagello 2000.

Činnost IC NATO se skládá ze dvou částí – informační a projektové. Součástí informační části je právě studovna a knihovna. Druhou částí činnosti informačního centra jsou projekty. Ve spolupráci s dalšími partnery organizujeme konference, semináře a workshopy. V případě zájmu a s dostatečným předstihem lze zorganizovat odbornou přednášku i na požádání. Veškeré dotazy ohledně projektové činnosti Vám rádi zodpovíme na uvedených kontaktech.

Adresa:
 Informační centrum o NATO
 Rytířská 31
 110 00 Praha 1
 Telefon: +420 221-610-295
 Mobil: +420 721-562-415
 Fax: +420 221-610-121
 E-mail: info@natoaktual.cz

Otevírací doba:
 Pondělí-čtvrtek: 9–12 a 13–17 hod.
 Pátek: 9–14 hod.

Městský informační systém (MIS)

– způsob, jak snadno přijít k informacím o podnikatelích a službách v Karviné

Rastislav Steranka

Městský informační systém (dále jen MIS) pod správou Regionální knihovny v Karviné je komplexní informační databanka města Karviné, která již 7 let slouží občanům, podnikatelům, návštěvníkům a pracovníkům státní správy a samosprávy jako důležitý zdroj čerpání informací o dění ve městě.

MIS nabízí komplexní informační databázi – v současnosti **1721 záznamů o firmách, institucích, službách a kulturně-společenských akcích v Karviné**. Na území města Karviné je v současnosti 1737 podnikatelských provozoven, z toho 1294 fyzických osob a 443 osob právnických. MIS je bohatě využíván občany města prostřednictvím internetu a informačních infoboxů umístěných v Obchodním domě PRIOR, u Rehabilitační-

ho sanatoria v Karviné-Hranicích a u prodejny ESAM v Karviné-Ráji. Občané mají možnost přístupu k jakýmkoliv informacím týkajícím se města a zejména podnikatelských aktivit a služeb ve městě – kde jaká firma sídlí, jaké služby poskytuje a v jaké oblasti podniká, její provozní doba apod. Tyto údaje lze zjistit i přímo v Městském informačním centru v Karviné. Veškeré údaje obsažené v MIS jsou **aktualizovány 2× ročně (v dubnu a říjnu)**, přičemž na sběru dat se podílí pracovníci MIC a pracovníci všech poboček Regionální knihovny Karviná. Aktualizace probíhá třemi způsoby: osobně návštěvou ve firmě či instituci, telefonicky a emailem.

V roce 2004 bylo v Městském informačním centru v Karviné zodpovězeno **celkem 8684 do-**

tazů. Z toho k zodpovězení 4572 dotazů bylo čerpáno z databází MIS, zejména z Katalogu podnikatelů a služeb.

Systém umožňuje vyhledání informací ze státní a obecní správy, služeb a obchodu, informací o kulturních a společenských akcích, podnikatelských aktivitách (obchod a služby, výroba, banky, pojišťovny, stravování aj.), informací o vzdělávání, zdravotnictví, o životním prostředí, ubytování, o památkách města Karviné, o cestovním ruchu, pohostinství, peněžnictví a o neziskových organizacích.

Registrace firem a podnikatelů do systému je **zdarma** (stačí pouze vyplnit jednoduchý registrační formulář). Z hlediska podpory reklamních aktivit zejména malých a středních podnikatelů je tedy existence MIS důležitá.

Systém umožňuje 3 způsoby vyhledávání – **podle názvu** (zobrazí se seznam firem a institucí (organizací) seřazených abecedně), **podle adresy** (zobrazí seznam měst a obcí a důležité adresy u jednotlivých měst a obcí), **podle tématu** (firma se zobrazí podle oboru, ve kterém působí). Nejčastěji využívaným způsobem vyhledávání je vyhledávání podle tématu.

Spektrum dotazů je široké a na základě zkušeností získaných za dobu více než osmiletého fungování MIC je lze rozdělit na 3 skupiny:

1. **Běžné občanské informace** neboli informace všedního dne, do kterých patří informace o firmách a institucích na území města, informace ze státní a obecní správy, informace o telefonních číslech, možnostech ubytování, kulturních a sportovních akcích, o činnosti MIC, o cestovním ruchu v regionu, městě apod. 2. **Odborné řešerše** (které si mohou návštěvníci MIC zadat ke zpracování) – jedná se především o seznamy a přehledy firem působících v konkrétním oboru činnosti na území ČR. Na zpracování takovýchto náročnějších dotazů si pracovníci MIC vyhražují přiměřenou dobu. 3. **Složitější informace** – informace např. o ubytování v jiných regionech, informace o vlakových a autobusových spojkách v ČR a Evropě, typy na výlety, informace o různých turistických atrakcích v ČR (hrady, zámky, muzea, galerie, přírodní rezervace, dovolené apod.).

Rozsáhlý, vícehlediskový a aktualizovaný systém MIS přispívá k rychlému a pohotovému poskytování výstupů a ucelených informací pro občany města, turisty, podnikatele a ostatní uživatele.

Projekt VKOL podpořen Nadací Duhová energie

S podporou Nadace Duhová energie rozšiřuje Vědecká knihovna v Olomouci vzdělávací aktivity v Olomouckém kraji na zvyšování kvalifikace pracovníků specializovaných školních knihoven v kraji. Nabídka vzdělávacích programů se zaměřuje

na pedagogické pracovníky, metodickou a konzultační činnost v oblasti ZŠ a SŠ. VKOL v současné době žádá o akreditaci rekvalifikačního kurzu se specializací na práci studijních center škol MŠMT ČR. *Nadaci Duhová energie založila energetická společnost ČEZ v roce 2002 s cílem naplňovat angažovanost společnosti ČEZ v oblastech, které přispívají rozvoji společnosti.*

Publikační činnost SOKA Přerov a zkušenosti ze spolupráce při vydávání vlastivědné literatury

Jiří Lapáček

Pro potřeby tohoto příspěvku považujeme za regionální takovou literaturu, v níž se výrazným způsobem odráží vztah autorů k určitému kraji, k jeho zvláštnostem společenským, kulturním i jazykovým, k jeho etnické i přírodní osobitosti. Tím toto dílo slouží specifickým kulturním potřebám určité krajové oblasti a spoluvytváří místní kulturní život. Vlastivědnou literaturu chápeme jako podmnožinu literatury regionální. (Slovník literární teorie. Praha 1977).

Zjednodušeně lze říci, že Státní okresní archiv Přerov na základě toho, že Archivnictví v očích veřejnosti díky restitucím a odškodnění v 1. polovině 90. let 20. st. získalo na významu, mohl v roce 1993 začít s vydáváním Sborníku státního okresního archivu Přerov. V současné době mu dává možnost vydávat sborník ustanovení § 49 z. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a výkonu spisové služby a o změně některých zákonů, dle nějž státní okresní archiv plní úkoly „okresního vědeckovýzkumného pracoviště na úseku archivnictví, pomocných věd historických a regionální historie...“ a v rámci Zemského archivu v Opavě „vykonává vydavatelskou a publikační činnost v oboru archivnictví a spisové služby, dějin správy, pomocných věd historických a historie“.

Můžeme říci, že přerovští archiváři měli v okrese Přerov na co navazovat. Především jmenujme **Záhorskou kroniku**, která vycházela v letech 1895–1950. Časopis sám založil roku 1891

P. František Příkryl, působící v té době v Soběchlebských a pak v Týně nad Bečvou, a vydal celkem šest ročníků, které se nekryly se skutečným rokem. Sedmý ročník vydal P. František Sehnal, tehdy farář v Paršovicích u Hranic. Od osmého ročníku od 1. září 1925 byl vydavatelem Antonín Fröhlich, řídicí učitel v Dolním Újezdě u Lipníku nad Bečvou, posléze Okresní osvětová rada v Hranicích. Časopis obsahuje množství údajů vlastivědného charakteru z Lipnicka, Hranicka i Přerovska, které jsou využívány i v současné historické produkci.

Obdobný význam má i **Vlastivědný sborník pro mládež župy olomoucké**, pod tímto názvem vycházel od 1. do 6. ročníku, tj. od února 1923 do června 1928, s pozměněným názvem pak jako Vlastivědný sborník střední a severní Moravy od září 1928, (7. ročníku), do června 1939, (závěrečného 17. ročníku). Vydavatelem byly učitelské jednoty v župě olomoucké a řídil ho od počátku Norbert Černý. Od 20. září 1931 byl zvolen hlavním redaktorem sborníku Josef Krumpholc.

Redakce sídlila v Přerově, administrace v Kroměříži. Časopis si získal oblibu, byl užíván jako doplňková četba ve škole a usnadňoval školní práci.

Bohužel vydávání Záhorské kroniky přerušila nepřítel poměrů v 50. letech 20. st., Vlastivědný sborník zase válečná léta.

Zatímco výše uvedené časopisy vydávaly soukromé osoby nebo korporace, dočkalo se Pře-

rovsko vlastivědných publikací i od kulturní instituce – Městského muzea v Přerově, péčí jehož kuratoria byly vydány v letech 1936 a 1938 dvě ročenky.

Teprve koncem 50. let 20. století došlo k oživení vydavatelských aktivit ve městech, jejichž výsledkem bylo vydávání kulturních zpravodajů pod různými názvy. Je příznačné, že za těmito počiny stály vždy výrazné osobnosti, vystupující jako organizátoři či autoři příspěvků, nebo ve své osobě spojující obojí:

Kultura Přerovska 1958–1959, Kultura Přerova 1960–1989, Zpravodaj města Přerova 1990–1991, Nový zpravodaj města Přerova 1991 – Josef Dostál

Kulturní kalendář města Hranic 1959–1969, Kulturní zpravodaj města Hranic a lázní Teplíc n. B. 1969–1970, Zpravodaj města Hranic a lázní Teplíc nad Bečvou 1970–1990 – Ludvík Novotný

Kojetínský kulturní kalendář 1962–1990 – František Řezáč

Lipenský kulturní kalendář 1965–1987, Lipnický kulturní kalendář 1988–1990 – Jaroslav Kanyza, Bohumil Vaňák

Také přerovské muzeum, které prošlo od konce 2. světové války řadou reorganizací, vydalo v letech 1958–1971 sedm čísel ročenky *Minulost Přerovska*, jejichž obsah byl ale již ovlivňován ideologickými potřebami.

Po tomto historickém exkurzu se vraťme zpět k archivním sborníkům. První vyšel v roce 1993, do roku 2005 včetně jde tedy o třináct čísel, která doplňují suplementa, vydaná v letech 1999, 2000 a 2001. Sborníky vycházejí od prvopočátku v nákladu 400 výtisků, v prvních letech jsme spolupra-

covali při přípravě rukopisů do tisku s Vojtěchem Sklenářem, bývalým ředitelem tiskárny v Přerově. Až do roku 1996 vycházely také sborníky v tiskárně Strojil v Přerově, povodeň v roce 1997 nás přinutila ke změně, v tomto roce sazbu připravila firma ZD ART z Lipníku nad Bečvou, která zároveň navrhla i podobu obálky a logo archivu, které jsou používány až doposud, sborník pak vytiskla TISKÁRNA Jan Vilímek v Lipníku nad Bečvou. V následujícím roce se o tisk postaralo nakladatelství NADAL, Olomouc, od roku 1999 až dosud spolupracujeme při vydání s firmou ELAN, spol. s r. o. Přerov. Supplementa z let 1999 a 2001 vyšla ve firmě KATOS Kojetín.

Přípravě sborníku se věnuje autor tohoto příspěvku za pomoci kolegů archivářů. Sborníky obsahují příspěvky orientované historicky a regionálně, jen výjimečně se objevil příspěvek, který byl primárně zaměřen na širší území a měl pouze volný vztah k okresu Přerov. Naopak se snažíme tu s větším tu s menším úspěchem, aby se příspěvky týkaly různých míst v okrese, nejen Přerova, protože vycházíme z toho, že jsme institucí s celookresní působností.

V prvních letech byl důraz kladen na to, aby bylo čerpáno především z archivních zdrojů, a to z přerovského archivu nebo z jiných archivů. Postupem doby se ale začaly objevovat i příspěvky s tematikou literárně-vědnou, stavebně historickou, uměleckohistorickou a archeologickou.

Také přispěvateli byli v počátcích především archiváři, popř. školení historici, ale i zde se časem vytvořil širší okruh přispěvatelů s různým odborným zaměřením. K rozšíření autorského kolektivu přispělo i to, že přerovské muzeum své vydavatelské aktivity zaměřilo jiným směrem,

takže v letošním sborníku najdeme příspěvky od muzejních pracovníků s tematikou vycházející ze zpracování muzejních sbírek.

Příspěvky jsou zpracovány na základě historické metody, v převážné většině jsou opatřeny poznámkovým aparát, v řadě případů jde o materiálové studie či edice pramenů. Jejich četba vyžaduje určitou míru školení a odborného zájmu. Proto jsou sborníky v první řadě určeny odborné veřejnosti archivní a historické, což ale nevyklučuje zájem ze strany širší veřejnosti. Sborník jsou rozesílány archivům v České republice, historickým pracovištím, ale i kulturním institucím a knihovnám v přerovském regionu. Omezený počet výtisků je k dispozici v městském kulturním středisku v Přerově a v Městském muzeu a galerii v Hranicích, sborník poskytujeme při osobní návštěvě zájemcům, případně na vyžádání zasíláme poštou. Od poloviny tohoto roku jsou texty sborníků od roku 2003 k dispozici zájemcům na webových stránkách archivu ve formátu PDF. Adresa zní www.archivprerov.wz.cz a vedle archivní problematiky a již zmíněných sborníků nabízí rovněž bibliografii okresu Přerova 1990–2002, kterou zpracovala archivářka Jarmila Vohnická jako pokračování Bibliografie okresu Přerov od PhDr. V. Pumpy.

Dále je třeba říci, že exempláře sborníku jsou poskytovány zdarma, což na jedné straně zvyšuje zájem o ně, na druhé straně v sobě obsahuje nebezpečí, že při prvním větším nedostatku peněz bude vydávání zastaveno. Musím přiznat, že náklady na vydání nám nedovolují honorovat autory.

Můžeme se ptát, jakým směrem se bude další vydávání archivního sborníku ubírat. Za předpokladu, že i v příštích letech budou finanční pro-

středky na vydávání, přicházejí v úvahu dvě cesty. Je možné pokračovat v daných kolejích a měnit především pouze formální stránku, např. poznámkový aparát, dosud řazený až na konec příspěvku, uvádět vždy na stránku pod čarou. Je ale možné uvažovat i o určité změně v zaměření sborníku, který by se mohl stát vlastivědným časopisem regionu a rozšířit se obsahově o bibliografické přehledy, recenze, medailony apod.

Druhá část mého příspěvku se týká spolupráce archivu při vydávání dějin obcí, nebo šířeji vlastivědných publikací o obcích. I zde se můžeme opřít o starší tradici. Připomeňme zde některé dějiny obcí vydané do roku 1948, kdy vydání bylo limitováno pouze dostatkem finančních prostředků.

Kraus, G.: *Der Curort Mährisch-Teplitz*. Vídeň 1867.

Březina, A.: *Beňov. Brodek* 1901.

Neradil, F.: *Měrovice na Hané. Měrovice* 1908.

Nop, L.: *Želatovice a Tučín. Historický, kulturní a hospodářský vývoj dvou hanáckých vesnic. Strážnice* 1918.

Polášek, P.: *Paměti Polkovic. Polkovic* 1928.

Dostál, F.: *Křenovice u Kojetína. Grunty, domky a jejich držitelé. Křenovice* 1940.

Čoupek, J.: *Z dějin obce Vinar. Vinary* 1947.

Pospíšil, S.: *Sborník obce Šišmy 1348–1948. Šišma* 1948.

V období následujícím bylo nutné postoupit složitý proces schvalování státními orgány a na různých stupních aparátu KSČ. Tím byl obvykle významně ideologicky ovlivněn obsah publikace, která byla orientována převážně na novodobou historii.

Po roce 1990 postupně vzrůstá zájem o vydání samostatných knižních publikací věnovaných dějinám obce i její současnosti. Archiv při přípravě knihy sehrává důležitou roli. Je především jedinečným zdrojem informací. Dnes již totiž nelze napsat dějiny pouze dle kroniky obce, která zůstala na obecním úřadu a nebyla předána do archivu. Archiv je tedy schopen poskytnout prameny z fondů různých původců. Archiv může zjistit i archiválie uložené v jiných archivech a ve výjimečných situacích i zajistit jejich zapůjčení ke studiu v sídle archivu. Autor či autoři pak musí prokázat svou erudici a vytěžít z předložených archiválií maximum informací, které se objeví v knize.

Obec má možnost zadat si přípravu rukopisu a vydání knihy u nakladatelství, zpravidla se pak na přípravě rukopisu již nepodílí. Obec může jít i druhou cestou, že si prostřednictvím vybraných osob udržuje kontrolu nad obsahem knihy, popř. tyto vybrané osoby se na knize autorsky podílejí (kronikář, učitel školy, zájemce o historii obce, členové spolků působících v obci).

Archiváři jsou schopni se i autorsky podílet na zpracování dějin obce. V případě našeho archivu může jít o zpracování dílčích úseků nebo o kompletní zpracování. Uvádím přehled samostatných knih, věnovaných dějinám obcí, na kterých se pracovníci archivu větším či menším dílem podíleli.

Bezuchov. Dějiny a přítomnost obce. Bezuchov 2005.
 Brodek u Přerova. Historie a současnost. Brodek u Př. 2001.
 Buk. Povídání o obci. Buk 2002.
 Přerov – částí města. Přerov 2002.

Drechsler, Aleš – Lapáček, Jiří – Fišmistrová, Věra: Čelechovice. Dějiny obce. Čelechovice 2005.
 Obec Domaželice. Domaželice 2002.
 Horní Újezd. Historie a současnost. Horní Újezd 2000.
 Pavlovice u Přerova. Pavlovice 1999.
 725 let obce Prosenice. Prosenice 2000.
 Přestavlky. Historie a současnost. Přestavlky 2002.
 Lapáček, Jiří: Z dějin obce Radotína. Radotín 1997.
 Radvanice. Obec půhončí a poddanská. Radvanice 2003.
 Bednář, Václav – Fišmistrová, Věra: Slavíč. Historie a současnost. Hranice 2003.
 Sobíšky – obec půhončí – včera a dnes. Sobíšky 2001.
 Minulost a přítomnost obce Troubky. Troubky 1998.
 Tučín. Historie a přítomnost. 1351–2001. Tučín 2001.

Iniciativa při vzniku publikace vychází zpravidla ze strany obce, archiv zatím nikdy vydání knihy neinicioval. Na začátku jde o osobní návštěvu starosty nebo jím pověřené osoby v archivu nebo o návštěvu archiváře na obecním úřadu na základě předchozí domluvy. Na takovéto schůzce se vždy jedná o obsahu knihy, autorském zajištění, termínech zpracování rukopisu a vydání knihy. Obvykle tato věc souvisí s nějakým výročím, které chce obec připomenout a oslavit (první písemná zmínka, výročí založení hasičského sboru, výročí zahájení školního vyučování, výročí postavení školní budovy, postavení kostela nebo kaple

apod.). To má své výhody i nevýhody. Lze tak snáze dosáhnout schválení finančních prostředků od zastupitelstva, na druhé straně je mnohdy na přípravu knihy velmi krátká lhůta. Vychází se totiž z toho, že během oslav výročí, spojeného často se sjezdem rodáků, se prodá či jiným způsobem rozdělí podstatná část nákladu knihy.

Obsah knihy je do značné míry předurčen autorským zázemím. Považujeme za ideální stav, kdy se nad přípravou knihy sejdou odborníci z několika oblastí – archeologie, přírodních věd, historie, dějin umění, popř. památkové péče a národopisu. V tom případě můžeme mluvit o knize vlastivědného zaměření. U některých publikací se nám podařilo spojit s odborníky z muzea a tuto komplexnost zajistit. Zapojení místních občanů je vhodné u témat, která jsou jim blízká a ke kterým mají profesní či jiný vztah (učitelé – dějiny školy, myslivci – dějiny myslivecké jednoty, hasiči – dějiny hasičského sboru, tělovýchovný pracovní – dějiny sportování, divadelní ochotníci – historie ochotnického divadla, apod.). Je vždy věcí osobních kontaktů, jaké tvůrčí prostředí se vytvoří v kolektivu autorů.

Důležitou součástí knihy je obrazová příloha. Vedle archivních materiálů je možné využít pohlednice a především fotografie, které jsou v soukromém držení. Předpokládá to včasné informování obyvatel o tom, že se taková publikace připravuje a jejich přesvědčování, aby fotografie k tomu účelu zapůjčili. V některých případech byla taková akce natolik úspěšná, že díky nashromážděnému materiálu bylo možné uspořádat samostatnou výstavu, ale setkali jsme se i s obcemi,

kde se nepodařilo tímto způsobem získat potřebný materiál. Publikace by měla obsahovat i mapové a plánové přílohy, které přibližují prostorové souvislosti i mladším generacím, popř. lidem mimo danou lokalitu.

Musíme vycházet z toho, že jde o publikaci s omezeným okruhem čtenářů (je to dáno velikostí obce). Tím nechceme říci, že by neměly být dodrženy všechny zásady historické práce, ale spíše jde o to, že obsah publikace musí být podřízen zájmům obyvatel, které jsou dány jejich přírodním a společenským prostředím a způsobem obživy. Proto se snažíme detailně popsat způsob života obyvatel v jeho vývoji a takzvaně „zalidnit“ text knihy. Mluvíme zde o tzv. almanachovém efektu, kdy čtenář, který dostane knihu do ruky, v ní pravidla hledá zmínku o sobě nebo o členech vlastní rodiny.

V případě, že kniha je zpracována autorským kolektivem bez účasti nakladatelství, jsme schopni provést redakční úpravu rukopisů od jednotlivých autorů a konečnou úpravu včetně výběru příloh pro předání tiskárně, která musí zajistit úpravu pro tisk, tisk a vazbu.

Výběr vhodné tiskárny je věcí zástupců obce, kteří mohou obeslat několik tiskáren a vybrat si finančně nejvýhodnější nabídku. Je samozřejmostí, že během tisku se podílíme na provedení korektur.

Je naším přáním, aby vcelku úspěšně vydávání vlastivědné literatury na území okresu Přerov pokračovalo. Věříme, že tím pomáháme budoucím generacím lépe se orientovat v životě, v prostředí, které představuje jejich domov.

O spontaneitě života, virtuální komunikaci a jiných věcech

Zdenka Povolná: Medový dům

Miloš Kvapil

Editor Peter Štrelinger Nebojsa 2005. Grafická úprava Mária Hlinková, ilustrace Božena Augustinová

Povolná, Zdenka: Medový dům.

Editor a překladatel Peter Štrelinger Nebojsa 2005. Grafická úprava Mária Hlinková, ilustrace Božena Augustinová

Medový dům je introspektivní virtuální dialog mezi hrdinkou – autorkou a místně i časově vzdáleným přítelem. Informuje ho o svém dosavadním životě a způsobu svého žití. To vše je ovšem položeno do souřadnic smrti autorčina manžela. Děj se odehrává v Prostějově a jeho okolí, na Slovácku a ve virtuální fantazijní krajině, kam nemá přístup širší veřejnost. Toto předznamenání se metodou backflash vrací. Nejprve naléhavě, jako osobní svědectví, později v rovněž komparativní, ve vztahu k novému způsobu života, k životu bez zemřelého manžela. Autorka se osvědčeným retrospektivním pohledem vrací do svého dětství, studijních let i do dramatických let dospívání. Dílo je subtilní a poetický text, vydávající svědectví o proměnách doby i člověka v něm v polaritě osobní tragédie a jejího překonávání. Před vnitřním zrakem je prezentována celá řada přátel, vykreslených v humorné zkratce, ironickém šklebu, či epické šíři.

V současné době textových zkratk, virtuální komunikace, naléhavosti primitivních sdělení je četba textu Zdenky Povolné závanem čistého větru. Celý prozaický text je velmi účelně protkán autorčinými verši, je vhodně vypořádan citacemi Wolkerovy a Rúfusovy poezie.

Úvodem uvedené bibliografické záznamy neinformovanému napovídají, že autorka Zdenka Povolná napsala text, který byl vydán v jazyce originálu, tedy česky, byl také vydán ve slovenském překladu. Přesněji formulováno, došlo k paradoxnímu jevu, že slovenský překlad vyšel dříve než český originál. Nestávalo se, ani se nestává nějak výrazně často, že literární texty se překládají a téměř současně vycházejí v češtině i slovenštině. Pokud moje paměť může vydat svědectví, tak naposled to byl případ s Mňáčkovými Oneskorenými reportážemi, a to nebylo zdaleka tak rychle, jako v tomto případě.

Na závěr je nutné věnovat pár slov překladu. F. X. Šalda kdysi napsal, že s překlady je to jako s některými ženami a jejich krásou a věrností. Pokud překlad bývá věrný, není obvykle krásný; krásný překlad obvykle má své problémy s věrností. Překlad Petera Štrelingera plně náleží do oblasti překladů krásných. Je veden citlivou rukou a nelpí na slovech, ale interpretuje myšlenky.

Další skutečností, kterou je třeba zmínit, je skutečnost, že vydání tohoto díla je výsledkem širokého mecenátu významných institucí. Jedním z prvních je jmenováno město Prostějov.

Zmiňovaná publikace je již několik měsíců ve fondu Městské knihovny Prostějov. Je zde v jazyce českém i slovenském, kdyby někoho napadlo, že si ji vypůjčí, je to chvályhodný nápad, ale aby ho uskutečnil, tak si na knihu musí chvíli počkat ...

Hledání největšího Středomoravana nekončí

Miloš Korhoň

V minulém čísle KROKu jsme našim čtenářům přislíbili vyhlášení výsledků ankety o Největšího Středomoravana na toto předvánoční číslo. Hlasování proběhlo, výsledky máme, nicméně po zralé úvaze jsme tento slavnostní akt odložili a dáváme všem zájemcům možnost hlasovat znovu a jinak až do konce ledna. Co nás k tomu vedlo?

Při organizování ankety jsme museli vyřešit dilema, zda hlasujícím předložit jen holý formulář nebo nějaký dopředu sestavený seznam jmen. Rozhodli jsme se pro první možnost především proto, že jsme nikoho dopředu nechtěli ovlivňovat svým výběrem, ale také z obavy, abychom třeba i prostým lidským opomenutím nenechali stranou žádnou osobnost, která, by si místo v takovém výběru zasloužila.

Poměrně často jsme se potom setkávali s tím, že lidé by i chtěli hlasovat, ale zkrátka nevěděli

pro koho. Nebyli si úplně jistí, která osoba se u nás narodila nebo působila a nic nepomáhala ujištění, že jde jen o hru a ať zkrátka lidé hlasují pro ty, které znají. Současní Středomoravané chtěli hlasovat zodpovědně a mnozí z nich, než by poslali hlasy bez důkladné znalosti věci, raději svůj hlas nedali nikomu. A to nám přišlo jako velká škoda.

Proto jsme dosavadní hlasování vzali jako jakýsi průzkum terénu, první hlasovací kolo, na jehož základě vám nyní předkládáme seznam jednadvaceti kandidátů aspirujících na titul Největší Středomoravan. Proč jednadvacet? Aby byl seznam jmen dostatečně široký a pestrý, chtěli jsme veřejnosti nabídnout dvacet osobností, které nasbíraly nejvyšší počet hlasů. A protože na 20. a 21. místě došlo k rovnosti hlasů, byli do dalšího hlasování zařazeni oba kandidáti.

Největšího Středomoravana jsme si, pravda, chtěli naložit pod stromeček. Ale byli jsme bez něj mnohá staletí, tak snad vydržíme i další tři měsíce.

V prvním kole ankety bylo pro další hlasování vybráno těchto 21 Středomoravanů:

Jan Blahoslav, 1523–1571
spisovatel a biskup
Jednoty bratrské

Karel Brückner, 1939–
 fotbalový trenér

Václav Burian, 1959–
 novinář

Jan Čep, 1902–1973
 spisovatel a překladatel

Pavel Dostál, 1943–2005
 divadelník a politik

Josef Drásal, 1841–1886
 obr

Gustav Frištenský, 1879–1957
 zápasník

Edmund Husserl, 1859–1938
 filozof, zakladatel fenomenologie

Josef Jařab, 1937–
 literární vědec, překladatel,
 býv. rektor a senátor

Adolf Kašpar, 1877–1934
 malíř, grafik a ilustrátor

Vladimír Körner, 1939–
 prozaik a scenárista

Jiří Louda, 1920–
 genealog, heraldik a knihovník

Joža Malý, 1875–1965
 redaktor, vydavatel a knihkupec

Karel Plíhal, 1958–
 písničkář

Vincenz Priessnitz, 1799–1851
 zakladatel vodoléčby
 a lázní Jeseník

Ivan Theimer, 1944–
 sochař, malíř, grafik

Aleš Valenta, 1973–
 akrobatický lyžař

Jan „Eskymo“ Welzl, 1868–1948
 cestovatel a prozaik

Otto Wichterle, 1913–1998
 chemik, vynálezce kontaktních čoček

Jiří Wolker, 1900–1924
 básník

Jindřich Zdík, asi 1080–1150
 olomoucký biskup

Jubileum Vlastivědného muzea Jesenicka

Petr Košacký

Doslova na přelomu staletí devatenáctého a dvacátého „přišlo na svět“ muzeum v Jeseníku, tehdejší Frývaldově. S použitím analogie s narozením člověka bylo počato koncem devatenáctého století, kdy rozhodla městská rada o jeho zřízení svým usnesením dne 19. 10. 1900, a narodilo se 9. 1. 1901 ustavujícím zasedáním muzejního výboru v tehdejšímu hotelu Krone. První muzejní expozice pak byla veřejnosti otevřena po takřka pěti letech 17. 12. 1905 v budově tzv. Pedagogia v dnešní Komenského ulici. V letošním roce si tedy připomínáme sté výročí této události.

Vlastivědné muzeum Jesenicka se pokládá za pokračovatele tohoto muzea. Není dostatek místa k popsání historie muzea, z níž prvotní německá etapa (do roku 1945) je již kratší než následná etapa česká. Faktem je, že základem sbírek muzea jsou původní německé sbírky, lépe řečeno to, co z nich po válce zbylo, a také sídlo muzea je od 30. let minulého století stejné, totiž jesenická vodní tvrz. Pokládáme tedy toto výročí za své a snažili jsme se je oslavit především akcemi pro veřejnost. Pro celý letošní rok přichystalo muzeum několik mimořádných akcí, vždy ve znamení tohoto výročí. Tak proběhla první Jesenická muzejní noc koncem května, soutěž pro žáky základních škol v Jeseníku na konci školního roku a hlavně V. svatováclavské mezinárodní setkání, spojené s historickým seminářem, jehož tématem byla historie muzejnictví na Jesenicku. Nejvýznamnějším počinem letoš-

ního roku bylo nepochybně otevření nové stálé expozice Fauny a flóry Jesenicka koncem října – paradoxně jesenické muzeum doposud takovou expozici nemělo.

Důstojnou tečkou za rokem oslav by měl být slavnostní večer v předvečer stého výročí, tedy dne 16. 12. 2005. Měli by se na něm sejít všichni gratulanti. Kolektiv pracovníků muzea připraví na tento večer program, který by měl být tak trochu průřezem uplynulých sta let muzea a zároveň příležitostí k osobním setkáním lidí se vztahem k muzejnictví, ať již profesionálním, nebo amatérským. Pokusíme se připravit i nějaké to překvapení.

Veřejné knihovnické a informační služby pro handicapované uživatele

Miloš Kvapil

To je název celostátního semináře, který byl finančně podpořen grantem Ministerstva kultury a Regionálním výborem SKIP jižní Morava. Seminář zorganizovala Městská knihovna v Prostějově, a to dne 20. září letošního roku. Bylo to tedy jaksi v předvečer Týdne knihoven. V Týdnu knihoven semináře nelze uskutečňovat, protože knihovníci se většinou věnují nejrůznějším masovým kampaním, jejichž hodnocení ani zdůvodňování jejich smysluplnosti není předmětem tohoto článku.

Seminář byl připravován a konzultován téměř celý rok a čas a úsilí tomu věnované nebylo promarněným časem. Na semináři se sešlo asi 30 účastníků a daná problematika byla podrobně analyzována a diskutována nejprve právníkem,

poté slepým uživatelem naší knihovny, odbornicí, která se věnuje vzdělávání postižených dětí a knihovnicí. Soudím, a to nejen já sám, že to byl seminář úspěšný. Náš dík patří všem, kteří se o jeho úspěch zasloužili, v první řadě vzácné kolegyni a hvězdě tohoto semináře, Janě Vejsadové z Krajské knihovny Vysočiny. Seminář byl všeobecně přijímán jako přínos. Zvažujeme tedy možnost pokračování seminářů na toto téma i do budoucnosti. Potěšující zprávou je, že se přihlásila organizace s velkým společenským a mravním kreditem, která by v příštím roce chtěla na semináři participovat.

Knihovna slaví šedesátiny

Věra Hradilová

Městská knihovna Javorník již 60 let všem svým čtenářům a návštěvníkům věrně otevírá své brány věděni, poznání i zábavy. Někdo si možná řekne šedesátka, žádný věk. Ale nemyslete, na její pomyslné lince života se toho již hodně událo, vystřídal se mnoho knihovníků a ještě více čtenářů. Dovolte mi tedy mé malé knihovnické vyznání.

Když jsem jako čerstvá absolventka nastupovala na místo vedoucí knihovny, ani ve snu mě nenapadlo, kolik dobrého mi tato práce přinese. Ve své studijní praxi jsem prošla mnoha knihovnami, ať už vědeckými, či velkými městskými. Ale pro mě už tenkrát byly příliš velké, kontakt se čtenářem neosobní a práce na jednotlivých úsecích příliš stejná a stereotypní. Zato naše městská knihovna, to bylo najednou docela něco jiného. Ani malá, ani velká, útulná a příjemná. Zkrátka

taková akorát. Už tenkrát měla své kouzlo. A co je nejdůležitější, měli jsme a pořád máme k sobě se čtenáři lidsky blízko. A tak jsem bohatší o mnoho přátel, známých a kamarádů.

Tyto řádky by však nikdy nemohly být napsány, nebýt listopadu 1945 a osvětlené rady města, která se rozhodla založit ve svém městě knihovnu. Jistě to nebylo nic jednoduchého. Knihovna čítala na začátku asi 250 svazků, které byly opatřovány dobrovolnými dary občanstva. Mé díky proto patří všem těm zapáleným knihovníkům přede mnou, kteří rozjeli ten knihovnický vlak, chcete-li bibliovlak, do kterého já jen nastoupila.

Často slýcháme, že knihovny musí čelit velké konkurenci v podobě televize a nejrůznějších multimedií. Že na knihy není čas a mládež že nečte vůbec. Ale myslím, že záleží jen a jen na nás, jestli dovolíme, aby kniha byla potlačena do pozadí. A i na konkurenci musíme pohlížet jako na něco, co nás motivuje a inspiruje, co nás posune dopředu a nedovolí nám zakrňt. Podle počtu čtenářů a návštěvníků knihovny, které v letošním roce knihovna registruje, se zatím nemusíme obávat, že by naše knihovna zašla na úbytě.

Když jsme přemýšleli o tom, čím naši oslavenkyni obdarovat, napadlo nás dát jí nové jméno. Tě myšlenky jsme se už nevzdali. O osobnosti, která bude v názvu jsme ani nedebatovali, nevedli polemiky a nemuseli vypisovat referendum. Bylo to jasné hned od začátku. Možná, že bylo dříve jméno, než samotný nápad. PhDr. Rudolf Zuber, byl totiž osobnost s velkým O. Byl nejen významným regionálním badatelem, historikem a archivářem, ale také lidsky obdivuhodná osobnost. Je vysoce uznávaným autorem několika knih a publikací a jen málokdo se mu v tomto směru může rovnat.

Zároveň si letos připomínáme smutné 10. výročí jeho úmrtí.

Co říci závěrem? Snad popřát naší dámě v letech, aby čestně nesla své nové jméno – Městská knihovna Rudolfa Zuberu, aby měla stále co nabízet svým čtenářům, aby oplývala invencí a hlavně, aby se stala nedílnou součástí našich všedních životů.

Knihovny a veřejný internet

Na adrese www.verejnyinternet.cz vzniká databáze míst s veřejným přístupem k internetu. Dá se v ní vyhledávat podle názvu obce nebo PSČ a vyhledávání případně upřesnit podle typu internetového místa (knihovna, kavárna, úřad atd.), otevírací doby, možnosti bezbariérového přístupu a podobně. Kromě toho byla aplikace propojena s Portálem veřejné správy, kde v Adresáři úřadů přibyl odkaz Nejbližší místa veřejného přístupu k internetu, a to u každé obce hned pod linkem Podrobnosti o obci dle informačního systému o území. Zájemci se tak mohou dozvědět, kde v okolí do 30 kilometrů je zařízení umožňující veřejnosti přístup k internetu.

Z celkem 962 míst, která se koncem října dosud do databáze zaregistrovala, tvoří počtem 790 absolutní většinu knihovny. Avšak vzhledem k tomu, že přístup k internetu již nabízí zhruba 3000 knihoven, není to až tak ohromující číslo. K čemu může být knihovně registrace v této databázi dobrá?

Poskytovatelé míst veřejného přístupu k internetu obdrží po zaregistrování v databázi výraznou samolepku Veřejný internet o formátu A4, kterou si mohou označit své zařízení a vizuálně tak na ně

upozornit veřejnost. Jedna samolepka je zdarma, v případě zájmu je možné si jich objednat více, pak se platí 20 korun za každou další samolepku a balné. Samolepky jsou oboustranné, dají se nalepit jak zvenku třeba na dveře, tak zevnitř na okenní sklo.

Některé knihovny jsou možná dosud označeny menší, modrou samolepkou, kterou získaly před lety díky zaregistrování v obdobné databázi od tehdejšího Úřadu pro veřejné informační systémy. Nová samolepka je však podstatně výraznější a větší a lze ji jen doporučit. V tomto případě jde o jeden z výstupů společného projektu Ministerstva informatiky, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a BMI sdružení. Cílem projektu je soustředit informace o místech veřejného přístupu k internetu (www.verejnyinternet.cz) a umožnit veřejnosti vyhledávat, kde se tato místa nacházejí a jaké služby nabízejí.

Organizátoři projektu ve snaze ulehčit zejména těm nejmenším knihovnám práci s vyplňováním formuláře vložili do databáze všechny údaje, které mělo k dispozici Ministerstvo informatiky ČR o zhruba 900 knihovnách připojovaných v dané době v rámci Projektu internetizace knihoven. Všichni provozovatelé těchto knihoven obdrželi e-mailem zprávu o provedené předběžné registraci se žádostí o autorizaci údajů, aby poté mohly být záznamy zpřístupněny veřejnosti.

Zástupci ostatních knihoven musí požadované údaje vyplnit sami. Několik minut, které tomu věnují, snad však stojí za to, aby se i tyto knihovny dostaly do přehledu míst s veřejným přístupem k internetu a aby zdarma získaly výraznou samolepku, s jejíž pomocí lépe upozorní veřejnost na svoji službu poskytování přístupu k interne-

tu. Jinou cestu zvolily některé větší knihovny, které provedly registraci hromadně za všechny svoje pobočky. Registrační formulář umožňuje zadat takovou dodací adresu, aby samolepky pro

všechny pobočky byly doručeny najednou do jedné knihovny. V případě jakýchkoli dotazů se lze obrátit na správce databáze, kterým je Jaroslav Winter, e-mail winter@brezen.cz, tel. 234 602 267.

AKTUALITY • AKTUALITY • AKTUALITY • AKTUALITY • AKTUALITY

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V OLOMOUCI

- přispěje k předvánoční atmosféře výstavou *Kouzla betlémů*, kterou lze navštívit od 9. prosince 2005 až do 8. ledna 2006.
- nabízí návštěvníkům výstavu makrofotografií, zachycující faunu a flóru jižní Moravy. Výstava s názvem *Blízká setkání* potrvá od 20. ledna do 28. února 2006.
- připravuje na termín od 27. ledna do 26. února 2006 výstavu *Grafika Václava Hollara*, kterou jistě ocení milovníci umění.
- umožní návštěvníkům blíže se seznámit s cizí, avšak blízkou kulturou na výstavě *Zvyky a tradice řecké menšiny v ČR*, která bude k vidění od 17. února do 2. dubna 2006.
- výstavou *Velikonoční keramika* bude v prostorách muzea prezentovat práce klientů Ústavu sociální péče Rybníček, a to v termínu od 17. března do 16. dubna 2006.
- uspořádá ve spolupráci s Vlastivědnou společností muzejní, sekce Historická Olomouc a ve spolupráci s Univerzitou Palackého dvě přednášky. Ve čtvrtek 9. února 2006 promluví prof. PhDr. Jiří Fiala (FF UP) na téma *Z historie staré olomoucké univerzity* a ve čtvrtek 16. února 2006 pak PhDr. Pavel Urbášek (Archiv UP) přiblíží posluchačům novodobé dějiny olomouckého vysokého učení na přednášce *Z historie Univerzity Palackého*. Přednášky k připomenutí 60. výročí

obnovení olomouckého vysokého učení se konají vždy od 17 hodin v klubovně VMO.

MUZEUM PROSTĚJOVSKA V PROSTĚJOVĚ nabízí z publikační činnosti:

- Zbyněk Pospíšil: *Sociosémiotika umělecké komunikace*. Prostějov – Boskovice 2005.

Práce mapuje historický vývoj teorie komunikace, analyzuje práci řady významných teoretiků umění, upozorňuje na problémy začlenění sociologie do komunikačního procesu. Analyticky mapuje aplikace sémiotických koncepcí a teorie komunikace v oblasti uměnovědné teorie.

- Maud Michal Beerová: *Co oheň nespálil*. Prostějov – Terezín – Izrael 2005.

Vzpomínková kniha prostějovské rodačky (nar. 1929) seznamuje čtenáře s řadou postav místní židovské náboženské obce v době jejího dětství prožitého ve 30. letech 20. století, a to nejen slovem, ale také prostřednictvím množství fotografií, které se podařilo uchovat až do dnešních dnů. V další části může čtenář sledovat na příkladu autorčiny rodiny, přátel a známých osudy židovského obyvatelstva po transportech do koncentračního tábora v Terezíně. V poslední části knihy autorka přibližuje českému čtenáři téměř neznámou realitu nelehkých začátků a života vůbec v novém židovském státě Izrael až do současnosti.

- Jana Slezáčková a kol.: *Historie prostějovského letiště*. Prostějov 2005.

Publikace je rozdělena do 14 kapitol a zachycuje historii prostějovského letiště od jeho výstavby až po současnost. První kapitola je věnována leteckým školám v Praze a v Chebu, které předcházely leteckému učilišti v Prostějově. Dále se autoři věnují například výstavbě budov letiště, jeho úloze za II. světové války, účasti učiliště na sportovních, kulturních a společenských akcích, osudům 1. dopravně-výsadkového pluku, 12. vrtníkového pluku a útvarům, které dodnes působí na letišti. Publikace je doplněna fotografiemi.

MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC

- zahájilo dne 20. října 2005 vernisáží a besedou se studenty za účasti autora výstavu *Radoslav Kutra. Barva – tvar – duch (Obrazy, kvaše, kresby 1941 – 2005)*. Tvorba malíře a kreslíře a významné postavy kulturního života Olomouce šedesátých let Radoslava Kutry se vrací do Olomouce u příležitosti jeho vůbec první velké retrospektivní výstavy. V roce 1968 odešel autor do švýcarského exilu, v Lucernu založil v r. 1973 soukromou školu vidění. Výstava mimo jiné nabízí malířovu tvorbu posledních let jako zjevný vrchol po více jak pětadesáti letech různých experimentů. Výstava potrvá do 5. února 2006.
- nabízí počínaje 8. prosincem 2005 výstavní projekt pod názvem *Pravoslavné umění z českých a moravských sbírek*, který představuje soubor novodobých ikon a liturgických předmětů z depozitářů muzeí a galerií ČR. Jde o předměty ruského původu, které se k nám dostaly nelegální cestou a byly určeny k prodeji na uměleckém trhu. Výsta-

va je provázena katalogem a potrvá do 5. března 2006.

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V ŠUMPERKU

- otevřelo dne 10. listopadu 2005 za účasti přátel ze Slovenska výstavu slovenských šperků s názvem *Prievidzský stříbrný šperk*. Výstava bude prvním ovocem partnerské spolupráce Vlastivědného muzea v Šumperku a Hornonitrianského múzea v Prievidzi, která byla navázána již v r. 1999. Na výstavě bude k vidění pestrá paleta „gombikárskych“ výrobků, které dokumentují jedno z nejvýznamnějších hornonitrianských řemesel. Výstava v Hollarově galerii potrvá do 20. ledna 2006.
- se pod názvem výstavy *U kolébky, před oltářem, nad hrobem* soustřeďuje na tři mezníky v životě člověka – náš příchod na svět, svatbu a odchod z pozemského života. Co všechno s tím souvisí si návštěvník připomene na výstavě od 24. listopadu 2005 do 31. ledna 2006.

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM JESENICKA

nabízí k prodeji z vlastní publikační činnosti i z ostatních nabízených titulů:

- Miloš Kočka: Prameny živé vody
- Miloš Kočka: Vincenc Priessnitz
- Bohumila Tinzová: Hydropat Josef Weiss a synové
- Vítězslav Koranda: Rozhledna na Zlatém Chlumu u Jeseníku
- Květoslav Growka, Pavel Vinklát: Album starých pohlednic – Jeseníky
- Kolektiv: Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník

Minimální administrativa

- jedna smlouva, jedna objednávka
- dodání až na stůl

Jednoduché objednávání

- internetová objednávka AS on-line
- fax nebo pošta

Flexibilita

- nominální hodnoty a počet poukázek v obálce podle Vašich potřeb
- praktické balení do obálek na jméno zaměstnance

Široká síť partnerských provozoven

- provozovny po celé ČR
- síť odpovídající požadavkům zákona

Daňová výhodnost

- poukázky jsou nepeněžním plněním
- možnost příspěvku z fondu kulturních a sociálních potřeb
- nákladovatelnost v závislosti na typu poukázky

Naše úspěšné poukázky

 Ticket Restaurant – nejjednodušší způsob stravování
ACCOR services

 Compliments – vhodný dárek pro každou příležitost
ACCOR services

 ČistýTicket – pro čistotu pracovního oblečení
ACCOR services

Pro více informací kontaktujte naše Klientské oddělení:

Accor Services CZ s.r.o.
Kodaňská 46, 101 00 Praha 10

234 662 340

www.accorservices.cz

REGIONÁLNÍ KULTURNÍ OSOBNOSTI

LEDEN

Boleloucký, František – prozaik

* 6. 1. 1896 Lovčičky, okr. Vyškov

† 21. 6. 1942 Brno

Místa působení: Slavkov u Brna, okr. Vyškov; Jaroměřice nad Rokytou, okr. Třebíč; Boskovice, okr. Blansko

Pozn.: popraven v Brně v Kounicových kolejích

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 1. A-G. Praha 1985.

Frais, Josef – autor rozhlasových pořadů; dramaturg; prozaik; redaktor; básník

* 24. 1. 1946 Milenov, okr. Přerov

Místa působení: Ostrava

Pozn.: v 60. letech publikoval časopisecky; redaktor různých listů a nakladatelství; jeho styl se vyznačuje fabulační dynamikou

Literatura: Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 1. A-L. Praha 1995; Český biografický slovník XX. století. 1. A–J. Praha 1999; Čeští spisovatelé 20. století. Praha 1985; Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945–2000). Olomouc 2001.

Karafiát, Jan – prozaik

* 4. 1. 1846 Jimramov, okr. Žďár nad Sázavou

† 31. 1. 1929 Praha

Místa působení: Velká Lhota, okr. Vsetín

Pozn.: do vývoje literatury pro děti význam-

ně zasáhl knihou Broučci; v Praze vydával Reformní listy; zabýval se revizí textu Bible kralické z roku 1613

Literatura: | Hromádka, J. L.: Jan Karafiát. Praha 1925; Slovník českých spisovatelů. Praha 1964; Český biografický slovník XX. století. 2. K-P. Praha 1999; Mikulcová, M. – Graclík, M.: Kulturní toulky Valašskem. Frýdek-Místek 2001.

Křepelka, Karel – básník; redaktor

* 30. 1. 1946 Frýdlant, okr. Liberec

† 13. 04. 1999

Místa působení: Brno

Pozn.: básně publikoval v samizdatových časopisech a sbornících Komunikace, Střední Evropa, Moravská čítanka; od roku 1991 redaktor revue Proglas; esejist

Literatura: Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 1. A-L. Praha 1995; Černá, J.: Spisovatelé Jihomoravského kraje. Brno 1991.

Neuschl, Robert – publicista; spisovatel; redaktor

* 20. 1. 1856 Nový Jimramov, okr. Žďár nad Sázavou

† 5. 8. 1914 Nedvědice, okr. Žďár nad Sázavou

Místa působení: Brno; Moravská Nová Ves, okr. Hodonín

Pozn.: přispíval do katolických časopisů – např. Hlas, Čech, Hlídka literární; jeden z prvních

moravských sociologů; autor náboženských a sociologických spisů

Literatura: Bystřicko, 1991, červen; Zejda, R. – Jurman, H. – Havlíková, L.: Slovník spisovatelů okresu Žďár nad Sázavou. Třebíč 1992.

Pokorný, Ferdinand – vlastivědný pracovník

* 14. 1. 1846 Příbor, okr. Nový Jičín

† 10. 1. 1919 Příbor, okr. Nový Jičín

Místa působení: Příbor, okr. Nový Jičín

Oblast působení: Příborsko

Pozn.: působil jako starosta města

Literatura: Ficek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 1. Opava 1972; Biografický slovník Slezska a severní Moravy. 4. Opava – Ostrava 1995.

Stano, Jiří – literární kritik; prozaik; překladatel; reportér

* 29. 1. 1926 Ostrava

Místa působení: Brno

Pozn.: zahraniční reportér Rudého práva; vztah části díla k Ostravsku

Literatura: Literární měsíčník, 1980, č. 3; Slovník české literatury 1970–1981. Praha 1985; Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945–2000). Olomouc 2001.

Stupka, Vladimír – literární historik; literární kritik; filolog

* 13. 1. 1906 Brno

† 26. 5. 1980 Brno

Místa působení: Brno; Ivančice, okr. Brno

Pozn.: romanista; esejista

Literatura: Kdy zemřeli...? 1980–1985. Praha 1992; V roce 1980 zemřeli. Brno 1981.

Veselý, Adolf – básník; autor dětské literatury; výtvarný kritik; literární historik; redaktor; prozaik; překladatel

* 4. 1. 1886 Lipůvka, okr. Blansko

† 7. 5. 1961 Praha

Místa působení: Brno

Pozn.: autor populárně naučných příruček

Literatura: Adamovič, I.: Slovník české literární fantastiky a science fiction. Praha 1995; Polák, V.: Literární místopis okresu Blansko. Blansko 1985.

Závadský, Karel – filosof

* 15. 1. 1886 Dolní Benešov, okr. Opava

† 2. 11. 1949 Velehrad, okr. Uherské Hradiště

Místa působení: Velehrad, okr. Uherské Hradiště

Pozn.: kromě filosofických spisů je autorem řady vědeckých a populárně vědeckých prací; entomolog

Literatura: Československý biografický slovník. Praha 1992; Český biografický slovník XX. století. 3. Q–Ž. Praha 1999.

Zhoř, Antonín – kreslíř; prozaik; redaktor; autor dětské literatury

* 18. 1. 1896 Rosice, okr. Brno-venkov

† 3. 4. 1965 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: žák prof. Fr. Süssera; v Praze redigoval časopisy Brouček a Vlaštovička

Literatura: Chaloupka, O. – Voráček, J.: Kontury české literatury pro děti a mládež (od začátku 19. století po současnost). Praha 1984; Toman, P.: Nový slovník československých výtvarných umělců. Ostrava 1993.

ÚNOR

Bauer, Kuneš – novinář; publicista

* 18. 2. 1876 Luká, okr. Olomouc

† 12. 4. 1939 Olomouc

Místa působení: Olomouc

Literatura: Kdy zemřeli...? 1937-1962. Praha 1962.

Bauše, Ivan – básník; dramatik; prozaik; překladatel

* 4. 2. 1886 Praha

† 25. 3. 1959 Praha

Místa působení: Hranice, okr. Přerov; Vyškov; Znojmo

Pozn.: publikoval v časopisech; překládal z ruštiny, zvl. Lermontova a Někrasova

Literatura: Sborník Státního okresního archivu Přerov. Přerov 1998.

Dubový, Romuald – básník; překladatel; redaktor

* 6. 2. 1856 Šumvald, okr. Olomouc

† 22. 8. 1896 Unčovice, okr. Olomouc

Místa působení: Opava

Pozn.: četné překlady jihoslovanské a ukrajinské poezie

Literatura: Ficek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 1. Opava 1972; Biografický slovník Slezska a severní Moravy. Nová řada. 4 (16). Ostrava 2003.

Hadámek, Viktor – básník; prozaik; vlastivědný pracovník

* 23. 2. 1906 Litultovice, okr. Opava

† 17. 4. 1991 Litultovice, okr. Opava

Místa působení: Litultovice, okr. Opava

Pozn.: v rodišti zřídil lidové vesnické muzeum starých selských potřeb; přispíval do novin

Literatura: Naše Opavsko, 26. 4. 1991.

Haškovec, Prokop Miroslav – básník; literární historik; překladatel

* 1. 2. 1876 Bechyně, okr. Tábor

† 20. 12. 1935 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: zaměřoval se hlavně na starší francouzskou literaturu

Literatura: Šlechtová, A. – Levora, J.: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha 2004; Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 2/I. H-J. Praha 1993.

Horenský, František – prozaik; publicista

* 20. 2. 1886 Pašovice, okr. Uherské Hradiště

† 25. 8. 1933 Boršice u Buchlovic, okr. Uherské Hradiště

Místa působení: Boršice u Buchlovic, okr. Uherské Hradiště

Pozn.: přispíval do Slováckých novin

Literatura: Malovaný kraj, 28, 1992, č. 4.

Jurman, Hynek – publicista; prozaik; vydavatel; básník

* 4. 2. 1956 Nové Město na Moravě, okr. Žďár nad Sázavou

Místa působení: Bystřice nad Pernštejnem, okr. Žďár nad Sázavou; Dukovany, okr. Třebíč; Štěpánov, okr. Olomouc

Pozn.: příspěvky do řady novin, vydavatel Ozvěn Vysočiny

Literatura: Zejda, R. – Jurman, H. – Havlíko-

vá, L.: Slovník spisovatelů okresu Žďár nad Sázavou. Třebíč 1992.

Kabrda, Josef – historik; překladatel; filolog
* 3. 2. 1906 Frýdlant nad Ostravicí, okr. Frýdek-Místek
† 27. 5. 1968 Ankara (Turecko)

Místa působení: Brno
Pozn.: profesor dějin jihovýchodní Evropy na brněnské universitě; položil základy studia balkanistiky; turkolog a osmanista
Literatura: Český biografický slovník XX. století. 2. K-P. Praha 1999; Československé práce o jazyce, dějinách a kultuře slovanských národů od r. 1760. Biograficko – bibliografický slovník. Praha 1972; Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté. Praha 1999.

Koudelák, Josef – autor dětské literatury; básník; prozaik; literární kritik; editor
* 26. 2. 1906 Senička, okr. Olomouc
† 20. 8. 1960 Bělkovice-Lašťany, okr. Olomouc

Místa působení: Bělkovice-Lašťany, okr. Olomouc; Nový Jičín; Náměšť na Hané, okr. Olomouc; Štarnov, okr. Olomouc
Pozn.: účastnil se osvětové, kulturní a národní práce; dějištěm jeho próz i poezie je Haná a podhůří Jeseníků
Literatura: Slavík, B.: Hanácké písemnictví. Olomouc 1940; Slovník českých spisovatelů. Praha 1964; Všetická, F.: Olomouc literární. Olomouc 2002.

Křičková, Pavla – prozaička; básnířka; sběratelka lidových písní; překladatelka

* 14. 2. 1886 Kelč, okr. Vsetín
† 10. 7. 1972 Maršovice, okr. Žďár nad Sázavou

Místa působení: Brno; Hutisko, okr. Rožnov pod Radhoštěm; Přerov
Pozn.: autorka poezie pro mládež, literárně rozhlasových pásem a veršů
Literatura: Kdy zemřeli...? 1971-1974 a 1935-1970. Praha 1974; Československý hudební slovník osob a institucí. 1. A-L. Praha 1963; Mikulcová, M. – Graclík, M.: Kulturní toulky Valašskem. Frýdek-Místek 2001.

Nakládal, Lubomír – publicista; prozaik; překladatel

* 19. 2. 1926 Olšany u Prostějova, okr. Prostějov
† 18. 2. 1986 Olšany u Prostějova, okr. Prostějov

Místa působení: Olšany u Prostějova, okr. Prostějov; Vrbátky, okr. Prostějov
Pozn.: překlady z polštiny; příspěvky do řady novin a časopisů včetně polských
Literatura: Slovník české literatury 1970-1981. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998.

Sadílek, Jaroslav – autor rozhlasových her; básník; dirigent; herec; hudební skladatel

* 25. 2. 1906 Brno-Královo Pole
† 16. 3. 1943 Berlín (Německo)
Pozn.: psal i libreta; popraven pro špionážní činnost proti Říši
Literatura: Kdy zemřeli...? 1937-1962. Praha 1962.

Ševčík, Libor – publicista; novinář

* 5. 2. 1946 Znojmo

Místa působení: Brno

Pozn.: od roku 1964 v Praze; redaktor Mladé fronty, Mladé fronty Dnes, Lidových novin, Svobodného slova

Literatura: Kdo je kdo. 91/92. Česká republika. Federální orgány ČSFR. 2. N-Ž. Praha 1991; Český biografický slovník XX. století. 3. Q-Ž. Praha 1999.

Tachovský, Karel – básník; dramatik; literární kritik; prozaik; autor rozhlasových a televizních her

* 12. 2. 1926 Brno

† 29. 4. 1989 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: psal reportáže

Literatura: Slavíková, V.: Spisovatelé Jihomoravského kraje. Brno 1989.

BŘEZEN

Benda, Josef Ferdinand – prozaik; redaktor

* 28. 3. 1836 Mladeč, okr. Olomouc

† 19. 11. 1907 Sachsenburg (Rakousko)

Místa působení: Branky, okr. Vsetín; Cholína, okr. Olomouc; Hranice, okr. Přerov; Jakartovice, okr. Opava; Litultovice, okr. Opava; Neplachovice, okr. Opava; Olomouc; Opava

Pozn.: zpracoval příběhy z historie Slezska

Literatura: Ficek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 5. Opava 1983.

Chvíla, Josef – kulturně-osvětový pracovník; publicista

* 30. 3. 1946 Lhotka, okr. Uherské Hradiště

Místa působení: Ždánice, okr. Hodonín

Pozn.: příspěvky do Ždánického zpravodaje; autor Průvodce Ždánicemi a okolím (1985)

Literatura: Vlach, J.: Co dalo Ždánicko krajové i národní kultuře. Brno 1994.

Činčera, Josef – dramatik; prozaik; básník; redaktor

* 14. 3. 1886 Polná, okr. Jihlava

† 10. 2. 1939 Olomouc

Místa působení: Hošťálková, okr. Vsetín; Olomouc

Pozn.: v Hošťálkové byl aktivním kulturním pracovníkem, psal obecní kroniku, organizoval divadelní představení; byl rozmanitě literárně činný; vlastním nákladem vydával knihovničku Hrou k práci; redaktorem Lidového týdeníku; otec Radúze Činčery

Literatura: Prchal, J.: Biografický slovník Polska. Polná 2002.

Kullil, Laurenz – vydavatel

* 16. 3. 1856 Písařov, okr. Šumperk

† 26. 7. 1928 Olomouc

Místa působení: Olomouc

Pozn.: vydavatel německých periodik v Olomouci

Literatura: Filip, Z.: Biografický slovník okresu Šumperk. Šumperk 2001.

Miklík, Josef – spisovatel

* 1. 3. 1886 Tlumačov, okr. Zlín

† 9. 11. 1947 Svatá Hora, okr. Příbram

Pozn.: autor náboženské literatury a vzpomínkových knih; profesor řádového učiliště v Obořišti na Příbramsku; za okupace vězněn v terezínské Malé pevnosti
Literatura: Československý biografický slovník. Praha 1992; Český biografický slovník XX. století. 2. K-P. Praha 1999.

Mrštíková, Božena – dramatická; prozaička

* 7. 3. 1876 Hejčín, okr. Olomouc

† 8. 6. 1958 Hejčín, okr. Olomouc

Místa působení: Hejčín, okr. Olomouc

Pozn.: manželka dramatika Viléma Mrštíka

Literatura: Kdy zemřeli...? 1937–1962. Praha 1962; Všetická, F.: Olomouc literární. Olomouc 2002.

Neugebauer, Richard – spisovatel

* 6. 3. 1896 Litomyšl, okr. Svitavy

† 10. 11. 1989 Žďár nad Sázavou

Místa působení: Žďár nad Sázavou

Pozn.: autor zveršované pověsti, nevydaných básní, pohádek a divadelních her

Literatura: Zejda, R. – Jurman, H. – Havlíková, L.: Slovník spisovatelů okresu Žďár nad Sázavou. Velké Meziříčí 1992.

Ondryáš, Josef – prozaik; básník

* 18. 3. 1906 Velké Karlovice, okr. Vsetín

† 1977

Místa působení: Nový Jičín

Literatura: Slovník osobností kulturního a společenského života Valašska 2000. Valašské Meziříčí 2000.

Slanina, Leoš Bacon – básník; prozaik

* 13. 3. 1946 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: legendární postava brněnské bohémy; píše od 15 let; příspěvky v periodikách Iniciály, Nové knihy, Literární noviny, Tvar aj.; hrál v Divadle brň Mrštíků v Brně, v HaDivadle, v Divadle Komédie v Praze

Literatura: Salon. Literární příloha Práva, 2004, č. 362.

Stejskal, Bohuš – archivář; spisovatel; činoherní herec; činoherní režisér; překladatel

* 14. 3. 1896 Brno

† 18. 5. 1955 Řevnice, okr. Praha-západ

Místa působení: Brno

Pozn.: v letech 1923–48 působil v Městských divadlech pražských; v letech 1950–55 v Krajském oblastním divadle v Karlových Varech

Literatura: Postavy brněnského jeviště. 1. Brno 1984; Chmel, Z.: Galerie brněnských osobností. 3. N-S [sic]. Brno 2003; Český biografický slovník XX. století. 3. Q-Z. Praha 1999.

Večeřa, Josef – prozaik; redaktor

* 1. 3. 1856 Moravské Knínice, okr. Brno-venkov

† 8. 4. 1883 Olomouc

Místa působení: Olomouc

Pozn.: přispíval do olomouckého Našince; autor venkovských povídek

Literatura: Fischer, R.: Olomoucký památník. 1848–1918. Olomouc 1938; Hýsek, M.: Literární Morava v letech 1849–1885. Praha 1911; Masarykův slovník naučný. 7. Praha 1933.

KNIHOVNICKÁ LITERATURA

A. KNIHOVNICTVÍ

1. Knihovnictví a knihovny (všeobecně)

Sprachführer: Bibliotheken in der Euroregion Neisse. Zittau [2002]. 49 s., il. OS: G 273.324

Česko

Knihovny současnosti 2000: 20. září 2000 – tematický blok 2: elektronické informační zdroje: dodatek ke sborníku 8. konference, konané 19.–21.9.2000 v Seči u Chrudimi. [Praha] 2000. 62 s. OS: H 65.013

Knihovny současnosti 2005: sborník z 13. konference, konané 13.–15.9.2005 v Seči u Chrudimi. Brno 2005. 323 s., il. OS: G 293.478

Knihovny Středočeského kraje 2004. Praha 2004. 119 s., il. OS: G 293.477

Národní knihovna České republiky. Katalog publikací vydaných Národní knihovnou České republiky. Praha 2005. 42 s., il. OL: 1-165.429

Německo

Die Hauptbücherei am Gürtel. Wien [2003]. 94 s., il. OS: H 74.329

3. Doplnňování, zpracování a správa knihovních fondů

Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2004. Praha 2005. 132 s. OL: 2-001.286 OS: H 74.295

4c. Zpracování speciálních fondů

Katalogizace kartografických dokumentů: příručka pro katalogizátora s příklady ve formátu UNIMARC a MARC 21/ Andresová, I. Praha 2005. 85 s. OS: H 74.656

5. Služby čtenářům, propagace

Deutsch-tschechisches Bibliotheksseminar Vom Kniebuch zum Kinder-OPAC. Chemnitz [2005]. Přeruš. str., il. OS: H 74.293

B. BIBLIOGRAFIE, INFORMACE, SYSTÉMY

8. Informatika, informační systémy

Informačné správanie: pohľady informačnej vedy/ Steinerová, J. Bratislava 2005. 189 s., il. OS: H 74.473

C. PRACOVNÍCI, MATERIÁLNÍ VYBAVENÍ, AUTOMATIZACE

14. Budovy, zařízení, mechanizace

Budovy Univerzitetnej knižnice v Bratislave v premenách času: zborník k 85. výročiu. Bratislava 2004. 156 s., il. OS: G 292.176

D. NAUKA O KNIZE, HISTORIE

15. Kniha, dějiny písma a knihtisku

Bibliofilie v Československu: 1918-1939/ Kneidl, P; knížku doprovázejí dřevoryty Josefa Váchala s vloženým exlibris. Praha 2003. 48 s., il, faks. +1 vložené exlibris. OL: B 1-144.308

Dílo tiskařů jednoty bratrské: katalog expozice v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslovou/ Mitáček, J. – Brodesser, S. – Fišer, Z. Brno 2002. 31 s., il. OS: G 271.244

Katalog sredniowiecznych rukopisów Książnicy Cieszyńskiej/ Zwiercan, M. Wrocław 2003. 103 s OS: G 293.165

Knihy a knihovny v českém středověku: studie k jejich dějinám do husitství/ Hlaváček, I. Praha 2005. 395 s. OS: G 291.971

Pisárské omyly a zmeny a ich príčiny pri prepisovaní kníh v staroveku/ Pavelčík, J. Olomouc 2004. 21 s., OS: G 292.293

Soupis jazykově španělských a portugalských tisků Roudnické lobkowické knihovny 1501–1800: dodatky. Praha 1999. 201 s. OL: 1-162.185

Zrození

nabízí investorům v celé České republice kvalifikované služby v oblasti přípravy investic

- **MCO a.s.** je renomovanou projektovou, inženýrskou a konzultační společností, dlouhodobě úspěšně působící na našem trhu
- **MCO a.s.** se specializuje na projektovou přípravu železničních, silničních a pozemních staveb všech stupňů v garantované kvalitě
- **MCO a.s.** má zaveden a uplatňuje systém managementu jakosti pro projektovou, inženýrskou a konzultační činnost, odpovídající ČSN EN ISO 9001: 2001

Kontaktujte nás - pro naše obchodní partnery zajišťujeme kompletní projekty včetně projednání i následnou spolupráci v rámci autorských dozorů při realizaci staveb.

Dopravní stavby

Pozemní stavby

Mosty a inženýrské stavby

Z obsahu:

Mezi paragrafy

- Václava Jemelková

Recenze:

Ferdinand Stočes – Písně a verše staré Číny

- Helena Veličková

Zlatá doba prostějovského knihtisku

- Ernest Hains

**Publikační činnost SokA Přerov
a zkušenosti ze spolupráce
při vydávání vlastivědné literatury**

- Jiří Lapáček

Hledání Největšího Středomoravana nekončí

- Miloš Korhoň

Knihovna informačního centra o NATO

- Petr Just